Mr.I.PENIKS
4223 Dorchester Str.W.
Montreal 6, P.Q.

Latvian Newspaper for America
Published twice weekly
by the Publishing Co DAUGAVAS VANAGS
Editorial and Business Office:
1534 King St. W., Toronto, Ont., Canada
Phone — KEnwood 7297
General Representative in USA:
DV Pārstāvība ASV, 126 Jefferson Ave
Mineola, N.Y., USA. Phone: Garden City 7-1155 W.
AUTHORIZED AS SECOND CLASS MAIL,
POST OFFICE DEPARTMENT, OTTAWA

LATVIJA

AMERIKĀ

Nr. 3 SESTDIEN, 1951. G. 13. OKTOBRĪ 1. GADS

Latviešu laikraksts Amerikā
Iznāk divas reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās.
Izdevējs — Apgāds DAUGAVAS VANAGS
Galvenais redaktors — Dr. iur. HUGO VĪTOLS
Redakcija un kantoris:
1534 King St. W., Toronto, Ont., Canada.
Telefons — KEnwood 7297
ASV redakcija un galvenais pārstāvis:
126 Jefferson Ave, Mineola, N.Y., USA
Telefons — Garden City 7-1155 W
Abonēšanas maksa ASV un Kanadā:
par 1 mēn. $1.50; par 3 mēn. $4.00;
par 6 mēn. $8.00; par 1 gadu $15.00
Sludinājumu maksa:
slud. daļā $1.30; tekstā $2.00
par vienu collas telpu 1 slejā

ĒĢIPTE RIETUMU PLĀNOS

ASV Valsts sekretārs Dīns Ečesons deklarēja Vašingtonā, ka Rietumu valstis nodomājušas iesniegt Ēģiptes valdībai priekšlikumu par Ēģiptes iesaistīšanu Tuvo Austrumu aizsardzības plānos. Konkrētus ierosinājumus varēs iesniegt pēc konsultēšanās ar pārējām ieinteresētām valstīm: Franciju, Turciju un Britu Valstu Kopību. Valsts sekretārs asi nosodīja ēģiptiešu vienpusīgo izrīcību, kas tiecas lauzt Anglijas un Ēģiptes līgumu.

Jaunie ierosinājumi neparedzot britu karaspēka izvākšanu no Suecas kanāla joslas, bet gan šī karaspēka papildināšanu un nostādīšanu zem starptautiskās virspavēlniecības, kurā piedalītos arī Ēģipte.

Kas attiecas uz Sudānu, tad Lielbritanija nāks ar īpašu priekšlikumu, kurā paredzēs īpašus noteikumus administratīvā un politiskā Sudānas pārvaldē. Sudāna, kā zināms, patlaban atrodas kopējā Anglijas un Ēģiptes virskundzībā, bet Nahas Pašā pieprasa Sudānu pievienot Ēģiptes kronim.

Bijušais Lielbritanijas ārlietu ministrs Antonijs Īdens, viens no 1936. gadā ligtā anglu-ēģiptiešu līguma parakstītājiem, šai sakarā deklarēja:

„Mums ir īpaši pienākumi pret Sudānas tautu. Viņai un ne Ēģiptei savlaicīgi lemt par to, kādam jābūt viņas liktenim." Viņš piebilda, ka ēģiptieši vēloties pārvērst sudāniešus par „pakļautu rasi."

Demonstrācijas un deportācijas Kairo

Kairo. — Trešdien Kairo notika pūļa demonstracijas, kas bija vērstas pret ārzemniekiem, it īpaši angļiem. Demonstranti sāka ar Ēģiptes premjēra Nahasa Pašā sumināšanu un prasībām atcelt anglu un ēģiptiešu sabiedrības līgumu un beidza ar veikalu demolēšanu un izlaupīšanu. Īpaši smagi cieta franču šķidrā gaisa sabiedrība, kurai nodarīti zaudējumi par 15.000 dolariem.

Novērotāju spriedums ir, ka šīs demonstrācijas izsauktas mākslīgi un ka tās savā labā izmantoja Wafd partijas kreiso grupa.

Policijas patruļa ātri un viegli izklīdināja demonstrantus.

Norvēģi atbild

Padomju Savienība 1. oktobrī bija iesniegusi Norvēģijas valdībai protestu pret padomju kareivju kapu „apgānīšanu" Norvēģijā un „nedraudzīgu izrīcību pret Padomju Savienību". Norvēģijas valdība protestu noraidījusi.

Senātora Vandenberga dienas grāmata

Nelaiķa senātora Vandenberga dēls publicējis tēva dienas grāmatas to daļu, kurā ir runa par apspriedi Baltā Namā, kad pārrunāts jautājums par palīdzības sniegšanu Ķīnas nacionālai valdībai.

Par šo apspriedi Senāta ārlietu komisijai liecību nodeva Stesens, atsaucoties uz paša Vandenberga izteicieniem. Kad tieši apspriede notikusi, Stesens nevarēja pateikt, bet noteikti apgalvoja, ka Ečesons un Džesups prasījuši palīdzību nacionālistiem nekavējoties pārtraukt, kam Vandenbergs pretojies.

Pēc tagad publicētiem dienas grāmatas izvilkumiem noskaidrots, ka minētā apspriede Baltā Namā notikusi 1949. gada 3. februārī, bet nav redzams, ka sēdē būtu piedalījies Džeseps. Kā zināms, arī pats Džeseps apgalvo, ka sēdē nav piedalījies.

Piedalīties Baltā Nama sēdē Vandenbergs saņēmis uzaicinājumu 4. februārī. Sēdes dienā Baltā Namā viņš ieradies plkst. 11. Autors dienas grāmatā atzīmējis, ka sēdē piedalījies senātors Konnalijs, Kongresa loceklis Itons, Blums, Ečesons un viceprezidents Barklijs. Prezidents viņus pieņēmis savā kabinetā, bijis ļoti nopietns. Trūmens iepazīstinājis sēdes dalībniekus ar Valsts drošības padomes lēmumu, kurā ieteikts pārtraukt materiālu sūtījumus nacionālai Ķīnai, jo neesot izslēgta varbūtība, ka tie nonāktu komūnistu rokās.

„Prezidents lūdza mūs izteikt savas domas," rakstījis Vandenbergs. „Divi, trīs džentlmeņi rekomendāciju atzina." (Vārdi nav minēti.) Arī dienas grāmatas autors atzinis, ka tuvojas Čangkaišeka krišana, bet cēlis iebildumus pret palīdzības pārtraukšanu. Viņš paskaidrojis, ka lieta negrozās ap materiāliem 60 milj. dolaru vērtībā, bet ap to, ka ASV valdība atbildīga par nacionālistu likteni. Ja pārtrauktu nacionālistu valdībai atbalstu, sevišķi brīdī, kad tā censas panākt vienošanos, tas būtu Čangkaičekam nāvīgs sitiens.

Viceprezidents Barklējs aizstāvējis Vandenberga viedokli, un tanī reizē pārtraukt materiālu sūtīšanu nacionālai Ķīnai pavēle nav dota, jo Valsts drošības padomes rekomendāciju valsts prezidents nav pieņēmis.

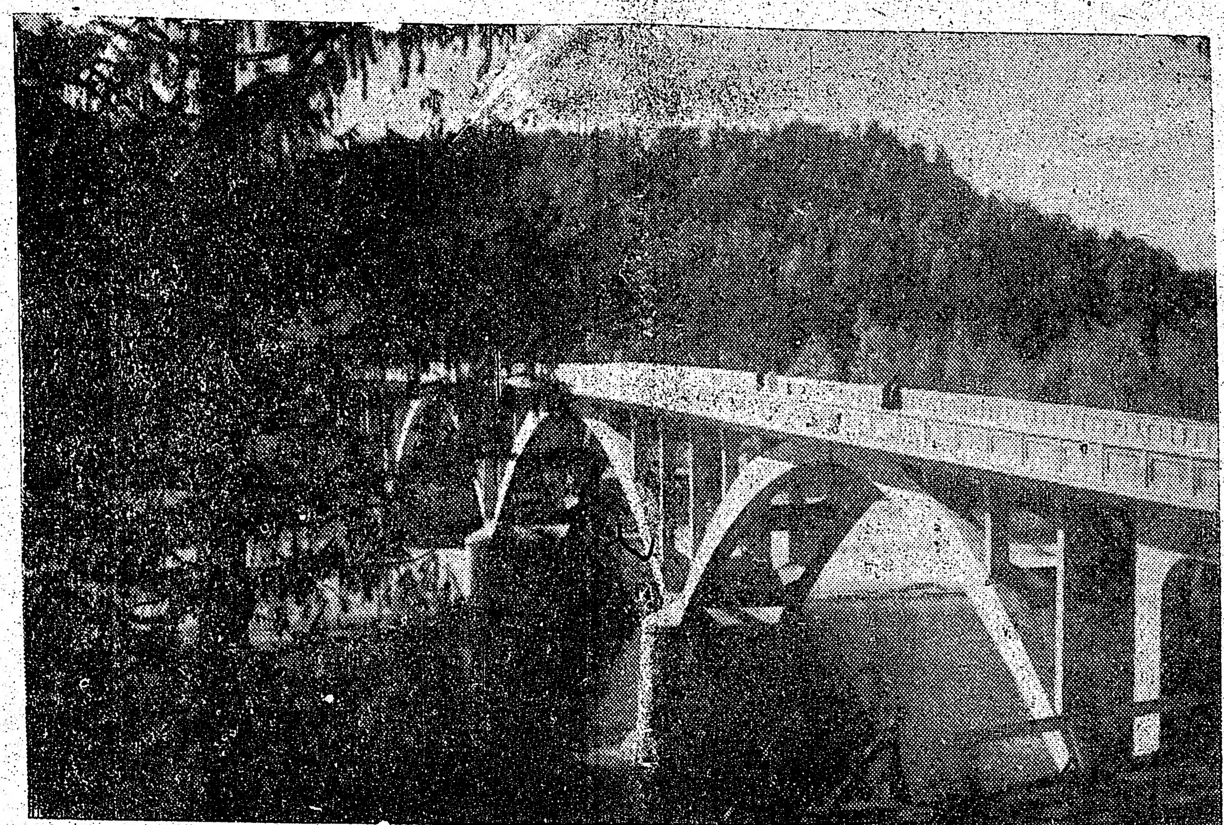

TILTS PĀR GAUJU PIE SIGULDAS

LATVIJĀ AUSĪS BRĪVĪBAS SAULE

Atklājot paplašināto programmu, Amerikas Balss raidījumā, runāja sūtnis J. Feldmans un ALA valdes priekšsēdis P. Lejiņš. Viņi informēja klausītājus, par latviešudzīvi Amerikas kontinentā un cītur brīvajā pasaulē, iepazīstināja ar Rietumu cīņu pret komūnismu, par taisnības un brīvības atjaunošanu visām tautām, kas aiz dzelzs aizkara, kā arī izteica visdziļāko pārliecību, ka lielās pārmaiņas nāks. Mums jāsaglabā ticība lielajai brīvības atdzimšanas dienai un jāgatavojas Latvijas jauncelsmei

Atklājot Amerikas Balss latviešu raidījumu paplašināto programmu, Latvijas sūtnis ASV J. Feldmanis 6. oktobrī uzrunāja tautiešus Latvijā. Sūtnis, cita starpā, teica:

Šodien Amerikas Balss uzsāk otru raidījumu latviešu valodā, dodot Jums tādā kārtā lielāku izdevību noklausīties ziņas no brīvās pasaules, no kuras Jūs tik ilgi varmācīgā kārtā esat šķirti.

Padomju vara rūpējas, lai brīvā pasaulē par apstākļiem Padomju Krievijā un viņas okupētās zemēs nokļūtu tikai tās ziņas, ko dod padomju oficiālās iestādes. Tomēr brīvā pasaule zina, kas notiek Latvijā. Tā zina, ka Jums ar varu uzspiesta latviešiem tik svešā, nejēdzīgā kolchozu sistēma; tā zina, ka tagadējā iekārta Latvijā pastāv tikai tādēļ, ka svešs karaspēks to okupē un sveša politiskā policija tur rīkojas ar vislielāko nežēlību un nelikumību.

Šī svešā vara izdara mūsu zemē deportācijas, kam par upuri krīt daudzi krietnākie latvju dēli un meitas. Šīs nelikumīgās deportācijas izsauc valstsvīru, preses un sabiedrisku organizāciju protestus.

Arī Latvijas sūtniecība Vašingtonā dara iespējamo, lai pareizi apgaismotu šos boļševiku briesmu darbus. Latvijas, Igaunijas un Lietuvas oficiālie pārstāvji Amerikas Savienotajās Valstīs, kopā ar brīvās Polijas, Rumānijas, Ungārijas un Čechoslovakijas komiteju pārstāvjiem izstrādājuši plašu memorandu par deportācijām, ko iesniegsim Apvienoto Nāciju pilnsapulcī Parīzē novembra sākumā.

Kopējam iesniegumam pielikti klāt memorandi par deportācijām Padomju okupētās valstīs. Mūsu memorands ir 17 lapaspuses garš, un tanī bez vispārīgās daļas ir ziņas par kāda deportēta Latvijas pilsoņa piedzīvojumiem Ziemeļkrievijā un Sibīrijā. Viņa piedzīvojumu apraksts rāda čekas nežēlīgo un nelikumīgo rīcību, kas, cerams, Apvienoto Nāciju pilnsapulcē modinās interesi un visu brīvo tautu pārstāvji to nosodīs.

Beidzot šo savu īso uzrunu, gribu Jums uzsvērt, ka netaisnība nepaliks nesodīta. Latvija būs atkal brīva, bet tie, kas noziegušies pret mūsu tautu, saņems pelnīto sodu. Brīvība un verdzība blakus nevar pastāvēt, kā to teica slavenais Amerikas valstsvīrs Linkolns. Ticēsim tādēļ, ka arī mūsu Latvijā uzausīs brīvības saule.

ALA's priekšsēdis prof. P. Lejiņš mūsu tautiešiem dzimtenē teica, ka Amerikas Balss raidījumi latviešu valodā, kas sākušies priekš dažiem mēnešiem, tagad paplašināti. Līdz ar citām ziņām par Ameriku, būs iespējams sniegt plašākas ziņas arī par latviešu dzīvi Savienotās Valstīs. Izmantoju šo gadījumu, lai pastāstītu jums par Amerikas Latviešu Apvienības gaitām. Kā daži no jums varbūt atcerēsies, drīz pēc latviešu valodas raidījumu uzsākšanas es jums jau stāstīju īsumā par šo Apvienību. Kopš tā laika Apvienība stipri augusi plašumā. Plašajā Savienoto Valstu territorijā izveidojušies vairāki latviešu centri. Lielākas grupas koncentrējas gan dažos lauku rajonos, gan pilsētās: Ņujorkā, Čikagā, Bostonā, Filadelfijā, Siatlā; daudz Mičiganas un Misisipī valstīs (štatos). Daudzās vietās latvieši jau nodibinājuši stipras vietējās biedrības. Būtu tīri dabiski, ja pamazām visi latvieši Savienotās Valstīs vienā vai otrā veidā tiktu iesaistīti Apvienībā. Tās mērķis ir palīdzēt Amerikas latviešiem iedzīvoties jaunos apstākļos, veicināt latviešu kultūru un nodrošināt saviem tautas brāļiem Latvijā simpatijas un atbalstu šais tumšajās dienās. Latviešu Apvienības ir arī Kanadā, Austrālijā un Rietumeiropā. Jau uzsākta akcija šo apvienību sadarbībai, izveidojot vienu organu, kas reprezentētu visus latviešus emigrācijā. Šāda vispasaules apvienība būtu spēcīgs faktors latviešu nacionālo tradiciju uzturēšanā, neļaujot pasaules sabiedriskai domai aizmirst Latvijas un Baltijas tautu traģisko likteni, bez kura taisnīga atrisinājuma nevar būt ne patiesas stabilitātes šai apgabalā, ne ticības ideāliem.

Šeit, Savienotās Valstīs, Apvienības kultūras birojs attīsta rosīgu darbību. Mācības gadam sākoties, gatavas un izdalītas programmas latviešu svētdienas skolām. Nupat Ņujorkā Latvijas Universitātes gada svētkos 28. septembrī atklāta Latviešu Tautas Augstskola Ņujorkā, kur lasa lekcijas vairāki bijušie Latvijas Universitātes mācības spēki. Nodibinātais Kultūras Fonds krāj līdzekļus un drīz sāks plaša vēriena latviešu kultūras pasākumu atbalstu. Kultūras Birojs ierosina latviešu tautas svētkos latviešu mākslas izstāžu, teātru izrāžu un koncertu sarīkošanu.

Aprūpes laukā Savienotās Valstīs jau ilgu laiku pastāv un darbojas vairākas spēcīgas organizācijas: Latvian Relief, Daugavas Vanagi un vairāku citu organizāciju palīdzības kases. Tagad Apvienība uzsākusi šo organizāciju darbības koordināciju un dažu jaunu aprūpes nozaru izveidošanu.

Amerikas latvieši, nododoties šai plašai darbībai, neaizmirst ne uz mirkli to brīvību, ko viņi bauda Savienotās Valstīs. Viņi neaizmirst, ka ne tikai Savienoto Valstu iestādes, bet arī amerikāņu tauta viņus uzņem kā cilvēkus, kas cietuši traģiskā nelaimē un kam tādas pašas tiesības uz brīvību, darbu un pašlepnumu, kā katram citam cilvēkam. Amerikas latvieši ir droši, ka arī tautas brāļi Latvijā zem svešas valdības un svešām ietekmēm turpina cīņu par latviskumu un latviešu kultūru. Glābiet, cik daudz iespējams, no tautas dzīvā spēka un senču mantojuma! Ticiet mums! Mums no šī krasta skaidri redzams, ka pašreizējais stāvoklis nevar turpināties pastāvīgi.

Vācijā palicējiem nav viegli

MŪSU LĪDZSTRĀDNIEKA SARUNA AR PRĀV. ĶULLĪTI

Archibīskapa vietnieks amerikāņu zonā Vācijā prāv. Jēkabs Ķullītis 4. okt. ar kuģi ieradās Ņujorkā. Sarunā ar mūsu līdzstrādnieku prāvests paskaidroja, ka apspriedē pie archibīskapa Grīnberga š. g. pavasarī izlemts, ka Amerikā, kur izveidojusies lielākā latviešu kolonija, tās garīgās dzīves vadīšanai vajadzīgs archibīskapa vietnieks. Archibīskapa vietnieks angļu zonā prof. K. Kundziņš ieradies jau agrāk un apmeties ASV rietumos, bet prāvests Ķullītis apmetīsies ASV austrumos. Abu šo archibīskapa vietnieku uzdevums būs kopīgi organizēt un vadīt latviešu luteriskās draudzes Amerikā.

„Lai mēs nepazustu lielajā tautu jūrā, mums jāpulcējas ap savām draudzēm un organizācijām. Mēs būsim lojāli pret ASV, kas mums ir daudz palīdzējušas un devušas patvērumu, bet mēs būsim vērtīgāki sabiedrības locekļi, ja paliksim uzticīgi savai tautai un turēsimies pie savas baznīcas, ko esam kā mantojumu paņēmuši līdz no dzimtenes," saka prāvests. „ASV ir jau 25 latviešu draudzes, bet jādibina vēl jaunas. Katra apzinīga latvieša pienākums ir turēties pie latviešu draudzes, kur tas vien ir iespējams. Mūsu draudzes nevar visu laiku cerēt uz materiālo atbalstu no Amerikas baznīcas. Mums jānostājas uz savām kājām. Arī Latvijā baznīca nesaņēma nekādu pabalstu no ārienes."

Latviešu garīgās dzīves vadība Vācijā paliek archibīskaptēva rokās. Amerikāņu zonā darbojas vēl šādi mācītāji: Rozītis, Sanders, Bāns, Piebalgs, Goba un Baumanis, bet angļu zonā — Lange, Abakuks, Grīnbergs, Ramanis un Sproģis. Daži mācītāji vēl saņem atalgojumu no IRO. Vācu baznīca sola algot vienu latviešu mācītāju uz katriem 700 cilvēkiem.

Latviešu skaitu, kas paliks Vācijā, var rēķināt uz 3 - 4.000. Vācijā palikušo tautiešu stāvoklis ir grūts. Darbu atrast vācu saimniecībā ļoti grūti. Lielais vairums latviešu dzīvo nometnēs un saņem niecīgu pabalstu, ar kuru var apmierināt tikai minimālākās prasības. Veco ļaužu nometnēs dzīves apstākļi ir apmierinoši. Berchtesgādenes nometnē ievēlēta sava komiteja, ir bibliotēka, nodibinājies koris, kas ar sekmēm uzstājas dievkalpojumos. Latviešu sabiedriskā aktīvitāte, kas lielās izceļošanas laikā bija apsīkusi, tagad sāk atkal pieaugt.

„Vācijā palikušiem tautiešiem, invalidiem, slimiem bāriņiem, daudzbērnu ģimenēm un veciem, ir vajadzīga mūsu palīdzība. Tautieši Amerikā to var dot bez sevišķām grūtībām. Jau pirmajās dienās es redzu, ka mūsu organizācijas šinī ziņā jau veikušas lielu darbu. Tomēr mūsu baznīcai būtu jāievada plašāka akcija, lai palīdzētu Vācijā palikušajiem."

VIENOTA VĀCIJA?

Berlīne. — Krievu stumdītais Austrumvācijas parlaments izteicis gatavību pievienoties Rietumvācijas valdības priekšlikumiem un noteikumiem kopējām nacionālām vēlēšanām, kuru iznākumā Vācija taptu apvienota.

Šis lēmums pieņemts padomju joslas vācu „parlamenta" ārkārtējā sesijā, kurā teikts, ka tas pieņem „lielāko tiesu" Rietumvācijas noteikumu šai plāksnē.

Bonnas republikas ierosinājums par vēlēšanu starptautisko kontroli esot „diskutējams kopēji." Lai to panāktu, komūnisti piedāvā iecelt īpašu delegāciju, lai cik vien ātri iespējams sastaptos ar attiecīgo Bonnas delegāciju.

Rietumvācija šos piedāvājumus uzņem skeptiski. Maskavas mērķis šai spēlē ir skaidrs — tas ir manevrs lai izjauktu Rietumvācijas iesaistīšanu Ziemeļatlantijas pakta aizsardzības organizācijā.

Kanclers Adenauers savukārt iecēlis jau ekspertus, kas nekavējoties stātos pie „miera kontrakta" rediģēšanas, kam būtu jāaizstāj līdzšinējais Rietumu valstu okupācijas statūts Rietumvācijā.

Austrumvācijas ministru prezidents no Maskavas žēlastības Otto Grotevols no savas puses, parlamentā deklarēja, ka viņa valdība vēlas apspriest Rietumvācijas noteikumus par kopējām vēlēšanām, bet nevēloties to darīt ar Adenaueru, kas meklējot „kaŗu un atriebību." Kā zināms, Adenauers deklarēja, ka vienotā Vācijā jāietilpina Silēzija, Pomerānija un Austrumprūsija, kas tagad inkorporētas Polijā un Padomju Savienībā.

Austrumvācijas parlamenta rezolūcija nepasaka, kādi Bonnas valdības noteikumi tai pieņemami, kādi noraidāmi.

Sabiedroto tanku panākumi Korejā

AN spēku uzbrukuma turpinājumā 50 tanku triecienā ieņemta Austrumkorejā komūnistu nocietinātā Hārtbrēk kalnu grēda, pārraujot divās vietās ienaidnieka aizsardzības līniju.

Tai pašā laikā citi sabiedroto spēki, uzbrūkot divos virzienos, ieņēma sarkano nocietināto kalnu līniju Rietumkorejā. Kaujā, kas ilga veselu dienu, izsita komūnistus no pozicijām, kurās tie sīksti pretojās veselu nedēļu.

50 tanku un 3.700 2. divīzijas kājnieku trieciens frontes līnijas pārrāvumu padziļināja līdz 8 jūdzēm. Veiksmīgais trieciens vainagoja asiņainās cīņas, kas pie kalnu grēdas ilga veselu mēnesi. Sarkano pusē krituši 1.355 ķīnieši.

PADOMJU VARAI 4 MILJONI KAŖAVĪRU

Sabiedroto valstu Virspavēlniecības stābs Eiropā, Rokankūrā, Francijā

Ģenerālis Eizenhauers brīdināja Ziemeļatlantijas līguma organizācijas jaunievēlēto izpildkomiteju, ka joprojām steidzami jāturpina Rietumeiropas apbruņošanas plānu izvešana.

Apliecinādams, ka Rietumu civilizācijas liktenis ir apdraudēts, ka briesmas ir lielas un laiks īss, viņš norādīja, ka pašreiz nav laiks atslābināt piepūli nevienā nozarē, kas vairo viņa virspavēlniecības spēku.

Reaģējot uz stipru britu un franču aprindu tendenci samazināt apbruņojumu programmu, Eizenhauers norādīja uz bruņoto spēku apmēru, ar ko viņam jārēķinās. Kaut arī daudziem šie skaitļi nebija jaunums, delegātus, kas piedalījās virspavēlniecības sanāksmē stipri iespaidoja vērība, kādu ģenerālis viņiem piešķīra.

Ģenerālis deklarēja, ka viņa spēkiem pretī Pad. Savienībā zem ieročiem stāv vismaz 4.000.000 vīru, pie kam 2.500.000 no tiem atrodas padomju armijā un ik pa 500.000 jūras un gaisa flotē, un slepenās policijas spēkos.

Šais skaitļos neietelp lielais pēdējā gada spēku pieaugums satelitu valstīs, un tas ir ofensīvs spēks.

Eizenhauers nobeidza savu vērtējumu, uzsvērdams, ka padomju vara vislielāko vērību piešķir moderna tipa zemūdeņu būvei un savai jūras flotei vispār.

NOGALINĀTS KOMISĀRS

No Singapūras ziņo, ka komūnistu partizāni nogalinājuši britu komisāru Malajā sēru Gernēju.

Uzbrukums izdarīts komisāra mašīnai, kad tā braukusi pa kādu klusu kalnu ceļu. Mašīnā bijusi arī komisāra kundze un sekretārs Steipls.

Tikko atskanējuši pirmie uzbrucēju šāvieni, šoferis mašīnu apturējis, kas glābis pārējo braucēju dzīvības. Steipls dabūjis vieglu ievainojumu, bet Gerneja kundzi neviena lode nav ķērusi. Šofers smagi ievainots.

ARĪ ANGLIJĀ DAUGAVAS VANAGU SALIDOJUMS

13. un14. oktobrī Londonā notiks Daugavas Vanagu gadskārtējais salidojums, kur pulcēsies Vanagu pārstāvji no visiem Lielbritanijas novadiem.

Salidojuma laikā iesvētīs arī jauno Daugavas Vanagu namu, ko ieguva pagājušā gadā.

13. oktobrī DV namā DVF Londonas nodaļā rīko saviesīgu vakaru.

VAI ATJAUNOS SARUNAS IRĀNĀ?

Savienotās Valstis mēģina pārliecināt Lielbritaniju, ka tai būtu jāuzsāk ar Irānu pārtrauktās sarunas naftas jautājumā. Amerikāņi ierosinājuši, lai angļu valdība mēģinātu sazināties ar Mosadeghu, kas patlaban atrodas Ņujorkā.

Vairāk nekā skaidrs, ka Drošības Padomē Lielbritanija panākumus negūs, jo tai nebūs iespējams apiet padomju veto.

Lietas apspriešana, bez tam, patlaban atkal atlikta.

Sociālistu valdība Lielbritanijā patlaban nožēlojot, ka savā laikā noraidījusi Mosadegha noteikumus sarunu turpināšanai. Šos noteikumus par jaunu minējis Irānas vicepremjērs Huseins Fatemi Ņujorkā.

ASV NEKAD NAV DOMĀJUŠAS ATZĪT SARKANO ĶĪNU

Vašingtonā. — Pēdējā Senāta ārlietu komisijas sēdē, kad apsprieda jautājumu par Džesepa iecelšanu par amerikāņu komisijas locekli AN, republikāņu senātors Smits nolasīja valsts sekretāra Ečesona vēstuli, kurā tas rakstījis, ka ASV valdība nekad nav domājusi atzīt Sarkanās Ķīnas valdību.

Ečesons paskaidro, ka ASV valdība nav nekad domājusi sekot Anglijas piemēram. Gluži otrādi, — mēģinājusi atrunāt angļu valdību no Ķīnas atzīšanas.

KOMŪNISTIEM TOMĒR JĀSĒŽ

Vašingtonā. — Federālā Virstiesa atteikusies otrreiz skatīt cauri lietu par Amerikas kompartijas polītbiroja locekļiem.

Notiesāto aizstāvji pārsūdzību motivējuši ar to, ka valdības organi virstiesas spriedumu varētu izmantot komūnistu partijas izsludināšanai ārpus likuma.

Kā zināms, no 11 notiesātiem kompartijas locekļiem sodu izcieš 7, pārējie 4 bēguļo. Par viņiem iemaksātā drošības nauda 80.000 dolaru — konfiscēta.

Kur slēpjas notiesātie komūnisti, nav zināms. Arī „Pilsonisko brīvību kongress", kas drošību iemaksāja, klusē, tāpat kā to dara partija un partijas organs Daily Worker.

NONIECINĀTIE PRESES VĪRI

Kanadas ģenerālgubernātora vikonta Alekzandera princesei Elizabetei par gadu dotajā dinejā Valdības Namā Otavā, starp 102 viesiem nav bijis neviena žurnālista. Preses un radio žurnālistiem gan izsniegti trīs ielūgumi, bet tajos norādīts ne vien, ka tiem jāierodas frakās — kas ir pats par sevi saprotams, bet arī, ka tiem dinejas laikā jākavējas blakus telpā, citiem vārdiem, ka tiem jāpaliek neēdušiem un nedzērušiem.

Ielūgumi ar paskarbu protestu nosūtīti atpakaļ.

ŠINI NUMURĀ:

* ĒĢIPTE RIETUMU PLĀNOS (1:1)
* DEMONSTRĀCIJAS KAIRO (1:1)
* SENĀTORA VANDENBERGA DIENAS GRĀMATA (1:2)
* SABIEDROTO PANĀKUMI (1:1)
* VAI SARUNAS IRĀNĀ? (1:5)
* VIENOTĀ VĀCIJA? (1:6)
* TĒVZEMES SARGI (2:3)
* PAGRĪDNIEKI LATVIJĀ (3:4)
* LAULĪBAS ŠĶIRŠANAS... (4:6)
* ZINĀTNIEKI UN DETEKTĪVI (5:5)
* MARGARITAS KOVAĻEVSKAS KĀZAS JELGAVĀ (6:1)
* NELAIME NENĀK... (8:1)

LATVIJA

Ir Amerikas kontinentā plašākais latviešu laikraksts, kas mūsu tautiešiem Savienotajās Valstīs un Kanadā sniedz vispusīgu informāciju par latviešu dzīvi visās zemēs, šāpat arī ziņas par pasaules politiskajiem notikumiem.

Laikraksts pasūtināms visās ASV un Kanadas Daugavas Vanagu Apvienībās, nodaļās, kopās un pie DV pilnvarotiem, kā arī laikraksta redakcijās ASV un Kanadā un pie mūsu pārstāvjiem.

13. OKTOBRIS

HUGO VĪTOLS

Nav traģiskākas, briesmīgākas un bezcerīgākas dienas latviešu vēsturē par 13. oktobri, kad Sarkanais Mēris trešo un pēdējo reiz ielauzās Latvijas sirdī — Rīgā, savu asiņaino uzvaru pār balto Latviju apliecinādams.

Šoreiz ne vienam vairs nebija ilūziju. Tās ar zariem un saknēm bija izdeldējis iepriekšējais boļševiku valdīšanas gads, kad ikviens vēl neapcietināts vai neizsūtīts latvietis, vīrietis un sieviete, sirmgalvis un jaunietis, brīnīt brīnījās par to, ka varējis neskarts nodzīvot no rīta līdz vakaram vai no vakara līdz rītam. Boļševiku armijas ielaušanās Rīgā, varēja nozīmēt tikai nāvi vai dzīvi briesmīgāku par nāvi.

Rīgas liktenis bija apzīmogots jau divi ar pus mēnešus agrāk, kad 1944. gada 28. jūlijā padomju tanki, cauri Šauļiem, bija izlauzušies līdz Jelgavai un Tukumam.

Tikai jūra un šaura zemes strēmele gar pašu jūras krastu vairs savienoja Rīgu ar dzīvību glābējiem Rietumiem. Tikai stiprāks krievu spiediens — un Rīga bija pavisam nogriezta un visi Rīgas iedzīvotāji boļševiku cietumnieki.

Kopš pēdējām jūlija dienām, cauri augustam, un septembrim līdz pašai liktenīgajai krišanas dienai Rīga dzīvoja kā ceļos nospiesta uz nāvi notiesāta būte, kuŗas galva jau noliekta uz bendes bluķa nāvīgam cirvja cirtienam, kas neatvairāmi, nepielūdzami kritīs ik mirkli, ik sekundi. Un jā šā perioda sākumā laudis izmisumā vēl triecās dzīrot un aizmirsties, tad pēdējās dienas bija paša Nāves Eņģeļa klusuma skartas. Pilsēta un dienas bija kļuvušas tukšas. Ne cerības, ne fantazija, ne ticība brīnumiem, ne lūgšanas vairs spēja dot mierinājumu. Rīga un līdz ar Rīgu visas Latvijas liktenis bija apzīmogots.

Bendes cirvis bija pacelts pār Latvijas noliekto kaklu, un tikai latviešu leģionāru patriskā varonība atvaires kaujās 8. augustā pie Lubānas, 20. augustā pie Kārzdabas un 30. septembrī pie Mores, neļāva sarkanās bendes rokai krist lejup ar nāves ieroci jau agrāk un aizlaikus izdzēst arī to dzīvības, kas šai laikā vēl paspēja glābties uz Rietumiem, un kas šodien tikai tādēļ spēj elpot, strādāt un dzīvot, un cīnīties.

Un kamēr vieni glābās, uz nāvi notiesātiem latviešu pulkiem bija nepārtrauktās atvairu kaujās jāatkāpjas līdz Kurzemes cietoksnim, kur ar jūru aizmugurē un simtiem miljonu ienaidnieku pret sevi, viņi turpināja varonīgāko cīņu, kādu cilvēce pazīst, jo tā bija cīņa bez mazākām izredzēm uzvarēt, bez izredzēm pat saprastiem kļūt, jo pret Rietumu padebešiem iezīmējās kāds balts resns ikšķis, kas vienaldzīgi svērās uz leju: pollice verso!

Mēs ticējām — mēs sevi mānījām: rīt sitīs atceļa stunda, 13. oktobri nodzēsīs no Tagadnes tāfeles. Velti. Un vai nebija vieglāk ticēt un nekā nedarīt nekā neticēt un darīt.

Jo lielāks ir laika attālums, kas mūs šķir no 13. oktobŗa, jo skaidrāki pret asiņainām debesīm iezīmējas mūsu pienākums, izglābušos pienākums.

Tiem, mūsu brāļiem, kas savus kaulus nolikuši Sibirijas taigās un mūža mežos mēs vairs palīdzēt nespējam. Tiem, kas bez saules pārcilvēcīgā izturībā velk savu briesmīgo lāstu — dzīvi NKVD vergu nometnēs — mēs vēl palīdzēt nespējam. Bet mēs gan spējam palīdzēt tiem mūsu brāļiem, kas ievainoti tika evakuēti uz Rietumiem, tiem mūsu brāļiem, kas atdevuši savas kājas un rokas un redzi Tēvijai un, kas tomēr vēl dzīvo un grib dzīvot, un ilgojas laipna vārda un ilgojas draudzīgā žesta.

Lai 13. oktobris mums atgādiņa mūsu pienākumu pret mūsu brāļiem, kas pelnījuši vairāk, nekā mēs tiem spējam dot.

Tēvzemes sargi ieceļo ASV

Saņemot ziņas par Eiropas bēgļu izceļošanas gaitu, mūs iepriecina, ka beidzot transporti uz ASV dodas kārtīgi. Nav vairs biežo un pēkšņo transportu atlikšanas gadījumu. Pavairots arī kuģu skaits, kas ved izceļotājus uz ASV. Bet īpaši jāpriecājas, ka šurpu braucēju sarakstos, ko jau pirms kuģu pienākšanas izsniedz amerikāņu palīdzības organizācijas, arvien biežāk un lielākā skaitā lasāmi latviešu bij. karavīru vārdi. Ceļš uz šo zemi paveras arī karā invalidiem, arī ar ģimenēm.

9. oktobrī ar kuģi „Gen. Hahn" no Bremerhafenas Ņujorkā ieradās:

Ernests Āboliņš; Donats Auziņš; Alfrēds un Alida Bērziņš; Regina un Ženija Blāts; Marija Brauķis; Skaidrīte Dūrējs; Emma Driviņš; Jānis Eglīte; Ērika un Laura Freibergs; Roberts un Olga Fricsons; Leonards Gribovskis; Alfrēds Grīnbergs; Kārlis Grūdups; Gaida un Georgs Kalējs; Osvalds, Sofija, Kornelija un Dzintra Keveris; Jānis, Ada un Harijs Logins; Augusts Legzdiņš; Aleksandrs, Marija, Aleksandrs un Lilija Markons; Reinholds Meirans; Vladimirs, Terēza, Gernots un Helvija Nutovcs; Jānis, Ženija, Zaiga un Solvita Oliņš; Pēteris Puriņš; Aivars Rudzēns; Zinaida un Alise Radze; Hilda Radziņa; Arnolds, Liesma un Silvija Rops; Ernests, Minna un Jānis Rotbergs; Elvīra un Roberts Rozītis; Aleksejs un Elizabete Rudzītis; Velta Strazds; Miķelis un Olga Savostins; Aleksis Sorins; Hugo un Vera Treimanis; Antons, Anna un Donats Tumovs-Rutulis; Anna un Emilija Turkupolis; Eduards un Pauline Valka; Arnolds un Matilde Zasteris; Pēteris un Paulina Zemetis; Haralds Zīvers.

11. oktobrī ar kuģi „Gen. Sturgis" no Bremerhafenas Ņuorlinsā ieradās;

Apolinarijs, Natalija un Anita Aleksans; Arveds, Rita, Liliana, Jānis un Elizabete Alksnis; Kārlis, Emma un Edvins Auziņš; Pauls un Vilma Bērziņš; Elizabete Bērziņš; Jānis Leokadija, Silvija un Irēne Bušs; Elmārs Ceriņš; Hugo un Ģertrūde Driba; Jēkabs, Lizelote, Klauss un Holgers Evele; Juris Ercums; Konstantins Ikaunieks; Aleksandrs, Antonina, Karola, Barbara un Ansis Jakobsons; Helena un Lonija Jonins; Viesturs un Berta Jurševskis; Vilis, Leontine, Guntis un Mārīte Juškēvics; Imants, Marta, Jānis un Māris Karlins; Milija, Vilis un Ludvigs Kauķtis; Elfa, Astrida un Māra Kiperts; Kārlis Kreinats; Dore Kronis; Alfreds, Erika, Jānis un Solveiga Līcis; Ede, Zelma un Voldemārs Liepkalns; Anna Lilisons; Jānis un Emilija Mednis; Uldis un Lore Ozols; Imants Plotnieks; Juris un Baiba Peciņš; Pāvils un Agneze Priede; Kārlis, Berta un Jānis Priede; Jānis un Milija Rauska; Dzidra, Bernadete un Milda Razevskis; Konrads, Marija un Konrads Reinis; Sofija un Nikolajs Seltins; Donats un Lidija Sīlis; Adams, Suzanna, Aleksandrs, Eleonora un Antonina Snitko; Anelize Šmits; Stils Harijs un Hilda; Valfrīds un Anna Strazdiņš; Olģerts Tamušs; Feliks Vainiks; Pēteris, Broņislava un Roberts Vītoliņš; Marģers, Karina un Egons Ziedonis.

Par spīti lielam darba roku pieprasījumam, kāds pašreiz ir ASV, jaunieceļotājiem sākums nebūs viegls.

Tomēr līdzšinējā pieredze rāda, ka latviskās īpašības — cītība, apziņīgs un neatlaidīgs darbs un goda prāts — visiem mums palīdzēs drīz pārvarēt sākuma grūtības.

Apsveicot mūsu tautiešus šajā krastā, vēlam nezaudēt drosmi, bet sākt dzīvi un darbu, labā ticībā, tad sākums, būs īss. Mīļš dievpalīgs.

LAULĪBAS LATVIEŠU INTELIĢENCES APRINDĀS

6. oktobrī Trentonā, N.J., mācītājs R. Zariņš salaulāja Skaidrīti Celmu ar Jāni Krēsliņu, kas abi ir Kolumbijas Universitātes studenti. Līgavas tēvs ir Mārtiņš Celms, bij. skolu inspektors Latvijā, bet līgavaiņa tēvs — Arnolds Krēsliņš, bij. Rūjienas pilsētas galva un aptiekas īpašnieks Rīgā.

JAUNS DRAUDZES GANS

Milvokijā, Viskonsinā, par latviešu ev.-lut. draudzes mācītāju ievēlēts Jānis Meisters. Latvijā viņš bija Arsiju draudzes mācītājs, Vācijā — turējās Grēvenē.

ZIŅAS NO EIROPAS

Cik latviešu Vācijā?

LCK sanākusi un sakārtojusi statistiskas ziņas par latviešu bēgļiem Vācijā.

Uz 1. septembri Vācijā vēl atradās 12.258 latvieši, no kuŗiem 18 proc. bija jaunieši līdz 18 gadiem, 48 proc. vecumā no 18—45 g., 20 proc. vecumā no 45—65 g., bet 14 proc. vecāki par 65 g. Pēc LCK ziņām, uz 1. augustu invalidu sk. bija 901, tbc slimnieki sanatorijās — 471, bez tam 205 bēreņi un pusbāreņi, 76 kritušo karavīru atraitnes un 52 citi piederīgie, 87 pārējie aprūpējamie, kā arī 702 personas veco laužu mītnēs, kopā pavisam 2494 tautieši, kam vajadzīga īpaša aprūpe. Vairums pēdējā kara kritušo piederīgo un invalidu saņem vācu valdības rentes. Bēgļu tiesisko stāvokli Vācijā regulē Bonnas likums par ārzemju bēgļiem, kas principā pielīdzināti Vācijas pilsoņiem, bet praktiski tomēr nebauda tādas priekšrocības kā vācu bēgļi, piemēram, priekšrocības dzīvokļa piešķiršanā, brīvu ceļu, ja ģimene dzīvo šķirti uc. Arī attiecsmēs ar IRO daudz kas mainījies. Vācijā vēl ir zināmi 242 izskrīnētie, bet ir izredzes, ka liela daļa no tiem varbūt varēs atgūt DP statusu.

No visiem darba spējīgiem latviešiem Rietumvācijā algots darbs ir tikai ap 25 proc., pie kam 2/3 šo strādājošo nodarbināti sardžu un darba vienībās. To dalībnieku skaits 1. jūlijā angļu joslā bija 1174, bet amerikāņu joslā ap 900. Nometņu administrācijā darbojas 6,5 proc. strādātāju, vācu saimniecībā 15 proc., IRO un okupācijas iestāžu dienestā 11 proc. Visaugstākais strādātāju procents ir Ziemeļreinā — Vestfālē — 48 proc., bet zemākais šlēzvigā — Holšteinā. Vācu darba pārvaldes necenšas ārzemniekus izvietot darbā viņu speciālitātēs.

Tikai aiz sava karoga

LNP pēdējā sesijā nodarbības daļas vadītājs V. Janums pieskārās Vācijā palikušo drošības jautājumam.

Izstrādāta instrukcija bēgļu drošības jautājumā. Sakarā ar aicinājumu bēgļiem iestāties ASV ārzemnieku leģionā LNP prezidijs norādījis, ka latvieši šajā leģionā nevar iestāties kā karakalpi, bet varētu tajā piedalīties tikai zem Latvijas karoga, latviešu virsnieku vadībā un cīnīties savas dzimtenes virzienā.

Bēgļu izkliedēšana

Jārēķinās, ka jo strauji turpināsies visu vēl pastāvošo nometņu likvidēšana un bēgļu privātā izvietošana dzīvokļos, vispirmā kārtā dzīvokļu kolonijās. Piemēram, Ziemeļreinā-Vestfālē plānota 1000 dzīvokļu izbūve ar virtuvi un 2 istabām, kas mēnesī maksā DM 41 īres. Pa 60—250 šādu dzīvokļu jau izbūvēti Duisburgā, Bīlefeldā, Ķelnē un Diseldorfā, oktobrī nāks gatavi 280 dzīvokļu Dortmundā un pēc tam mazāks skaits vēl vairākās citās vietās. Liela daļa tautiešu tomēr nav riskējuši uz šiem dzīvokļiem pieteikties, jo pie mazas izpeļņas vai ar bezdarba pabalstiem grūti vai arī neiespējami samaksāt arī sāmērā lētās īres maksas.

Izskrīnētie uz Kanadu

Latviešu izceļošana turpinās, un uz ASV tagad emigrē arī bij. karavīri, lai gan vēl ilgi pēc labvēlīgā likuma grozījuma IRO un DP komisija vēl kavējās un gaidīja instrukcijas, tā ka tikai 19. maijā ceļā devās pirmais IRO kuģis, uz kuŗa bija arī mūsu bij. karavīri. Nokārtots arī bij. aizsargu izceļošanas jautājums. Pagaidām uz Savienotām Valstīm nevar izceļot tie, kas 1941. g. piedalījušies meņu iznīcināšanas vai labprātīgi iestājušies policijas bataljonos. Veselības pārbaudēs mēraukla ir ārkārtīgi stingra un noraida kandidātus ar vismazākiem plaušu apkaļķojumiem. Palīdzēt lūgtas baznīcu organizācijas, bet izredzes nav lielas. Uz Kanadu var izceļot arī iepriekšrīnētie, ja viņiem tur ir piederīgie, kas samaksā ceļu.

Pārskolojušies invalidi

Kad jūlija beigās slēdza invalidu pārskološanas centru Eversburgā, IRO bija lūgta nodot centra mašīnas un ierīces invalidu darbarīkiem, bet IRO inventāru tomēr likvidēja pārdodot. Centrā pārskolojušies 772 invalidi, kursu beiguši un vācu amatniecības kameru pārbaudījumus izturējuši 479, un tādā kārtā centrā ieguldītie līdzekļi devuši svētīgus augļus.

Slēgs skolas

Ļoti grūts ir latviešu skolu stāvoklis, un jārēķinās, ka mazā skolnieku skaita dēļ slēgs vēl daudzas no palikušajām skolām. Darbu sāk kušas svētdienas skolas Bedburgā un citur. Par izglītības nozares vadītāju LCK aicinājusi prof. H. Lāci, kas vēl gan nav stājies darbā. Izmantotas arī iespējas vāciešu iepazīstināšanai ar latviešu mākslu un kultūru.

Baltijas institūts

Ierosināts jautājums par Baltijas institūta dibināšanu Vācijā. Tas būtu augstākais zinātniskais iestādījums baltu valodu un vēstures disciplīnās, un tajās no katras tautības ieietu 2 izcili zinātnieki katrā. Institūta uzturēšanai līdzekļus dotu vācu valdība un baltiešu pārstāvības. Iepriekšējā sesijā par audzināšanas padomes un fonda dibināšanu jaunatnes literatūras izdošanai sasauktas paidagogu un jaunatn. apspriedes, kā arī pieprasītas atsauksmes pie tautiešiem citās zemēs. Jautājuma izkārtojums atkarīgs no tā, kā izveidosies latviešu globālās pārstāvības lieta.

Austrijas pārstāvis LCPV

Austrijas latvieši ievēlējuši Daugavas Vanagu vadītāju Austrijā Alfr. Eglīti par savu pārstāvi LCPV. Pēdējā savā pirmajā sesijā Augsburgā uzņēma Eglīti Padomē par pilntiesīgu locekli.

SAVIENOTĀS VALSTĪS

Pirms diviem gadiem oktobrī Klīvlendā un tās apkārtnē dzīvojošie latvieši savā pirmajā dievkalpojumā Parmas baznīcā izlūdzās Dieva palīgu turpmākām dienām un nodibināja latviešu draudzi, pie Parmas luterāņu baznīcas. Par latviešu draudzes nodibināšanu pateicība draudzes priekšniekam Oskaram Hermanim. Draudzes garīgo aprūpi līdz š. g. 12. augustam va dīja mācītājs Osv. Gulbis. Tagad viņš no draudzes šķīries.

Par draudzes jauno mācītāju aicināja māc. K. Sautiņu. Latvieši, kas šinī draudzē vēl vēlas iestāties, to aizvienam var paziņot māc. K. Sautiņam ar rakstu vai pa tālruni: 1478 Lauderdal Ave, Lakewood 7, Cleveland, tel. LA 1-4498, darbdienās pēc plkst. 6pp., vai draudzes priekšniekam O. Hermanim, 3901 Behrwald Ave, Cleveland, tel., SH 1-0824, katrā laikā.

Parmas baznīcas ev.-lut. latviešu draudzes Pļaujas svētku un divu gadu draudzes darbības atceres dievkalpojumu ar dievgaldu, 14. oktobrī, plkst. 2 pp. vadīs māc. K. Sautiņš, piedaloties māksl. Vilmai Aigarei-Ūbelītes kundzei un Atim Muceniekam. Pie ērģelēm Zenta Vīķe.

K. B.

Pirmo bērnu pēcpusdienu šai rudenī svētdien, 30. septembrī, Bostonā rīkoja ALTS Jaunatnes izglītības sekcija Albina Bangas vadībā. Latvisku nokrāsu sarīkojuma telpai piešķīra sedziņas, Brigaderes grāmatas, ziedi un rudens sārtās lapas.

Programma bija veltīta Annas Brigaderes atcerei, tā ievadot mūsu rakstnieces sarīkojumus Bostonā.

Pāri „deviņām jūrām, deviņiem kalniem" uz Spridīša laimīgo zemi — zaļo Zemgali, kur A. Brigadere dzimusi, augusi, dzīvojusi, mazos un lielos klausītājus aizveda baltu filologe Alīde Cīrule, aicinot meitenes būt līdzīgas čaklajai Maijai, kam „darbs kā brālis" un zēniem būt Spridīšiem, kas

„Savu zemi izstaigājis,
Gudribiņas pielasījies."

reiz tomēr aizgriežas „laimīgajā zemē — —tēva mājās."

A. Brigaderes darbu fragmentus: no „Maija un Paija", „Dievs, Daba Darbs" un „Skarbos vējos" iejūtīgi un vietumis ar labsirdīgu humoru stāstīja un lasīja aktrise Mirdza Melkerte, aktieris Reinis Birzgalis un Daugavas Vanagu Bostonas nodaļas jaunatnes teātŗa studijas dalībnieces Krūmiņa un Pūce. le

Oto Krolla mākslas aģentūra atjaunoja savu darbu Čikagā 1951. g. 7. janvārī ar Herlas Lūses un Hugo Strausa koncertu, kur biletes bija galīgi izpirktas. Līdz šim aģentūra sarīkojusi L. Ventas, Ad. Pulciņas—Karpas, prof. V. Dobrovolska, Ingus Nāruna, Volfg. Dārziņa, Ks. Brantes, V. Salnas, L. Jakobsona, Latviešu Trio koncertus.

NĀKAMAIS ALA KONGRESS MARTĀ

6. okt. ALA's centrālās valdes sēdē Latviešu ev.-lut. baznīcas pārvaldes ASV priekšsēdis P. Eglītis ziņoja, ka Amerikas luterāņu baznīcas viedoklis pēdējā laikā gan mainījies mums labvēlīgā virzienā, tomēr nav izzudusi tendence latviešus iesaistīt amerikāņu draudzēs un tos asimilēt. Arī paši latvieši neizrāda pietiekami lielu aktīvitāti savu draudžu organizēšanā. Daudzi latvieši iestājas amerikāņu draudzēs materiālu apsvērumu dēļ.

Šajā sakarā ALA's c. v. pieņēma rezolūciju un nolēma to izsūtīt visām organizācijām, aicinot tautiešus aktīvi atbalstīt latviešu draudžu dibināšanu. Kā jau ziņojām mūsu laikraksta iepriekšējā numurā, īpaša delegācija apmeklēs Amerikas luterāņu baznīcas vadību. Tai iesniegs arī memorandu.

Sakarā ar informācijas biroja vadītāja A. Bērziņa ierosinājumu, nolēma izdot īpašu biletenu, lai informētu organizācijas par ALA's darbību.

Kultūras biroja vadītājs E. Freivalds paziņoja, ka izstrādāta skolu programma, paredzēts izdot ievadījumu latviešu gramatikā. Ir nodoms atzīmēt latviešu mākslinieku darba jubilejas, izdodot mapes ar viņa ģīmetnēm un īsu dzīves aprakstu, un ienākumus par tām izsniegt jubilāriem kā balvas. Līdzekļus šim pasākumam atvēl Kultūras fonds.

Kultūras birojs noskaidro iespēju saņemt pabalstus no amerikāņu izglītības veicināšanas fondiem. Latviešu teātŗu atbalstīšanai ierosināts dibināt teātŗu draugu biedrību.

ALA ar rakstu aicinās visas latviešu organizācijas ASV atzīmēt 18. novembri ar īpašām svinībām.

Uzņēma AL Apvienībā Sanfrancisko Latviešu Kopu un vairākas atsevišķas personas. Vienojās sasaukt nākamo ALA kongresu nākamā gada marta sākumā Ņujorkā vai Vašingtonā.

LATVIJA REDAKCIJA — Vēstules

JA GRIBAM PASTĀVĒT

Piedod, ka rakstu Tev ar zīmuli un guļot uz dīvana. Ir svētdienas vakars, labi paēstas vakariņas, laba oma...

Ak tad Tu esi laimīgs, vīrs! Nu, tad sirsnīgi spiežu roku, tāpat kā Tavai dārgai izredzētai, un novēlu jums abiem svētīgu kopdzīvi līdz mūža galam! Lai Dievs dotu, ka jūs abi savas svešās zemēs ietrenētās rokas un smadzenes spētu izlietāt Latvijas jaunceļsmei! — Priecājos, ka jums abiem tik stingra apņēmšanās: kundzei beigt augstskolu un Tev — ārējās tirdzniecības grāmatvedību. Novēlu vislabākās sekmes abiem. — Bet ir tomēr viens mazs „bet" šai ceļā lietā. Šajā zemē, kur mēs esam atkūlušies, kā Tu būsi jau novērojis, pastāv cildināms paradums agri precēties un kuplas atvases laist. Tādi 40 - 50 g. veci „jaunkungi" un „jaunkundzes", kādi pie mums Latvijā bija modē, šeit pa lielum lielai daļai jau ir vairākkārtīgi vectētiņi un vecmāmiņas, tomēr viņi — sārti un apaļi, vigas — izkrāsojušās un uzposušās. Bezbērnība un mazbērnība šeit nav modē un rada vietējos iemītniekos tīri neliekulotu izbrīnu. (Es saku: neliekulotu, tāpēc, ka daudzās citās lietās amerikāņi ir lielāki liekuļi par mums). Bet vitāls šis tautu mistrojums ir nenoliedzami, un mums, ja gribam kā tauta pastāvēt, šai ziņā tas jāņem par paraugu. Tātad, lūdzu, pārliecīgi neaizrauties ar „stāvokļa nodrošināšanu", ar šo latviešu netikumu, kas mūsu daudzcietušo tautu pēdējos gadu desmitos draudēja ierindot „mīļu tautu" vidū, kā to mūsu nelabvēļi ar ļaunu prieku rakstīja. Lai tas nenotiktu, tad Tu nu zini, kas ir katra sta latvieša pirmais uh goda pienākums. „Kad mēs augām", mēs to nezinājām, jo nebija neviena, kas to mums tik skaidri pasaka. Lūdzu, nejem ļaunā šo manu, veca skolmeistara, niķi visus pamācīt, bet Tu jau mani pietiekami labi pazīsti no agrākiem laikiem. Tāds nu es reiz esmu, skolmeistars pēc dabas, bet mašīnu ellotājs pēc nodarbošanās pašlaik.

M. OZOLIŅŠ

TAUTIEŠU IEVĒRĪBAI

JAUNATNES SANĀKSME

Ņujorkas latviešu jaunatnes literārā pulciņa nākamā sanāksme, š. g. 18. okt., pl. 8 vak., latviešu ev.-lut. draudzes namā Bruklinā, 564 Second Str., notiks jaunas valdes vēlēšanas. Pēc tam vakarēšana biedriem un viesiem. Jānes groziņi.

TLB SARĪKOJUMI

19. oktobrī, piektdien. Deju vakars. 1087 Queen St., W. Pie Dovercourt Rd.

21. okt., svētdien Dubultkvarteta „Tēvija" koncerts, 1087 Queen St., W. Pie Dovercourt Rd.

2. nov., piektdien. Mārtiņu vakars. 1087 Queen St., W. Pie Dovercourt Rd.

VISI AICINĀTI

DV nod. Montreālā rīko Lāčplēša un Nodaļas gada atceres aktu 11. nov., plkst. 6.30 pp. ar LKOK plkv. R. Veckalniņa svētku runu, koncertu un deklamācijām. Visus laipni ielūdz Nodaļas valde.

AKADĒMIĶI ORGANIZĒJAS

Čikagas latviešu studentu un akadēmiķu kopas dibināšanas sanāksme atlikta uz 1951. g. 14. oktobri, plkst. 18. Jauni dalībnieki var pieteikties pie Dr. J. Bikšas, 5015 W Ferdinand St., Chicago 44, tel.: Austin 7-9001.

DAUGAVAS VANAGI

SAVIENOTĀS VALSTĪS

Jaunas adreses DV kopu priekšniekiem:

DV kopas Columbus'ā priekšnieks Arnolds Vītoliņš, 1520 1/2 N. High, Columbus, Ohio.

Jaunas adreses DV pilnvarotiem:

DV pilnvarotais Jānis Endziņš, 2843 Fir Street, Longview, Wash.

DV pilnvarotais Jānis Bergmanis, 511 E. Pikes Peak Ave, Colorado Springs, Colo.

DV pilnvarotais Matiss Briedis, 1930 University Ave., Madison, Wis.

Iecelti jauni pilnvarotie:

DV pilnvarotais Kārlis Zariņš, 921 Wm. H. Taft Rd., Apt. 63, Cincinnati 6, Ohio.

DV pilnvarotais Konrads Haaks, YMCA-Blvd. 432, Wilmington, Del.

Sakarā ar dzīves vietas maiņu atlūdzies DV pilnvarotais Voldemārs Sproģis, viņa vietā iecelts

DV pilnvarotais Jānis Ozoliņš, 3088 West 120th Street, Cleveland, Ohio.

Jauna DV kopa Ripon'ā, Wis.: kopas priekšnieks Osvalds Latsons, 205 Howard Street, Ripon, Wis., sekretārs Alfrēds Lasmanis.

*

Ar š. g. 15. sept. DV Apvienība Halifaksā (Pa) pārdēvēta par DV Apvienību Harrisburgā (Pa). Apvienības priekšnieks Jānis Bērziņš, c/o Mr. E. Hummel, R. D. 2, Halifax, Pa.

ZIEDOJUMI

Izsakām sirsnīgu pateicību tautiešiem, kas iesūtījuši ziedojumus aprūpes vajadzībām. Pēdējā laikā ziedojuši:

DV Pārstāvībai ASV; A. Bērziņa, Detroit, Mich. $4.00; Austra Līdacis, Mineola N. Y. $25.00; A. Zolts, New York N. Y. $3.00, J. Ziemelis, Sidney Mont. $3.00; M. un A. Dambergi, Zelienopole, Pa. $2.00; M. Balodis, Lincoln Nebr. $5.00; J. Ikstrums, Pullman Wash. $$2.00; Marta Kalniņa, Des Moines Iowa $3.00; Harijs Raudiņš, Jamaica, N. Y. $6.00; Jānis Lapsa, Richmond Hill, N. Y. $1.00; Eduards Šneiders, Astoria N Y. $2.00; Marta Esterliņa, Augusta Maine $3.00; Lilija Ērglis, Old Greenwich Conn. $1.00; Harijs Šneiders, Minneapolis Minn. $2.00; Jānis Bērziņš, Minneapolis, Minn, $5.00, Milda Bērziņš Minneapolis, Minn $5.00; Adriāns Milskaudze, Cohasset, Mass. $3.00; Kārlis Varlejs, Atlantic City, N. J. $2.00; Marta Liepiņa Darien, Conn. $5.00; Hermīne Ūdris, Port Wash., N. Y. $1.00; Nikolajs Ūdris, Port Wash. N. Y. $1.00; Emilija Eglīte Bangor Mich. $1.00; Ervalds Liepiņš, White S Dak. $1.20; E. Zemītis, New York, N. Y. $5.00; V Auziņš, New York, N. Y. $1.00, E Hermanovskis, New York, N. Y $1.00; Ferdinands Skulte, Brooklyn N. Y. $1.00; A. Līdacis; New York N. Y $1.00; A Kaktiņš, New York N Y. 1; Vitauts Grīnvalds, New York, N. Y. $2.00; Pēteris Puriņš, Bronx, N. Y. $3.00; Rūdolfs Andersons, Westbury, N. Y. $1.00; Harijs Raudiņš, Jamaica, N. Y. $1.00; Modris Kārkliņš, New York, N. Y. $3.20; Jānis Ozols, Bronks, N. Y. $2.00; Alfreds Zvejnieks, Brooklyn N. Y. $2.00; Eduards Briedis, New Hyde Park, N. Y. $5.00; Valentīns Bērzkalns, Glenside, Pa, $5.00; M. Kļaviņš, Ozone Park N. Y. $2.50; V. Sulainis, Forest Hills, N. Y. $1; un A. Reteļa ģim., Syracuse N. Y. $4.00.

DV pilnvarotām Jānim Endziņam Longview, Wash.: K. Krievs $2.00; O. Ieviņš $1.00; DV. pilnvarotam Feliksam Vicinskim, Clarksburg, N. J.: Felikss Vicinskis $1.00; E. Vicinska $1.00; Silvana Kadeģis $1; DV pilnvarotam Edgaram Penikim, Milwaukee, Wis.: V. Krēlis $5.00; DV pilnvarotam Arnoldam Kalnājam, Kalamazoo, Mich.: Jānis Venners $2.00; Paulis Ducmanis $3.00; Fricis Lorencis $1.00; Daina Meļķis $1.00; Voldemārs Osis $1.50; Kārlis Īlēns $0.50; Jāzeps Ziemelis $2.00; Alfons Mežsēts $2.00; Daina Melkus $1.31; Vitauts Verners $2.00; Jānis Zeltiņš $1.00; Arvīds Melliņš $2.00; Osvalds Reinvalds $2.00; Fricis Ritums $1.00; Verners Rinkuss $3.00; Eduards Dīnvalds $2.00; Alberts Ūdris $1.; Kārlis Melčs $2.00; Elza un Jānis Lapiņi $5.00; Jānis Brutons $2.00; Jānis Šķerbele $2.00; Miķelis Markitants $2.00; Šteinhards Arnolds $1.00; Antons Polis $1.00; Kārlis Sīlis $2.00; Jānis Liepiņš $1.00; Jānis Šķerbele $2.00; Arnolds Kalnājs $2.00. DV pilnvarotais T. Novickis, Liverpool, N. Y. $2.00; DV pilnvarotam Edg. Peniķim, Milwaukee Wis.: Staņislavs Gorsvāns $2.00; Verners Ādamsons $2.00; J. Prauliņš $1.00; Jānis Upesleja $1. DV pilnvarotam J. Turkam, Kalamazoo Mich.: Kārlis Leimanis $5; DV apvienībai Čikagā, Ill.: H. Riekstiņš $1.00; V. Grīvāns $1.00; Stūrmanis $1.00; V. Reinfelds $1; G Kalniņš $1.00; Z. Pētersons $1; A. Sproģis $1.00; K. Zariņš $1.00; J. Lubovs $1.00; DV kopai Redinga Pa.: Jānis V. Bērziņš $5.00; DV kopai Erie, Pa.; M. Urķītis $1.00; G Grauds 1.00; A. Puķīte $1,00.

Lūdzam ikvienu tautieti pievienoties ziedotājiem, atlicinot palīdzībai tautiešiem grūtumā vienas stundas algu mēnesī un iesūtot to Daugavas Vanagu Pārstāvniecībai ASV, 126 Jefferson Ave, Mineola, N. Y.

A. Līdacis,
DV Pārstāvis ASV

KANADĀ

Kaŗā cietušo aprūpei G. Pokulis ziedojis $2.00 — DV Montreālas nodaļas liels paldies.

LIELBRITANIJĀ

DV Sportistu panākumi

Par Anglijas latviešu basketbola meistarvienības, Londonas DVF izlases panākumiem turnejā Francijā informācija sporta nodaļā.

LAIKS

Liekas, ka būtu ļoti vietā mūsu trimdas sadzīvē ieviest dažus jaunus paradumus un sociālpolitiskus mērķus. Tā kā mūsu tautas vajāšanas uzlikušas mums īpatus uzdevumus, kas nevar tikt atrisināti ne no viena, kā tikai pašiem, mums būtu jāizstrādā pabalstāmo tautiešu katalogs, kur līdzīgi Starptautiskajam Sarkanam Krustam un lielajām cittautu organizācijām mēs būtu skaidrībā par to, kādas pabalstāmo kategorijas mums ir un kurām vajadzību skālā būtu pieškiŗama lielāka vai mazāka ievērība. Tagad mūsu palīdzības darbam ir vairāk filantropijas raksturs, darot kaut ko žēlsirdības vārdā, kamēr lietderīgi darīts sociālas palīdzības un aizgādības darbs prasītu vairāk vajadzību izpratnes un mērķtiecības. Bet, tas vairs nav individuāls, bet mūsu trimdas organizāciju uzdevums.

LONDONAS AVIZE

Slava darbam, slava latviešu sīkstajiem muskuļiem! Taču visu darbs nav uzvarējis. Ar darba varu nav piemēram, apklusināts nerimīgais čukstētājs, kas tev atkal un atkal jautā, kāda tam visam jēga. Cik ilgi tas viss būs vēl tāpat... Atbildi meklēdams, trimdinieks atskārst, ka ir starpība starp svešumā un savā zemē darītu darbu, ka darba uzvaras ieguvumi svešumā gan var nodrošināt materiālās dzīves pamatus, bet dzīves un dzīvošanas jēga meklējama citā plāksnē. Šo jēgu dod vienīgi apziņa par piederību pie savas tautas, un to rodam tad, kad pāri ikdienas vajadzībām, pāri visam tam, ko saucam par materiālo dzīvi, paturam savu gribu pastāvēt tajā īpašā pasaulē, ko izveidojis mūsu atšķirīgais gars. Tā ir mūsu nacionālā gara dzīve, mūsu īpašums, ko ar varu neviens mums nespēj atņemt. To varam tikai brīvprātīgi atdot vai vieglprātīgi pazaudēt.

LATVJU VARDS

Emigrācijā mums jārada nacionālo spēku koalicija no tiem vēl darbīgajiem faktoriem, kādi emigrācijā sastopami, apvienojot visu, kam ir lielāka vai mazāka tautas uzticība, jo uzticība ir nacionālās vadības pamatnoteikums, ja gribam panākt visas tautas aktivitāti, upurēšanos Latvijas labā. Lai šajā nacionālo spēku koalicijā pieteic savu līdzdalību arī bijušo partiju ļaudis, lai palīdz ar savu pieredzi, cik tā spēj pozitīvi izpausties, bet lai aprobežojas — tāpat kā visi citi pilsoņi — ar to uzticību, kāda viņiem tiek izrādīta (resp. netiek dāvāta). Lai partiju ļaudis cīnās par tautas uzticības atgūšanu ar pozitīvu darbu, ne ar varu, kombinācijām vai mākslotām „aizstāvēšanās runām". Bet neprātība būtu emigrācijā sākt domāt par partiju dibināšanu, atraisot partiju konkurences kaŗus.

Diezgan sadzirdam to no partiju, publicējumiem, kuŗas jau — „darbojas," Pavisam otrādi: nāciju dzīves kritiskos brīžos visās valstīs rādzam parādību, ka partijas pašas pārtrauc savu darbošanos un saistās ar nacionālām koalicijām. Tas ir stāvoklis, kādā atrodas mūsu nācija. Un tas mums diktē vienu vienīgu nacionāli — politiskās darbības formu: pārpartejisku nacionālās brīvības apvienību, ar Latvijas valsts brīvības atgūšanas prasību pašā pirmajā vietā, pāri visam citam, ko emigrācijā būtu iespējams darīt.

AUSTRALIJAS LATVIETIS

Latviešu gleznotāja Reiņa Zustera darbu skati Kanberā, kuŗā ir iepilni 20.000 iedzīvotāju, apmeklēja 500 cilvēku, pārsvarā austrāliešī, mazāk mūsu tautiešu. Artist's Society of Canberra sarīkojumā izstāde ilga nepilnas 5 dienas.

R. Zusters bija izstādījis darbus eļļā. Daudzi no tiem pārdoti. Varēja skatīt portretus, ainavas un klusās dabas. Laikraksts The Canberra Times atsaucīgajā kritikā par latviešu mākslinieka mazajā hosteļa istabiņā raditajām gleznām sevišķi apbrīno ātrumu, kādā meistara V. Tones skolēns veido portretus. R. Zusteram modelis dažkārt vajadzīgs tikai pāris stundas. Gleznotājs pajoko, ka varbūt tieši tādēļ viņam esot tik daudz portretu, pasūtinājumu. Liels skaits skatē bija arī Kanberas ainavu, ieskaitot federālā parlamenta ēku. Tāpat daudz skatu no Austrālijas augstākās virsotnes Kozaiosko ziemā, kur mākslinieks bijis ne reizi vien, jo ir arī teicams slēpētājs.

Pēc 5 mēnešiem R. Zusters beigs obligāto 2 gadu darba līgumu. Viņš domā, ka tad varēs pielikt roku varbūtējai latviešu mākslinieku kopējai izstādei Austrālijā.

Edvins Mednis

PULKVEDIS BRIEDIS UN VIŅA STRĒLNIEKI

(Turpinājums)

Pēc dažām stundām viņi sastapa ķlibu veci. Tas, ieraudzījis krievus, palika vai mēms no brīnumiem. Tikai kad pāris kareivju bija viņu uzmanīgi papurinājuši pie pleciem un uzsaukuši: „Ko brīnies? Neesam spoki, bet dzīvi cilvēki!" — tas sāka lēnām stostīties:

„Tad neejiet vi-is tik dro-ši tālāk... Tepat tuvumā ir daudz, daudz vāciešu... Tie ļoti, ļoti du-usmīgi .."

Briedis nolēma nogaidīt krēslu un pagaidām novēroja tuvējo ceļu. Pievakarē izlūki nocēla no zirga kādu jātnieku. Tas izrādījās leišu ciema vecākais. Viņš labprāt pastāstīja, kur atrodas vācu stābi un kāda kārtība šai apgabalā. Pilsētās varēja ietikt tikai ar sevišķu atļauju. To izsniedza tikai tādiem zemniekiem, kas bija labi pazīstami, vai arī ieveda pilsētā pārtiku. Šāda atļauja bija arī ciema vecākā kabatā. Drīz vien tā pārgāja Brieža kabatā. Sādžas vecākais vairs nebija vajadzīgs un varēja turpināt ceļu.

Savā kaŗa padomē

Pēc laiciņa izlūki aizturēja kādu gājēju. Viņš Briedim pastāstīja, ka esot leišu avižnieks. No vāciem ne viņš, ne viņa dzimtene nekā laba negaidot. Viņš priecātos, ja kaut kā varētu šos ūsainos laudis ar baronisko izturēšanos aizdabūt atpakaļ uz „faterlandi".

„Tad esam sastapušies īstā laikā. Mums tāds pats nodoms. Varbūt pievienosities pulciņam?" — pateica Briedis. Avižnieks bija pārsteigts, bet, atvilcis elpu, viņš pateica:

„Labi. Pamēģināšu iet jums līdzi. Varbūt varēšu jums kaut kā palīdzēt..."

„Un kā vēl!" piezīmēja Briedis.

Visi tagad apspriedās savā kaŗa padomē. Kļuva skaidrs, ka turpināt ceļu krievu tērpos vairs nevarēja. Vācu kaŗavīri mudžēja visos ceļos. Tie no visiem prasīja papīrus, atļaujas. Uz priekšu varēja tikt tikai vietējie iedzīvotāji, vai svešie ar labiem papīriem. No svešiem tikai Briedim bija sādžas vecākā papīri. Viņa kareivjiem tādu trūka.

Leišu zemnieka tērpā

Tā arī nolēma, ka tālāk dosies tikai Briedis ar avižnieku. Viņiem palīdzēs jaunais ģimnazists. Kareivji paliks tepat mežā un gaidīs priekšnieka atgriešanos. Tuvējie sādžinieki apgādās viņus ar pārtiku. Ja kareivji viņu nesagaidīs pēc divām naktīm, tie izsitīsies atpakaļ pie savējiem.

Avižnieks aizveda Briedi uz kādu siena šķūni, kur tas apvilka no sādžas atnesto zemnieka tērpu. Jaunais virsnieks bija pārvērties leišu zemniekā. Viņš arī izskatu un izturēšanos pielāgoja zemnieciskam tērpam, izmēģināja iešanu smagnējiem soļiem. Pavingrinājās ātri noraut cepuri no galvas un bikli paraudzīties uz augsto kunģu pusi.

Pasaucis ģimnazistu iesāņus, Briedis viņam pateica: „Jūs esat krietns, drošs zēns. Tik īsā laikā jūs esat ieguvis manu pilnīgu uzticību. Vai varu jums uzticēt kādu jaunu svarīgu uzdevumu?"

Zēna acis iegailējās: „Darīšu visu, ko varēšu!" Būt par izlūku ir vēl patīkamāk, kā agrāk biju domājis..."

Divainie tirdzinieki

„Tad ieklausaities labi, ko teikšu. Es došos uz Volkoviškiem, bet jums būs jānokļūst Mariampolē. Gaidait tur manu ierašanos un novērojiet paši, kādas vācu daļas tur ienāks. Ja pēc dažām dienām neieradīšos, tad par manu likteni paziņojiet pie pirmās izdevības krieviem. Bez tam še būs mans ziņojums par to, ko esmu novērojis šais divās dienās. Es jums tūlīt pastāstīšu, kā to aizsūtīt pāri frontei..."

Briedis pa izlūkotājam no vietējiem iedzīvotājiem nosūtīja arī uz Virbaļiem un Vladislavu. Viņš nebija aizmirsis paņemt līdzi pāris čaukstošas naudas paciņas. Viņš pastāstīja arī, kā ziņas pārdabūt frontei.

Nauda labi noderēja, arī iegādājoties zemnieku ratus un dažus maisus ar kartupeļiem, lai varētu doties uz Vilkovišķu tirgu. Uz ratiem uzsvieda nelielu ābolu maisu. Dažus sulīgus ābolus un bumbieŗus Briedis iebāza kabatās. Arī tie varēja ceļā noderēt. Tad nošvīkstēja pātaga, un vezums 30. sept. rītā devās ceļā. Zirgus vadīja avižnieks, bet Briedis kā līdzbraucējs atsēdās uz kāda maisa.

Pie vācu leitnanta

Abi „leišu zemnieki" nesaistīja vācu uzmanību, un kilometrs pēc kilometra palika viņiem aiz muguras. Te kādā mežā viņi ieraudzīja vācu transporta nodaļu, kas pašlaik cītīgi rekvizēja malku. Resns leitnants kaut ko kliedza un draudēja ar steku mežsargam. Abus braucējus viņš pat neredzēja. Tas Briedim nepatika, sevišķi tādēļ, ka viņš iztālēm nevarēja saskatīt vācu nozīmes.

Briedis tūlīgi noslīdēja no vezuma un nedrošiem, zemnieciskiem soļiem tuvojās leitnantam. Viņš ātri norāva cepuri, kā to siena šķūnī bija iemācījies.

Tikai skats, ko viņš uzmeta leitnantam, neiznāca bikls. Tai iekvēlojās kaut kas naidīgs. Šeit latvietis stāvēja iepretim baronam. Visu iespējams aizmaskot. Tikai ne acis, naidīgās domas.

„Kas tev vajadzīgs?" tam uzkliedza rupja balss.

„Piedodiet, kungs... Atnācu pavaicāt, vai drīkstam braukt tālāk... Te būs apliecība... Bez tam, vai drīkstu piedāvāt kungiem... Lūk, — šeit kabatā bumbieŗi... āboļi arī... Lūdzu, neņemiet par ļaunu!"

Leitnants iemeta skatu apliecībā. Ar laipnu žestu pieņēma dažus bumbieŗus. Tad pamāja ar steku: „Brauc! Taisies, kā pazūdi!"

Tas tikai Briedim bija vajadzīgs. Viņš jau bija izpētījis vācu tērpus. Iegaumējis viņu daļu apzīmējumus (numurus). Viņš varēja mierīgi braukt tālāk. Arī pilsētā viņš jau pa gabalu sniedza papīrus pretim vācu posteņu sargiem. Viņš leišu zemnieka lomā bija iedzīvojies lieliski.

Pilsētā viņš apmetās pie avižnieka radiem. Viņi nerunāja visai skaļi, tomēr šapratās tīri labi. Blakus telpās bija novietoti vācu kareivji. Tiem neienāca ir prātā, ka tepat aiz sienas atrodas ienaidnieka spiegotāji.

Briedis ar abiem paziņām apstaigāja pilsētu, novēroja vācu karaspēka kustības: Tad pateica: „Tā. Šeit viss paveikts. Varam braukt tālāk."

Iztukšotos zemnieku ratos viņš palīdzja iekraut dažus lauciniekū darbu rīkus, blakus tiem novietoja dzelzs gultu. Uzšāva zirgam, un tas sāka rikšot uz Mariampoles pusi.

Daudz pretimbraucēju

Tas bija jauns ceļš, jo vecais jau bija pietiekami izpētīts. Bet braucējus drīz piespieda grāvim daudzi pretimbraucēji. Garām aiztraucās artilerija, vezumnieki, ievainoto rati, pāris auto ar augstiem virsniekiem.

(Turpinājums sekos)

Valerija Baltiņa

DAŽAS STUNDAS

Latvijas Universitātes gadasvētki Mineapoles latviešu akadēmiķu saimē

Ir vajadzīgas dažas gara apgaismotas stundas, lai nepaliktu tumšās neskaitāmi daudzās citas, kuŗās cilvēks kalpo savai maizei un miesai, kas nepielūdzama prasa savu tiesu.

Šādas stundas bija radījis Latviešu korporāciju kopu (vīriešu un sieviešu) Mineapolē rīkotais akts Latvijas Universitātes dibināšanas atcerei.

Rīkotāji bija darījuši visu, lai šai svētku dienai netrūktu svinīguma un latviskas gaisotnes. Zāle dekorēta palmām un latviskiem audumiem. Priekšplānā — goda vietā sēž Latvijas Universitātes mācības spēki, kā amatpersonas mūsu aulā, aiz viņiem mākslinieces Ogules universitātes vecās ēkas ogles zīmējums, nacionālo krāsu apvīts.

Piemiņas aktu ievada prāvesta Kristapa Valtera spēcīgā runa par nedienas pārvarēšanu, neejot ne vienaldzības, ne apreibināšanās ceļu, bet dziedot savā sirdī slāvas dziesmu tam Kungam. Cīnīties ar grūtumu un bēdu, kā senais latvietis to darīja, — lika bēdu zem akmeņa, pāri gāja dziedādams.

Kā Latvijas Universitātes mācības spēku pārstāvis runā prof. Dr. theol. Edmunds Šmits, norādot, ka tai zinību un gara sēklai, ko mūsos sējusi mūsu universitāte, ir jādīgst arī svešā zemē. Mūsu izglītība ir vajadzīga mūsu jaunatnei, mūsu tautai un mēs varam ar savu garu apaugļot un darīt bagātus arī citus. Mūsos ir tādas gara vērtības, kas nepieciešamas arī tiem, kas pēc viņām neprasa.

Akadēmisko runu saka prof. Dr. med. Gerhards Feders par tematu „Lux in teneris lucet." Viņš šķautnaini asās līnijās zīmē atziņu ceļus, pa kuŗiem cilvēka gars tumsībā taustījies pēc dzīves gaismas, atzīdams, ka katrs laikmets savā telpā tulko vēsturi pēc savas ģīmja un līdzības. Nākošais atrod vakardienas patiesības par maldiem un maldus par patiesībām. Pēcnākošais no jauna lauž, mēž un ceļ, bet tālāk par spāru svētkiem netiek. Viņš piemin angļu vēsturnieku Toinbiju, kas konfrontē divi atšķirīgas uztveres Napoleona invāzijai Ēģiptē 1798. gadā. Eiropas vēstures grāmatas šim notikumam veltī izcilu vērtību, arabu chronists vērtēdams šī gada pasaules notikumus šo invāziju nemaz nepiemin, tikai atzīmē, ka šai gadā sākusi mazināties svētceļošana uz Meku. Pēc 150 gadiem vēsturnieku komentāri par šo notikumu atšķiŗas tikai sīkumos, un Toinbijs jautā, vai austrumi nav dziļāk izpratuši laika zīmes par rietumiem. Slaveni viŗi ir radījuši slavas laikus daudzām valstīm, pasauli ir pārstaigājušas daudzas fascinējošas idejas, bet tās dažkārt ir nonākušas līdz bezdibenim — kad svētceļošana ir mazinājusies. Bez svētceļotājiem vēstures ceļš iet no tumsas caur tumsu uz tumsu. Svētceļnieks ir tas, kas nes savu labo sirdi, kā degošu sveci kalpot visiem. Ja viņu ir maz, vienas sveces gaismas apvārsnis nesniedzas līdz tuvākās sveces gaismas apvārsnim, ja viņu ir daudz — gaisma un siltums inducējas un visu apņem augstākās vērtības.

Akta nobeigumā Korporāciju kopas seniors Kārlis Baltiņš, atcerēdamies savu Alma mater un tās devumu viņas audzēkņiem, konstatē, ka daudzi viņas dēli un meitas arī svešatnē ir akadēmiski darbinieki: ir profesori universitātēs un atbildīgi darbinieki uzņēmumos, ir akadēmiskas saimes ceļu staigātāji un dara godu visai mūsu tautai. Arī jaunatne nav mazāk slāpusi pēc zinībām kā agrāk un tai nav mazāk grūti kā atraitnes dēlam, viņa centienu ceļā. Ja akadēmiskie veterāni ies roku rokā ar jaunajiem cīnītājiem arī svešumā un sniegs tiem kaut mazu atbalstu, tad atraitnes dēli nepakritīs svešās smiltīs, mērķi nesasnieguši. Viņš proponē dibināt stipendiju fondu jauno studentu atbalstam un, iemaksājot pirmos 10 dolarus, aicina arī citus to darīt. Atsaucība nav mazā, un dažam labam zinātnes izslāpušam varēs pamest laipiņu zem kājām.

Savu deklamācijas māku rādīja Minesotas universitātes teātŗa mākslas students Reinis Miesnieks.

Universitātes māsu, konservātoriju, reprezentēja mākslinieks čellists Jānis Adamsons, ieraujot klausītājus savā mūzikas pasaulē.

Pagrīdnieki Latvijā izmuļķo miliciju

Latviešu tautas prestestība komūnistiem un naconālais gars neapsikst

Pēc ziņām, kas saņemtas no Latvijas pa dažādiem apkārtceļiem caur Lietuvu un Poliju, jūlijā Rīgā un citās vietās bija parādījušās pretkomūnistiskas skrejlapas. Tanī pašā laikā vēstures institūtā atrasti manuskripti, kuŗos parādīts, kā komūnisti viltojuši Latvijas vēsturi. Tur bijuši uzskaitīti viltojumi, kādi atrodami Andreja Upīša sarakstītajā Latvijas vēstures I. sējumā, kas iznācis šogad. Šie manuskripti tomēr nokļuvuši MVD rokās. Iemesls: nejaušība vai pagrīdes darbinieku — jaunekļu neuzmanība.

MVD atradusi skrejlapas arī Rīgas fabrikās pat pie komjauniešiem, kā arī Liepājas un Talsu skolās. Skrejlapām, kas cirkulēja Rīgas ostā un fabrikās, bija virsraksts „Staļins — Hitlera sabiedrotais un mantinieks". Tanīs bija izzobota padomju „miera ofensīva".

10. jūlijā uz dzelzceļa depo un Rīgas ostas valdes sienām bija uzkrāsoti saukļi: „Pērciet Ļenina kopoto rakstu 27. sējumu — labākais machorkas papīrs". 27. sējums tieši tanī laikā bija parādījies latviešu tulkojumā un strādnieki bija spiesti to pirkt.

Laikā starp 5. un 7. jūliju Rīgas ostas rajonā pie augstsprieguma vadiem bija piestiprināts kāds sarkans plakāts. Ejot uz darbu, strādnieki sev par lielu pārsteigumu varēja lasīt šī plakāta saturu, kuŗā bija norādīti... Amerikas Balss latviešu raidījumu viļņu garums un laiks. Ostas rajons bija bagātīgi dekorēts padomju miera ofensīvas plakātiem un saukļiem par produkcijas celšanu. Pagrīdnieki bija atraduši īsto vietu, lai paceltu arī savu plakātu.

Tikai vēlu vakarā milicijai un MVD kļuva zināms, ko īsti nozīmē šis uzraksts latviešu valodā. Nekavējoties pārmeklēja zvejnieku laivas, mēģinot notvert radio klausītājus. Rīdziniekiem par to bija ko smieties, bet īpašas milicijas patruļas tagad naktīs apstaigā ielas un pārbauda katru plakātu.

Kā vēcos labos laikos Vācijā

(LATVIEŠU DZĪVES AINAS AUSTRĀLIJĀ)

Grētas ģimeņu nometnē tagad brīžiem sajūta kā vecos laikos Vācijā, kad viens no galvenajiem sarunu tematiem bija ēšana. Pēdējais jaunums, kas nu jau vērojams pāris nedēļas — nometnes virtuvēs trūkst sāls. Piena viru vai ceptu olu pasniedz bez sāls, un strādājošo ēdamtelpās no galdiem pazudušas pat glītās stikla sālnīcas. Labie laiki, kad nometnes veikalā varēja dabūt visu, ko sirds tīkoja, pagājuši. Sviests, cukurs, ziepes sērkociņi ir preces, kuŗu pieprasījums desmitkārt pārsniedz pievedumu. Labi, ka veikalu vadītāji ir bijušie DP, ļaudis ar lielu pieredzi visādu trūkumu pārvarēšanā un veikalos noteikuši savu sadales kārtību: piem., katram pieaugušam pārdot ceturtdaļmārciņu sviesta. Sekas ir parastās: izveidojas īpaši rindā stāvētāju kadri. Bērni neiet skolā, bet veikalā uzmana preču pievešanu, lai tad zibens ātrumā visā nometnē izziņotu: pienācis sviests, tauki, speķis utt.

Agrāk darbu nometnē varēja dabūt tikai ar speciālām atļaujām un labiem ieteikumiem. Kā ļauns murgs vēl tagad liekas paņēmiens ko savā laikā lietoja otrās nometnes darba pārvalde, par mazāko pārkāpumu nometnes strādājošos nosūtot darbā uz Kvīnslendu. Tagad jauni transporti Grētā vairs nepienāk, un katrs vajadzīgais darbinieks jāizprasa no Bonegilas. Šī metode ir gausa, noliktavās un aptīrīšanas darbos sāk trūkt darba roku, bet palikušie strādnieki ir droši, ka atlaišanas pārsteigumi nedraud. Tagad nometnes darbos pēc pašu vēlēšanās var palikt arī līguma laiku izkalpojušie, un nodarbinātiem, kas vēl nav ieskaitīti par pastāvīgiem ierēdņiem, joprojām par uzturu un dzīvokli nometnē jāmaksā tikai 25 šil. nedēļā.

Kā vārs pavasara stādiņš pamazām aug un veidojas latviešu svētdienas skola māc. K. Skujiņa vadībā. Skolotāji strādā, saradas arī bērni, bet darbam trūkst plānveidīguma. Jau pagājuši vairāki gadi, kopš latviešu bērni sāka izvietoties no Vācijas, bet daudz pārrunātais kopīgais mācību plāns svētdienas skolām vēl nav izstrādāts, un, Dievs zina, cik ilgi vēl būs jāgaida.

Nometnes vienīgā kultūrālā rosme ir kino izrādes, ko rīko katru dienu un kas nometnē tā sauktajā labierīcību — amenities fondā ienes dažu mārciņu. Šādu pasākumu, protams, atbalsta kā vien var — paplašinot zāli un ierīkojot pat tualetes telpas, kuŗas atslēdz īsi pirms izrādes, bet pēc tās beigām atkal steigšus aizslēdz. Kāds austrālietis, kas piedalījies šīs jaunbūves darbos, izrēķinājis, ka labierīcība izmaksājusi savas 800 mārciņas. — „Par to naudu man iznāktu zemes gabals un grezna garāža Sidnejas priekšpilsētā, kur dzīvotu ar ģimeni kā pīli," sūkstas bez pajumtes esošais vīrs.

Bet ne jau „mazmājiņas" vien Grētā ceļ. Lēnām visapkārt aug arī „skārda bundžas" jeb kā angļi teiktu, Nisena barakas, kuŗas pabeidzot, Grētas nometne spēšot uzņemt 7000 cilvēku. A. Zars

LU atcere Austrālijā

Latvijas Universitātes dibināšanas dienas atcerei š. g. 29. septembrī bija sarīkojusi Sidnejas latviešu korporāciju kopa Austrālijā. Svētku aktā un tam sekojošā komeršā pulcējās ap 70 Sidnejas latviešu akadēmisikās saimes locekļu. Pēc svētku runas, kuŗā kopas seniors K. Erdmanis aicināja augstu turēt Universitātes devīzi „Zinātnei un Tēvijai", kas savu dziļāko nozīmi ieguvusi tieši trimdā, Latvijas un Pinebergas augstskolu profesors N. Rozenauers sniedza pārskatu par bij. Latvijas Universitātes mācības spēku darbību dzimtenē un trimdā. Konstatējot, ka 90% no visiem mācības spēkiem devušies trimdā, profesors norādīja, ka Latvijas Universitātei nav nekā kopēja ar to pseudozinātnes iestādi, kas šodien darbojas tās vecajās telpās Rīgā. Latvijas Universitātes mācības spēki un audzēkņi šodien strādā smagos trimdas apstākļos dziļā pārliecībā reiz atkal atjaunot darbu atbrīvotā dzimtenē. Prof. N. Rozenauers patlaban saistīts zinātniskā darbā pie Sidnejas Universitātes.

KANADĀ

Sv. Andreja baznīcu, ko nodos latviešu un igauņu ev.-lut. draudžu lietošanā, iesvētīs 4. novembrī, plkst. 4 p.p. Kā ērģelnieks piedalīsies viesis komponists J. Norvilis, dziedās brīvmākslinieces Ksenija Brante, Dainas koris diriģentes E. Freimanes vadībā un igauņu vīru koris.

Sv. Andreja baznīca ir Kanadas Sinodes īpašums, sakarā ar to iesvētīšanu izdarīs Sinodes prezidents Dr. Reble, bet svētrunu teiks māc. A. Čops latviešu valodā un māc. Pello igauniski. Iesvētē gaidāma arī hamiltoniešu ierašanās.

Prez. Dr. Reble paredzējis aicināt uz svinīgo dievkalpojumu Kanadas preses pārstāvjus, luterāņu mācītājus un citus kanadiešu viesus.

o

11. un 12. oktobrī Hamiltonā notika Kanadas latviešu luterāņu mācītāju konference.

o

Toronto Latviešu Biedrības Jaunatnes kursos lekcijas notiek trešdienās no plkst. 7.20 līdz 10.10 vak. Kursus vada Dr. phil. H. Tichovskis, kas māca arī latviešu literātūru. Latviešu valodu māca H. Rūtiņe, dzīves mācību — māc. A. Čops, māc. A. Lūsis un J. Ķeksis, vēsturi — mag. hist. A. Gailīte, latvju rakstus — A. Dzērvīte, etnogrāfiju — B. Senkeviča, dziedāšanu — J. Mežaks, tautas dejas — Irma Ķeniņa. Paredzētas lekcijas ļēlotājās mākslās. Kursanti lekcijām seko ar dzīvu interesi.

Pieteikšanās kursos turpinās — TLB 346 Bloor St. E.

Montreālā piektdien, 5. okt. organizāciju pārstāvju sanāksmē, ko sasauca Latvijas vicekonsuls V. Tomsons 1414 Du Fort'a ielā 8 v. piedalījās:

Māc. A. Gaudiņš, prof. A. Tauriņš ev.-lut. draudze, Dr. J. Dauksts — katoļu dr., O. Vīndedzis — MLP B-ba, L. Ķikuļa kdze — koris, inž. A. Spūrmanis — LNAK un Ziņotājs, plkv. K. Tirzītis, Dr. J. Zariņš — DV, stud. A. Garnis — LSAK, inž. R. Karlsons, inž. N. Zoldners — Nama Fonds un R. Vītiņš — Latvija.

Pēc konsula īsas uzrunas par svētību darbam un latviešu trimdinieku dzīves tautiskai, nacionālai domai sekoja interesantas pārrunas par šādiem jautājumiem: a) sabiedriskās dzīves saskaņošana, b) 18. novembŗa svinības, c) nama jautājums, d) kopīga Ziemassvētku eglītes vakara sarīkošana.

Vienojās 18. novembŗa svinības rīkot kopīgi visas organizācijas — dievkalpojumu Reedemer baznīcā 17. novembŗa vakarā, 18. novembrī aktu, ko izkārtos MLPB un DV saziņā ar pārējām kopām un māksliniekiem. Svētku runu teiks konsuls V. Tomsons.

Nama jautājumā pagaidu fonda komisijas loc. inž. N. Zoldners referēja par pagaidu komisijas darbību un nama lielo nozīmi latviešu sabiedrībai un paziņoja nodomu sasaukt pilnu biedru sapulci oktobŗa vai novembŗa mēnesī, lai stātos pie nama fonda komisijas dibināšanas, kas tad iesāks lēmuma īstenošanu.

Tradicionālo Ziemassvētku sglīti rīkos draudzes saziņā ar organizācijām un kopām. Plkv. K. Tirzītis ziņoja, ka „Latvija" ir 100% sabiedrisks pasākums pie DV. R. V.

Lietuviešu pretestības kustības modrība nemitas

Ziņas par apstākļiem Baltijas valstīs, kaut arī trūcīgas, tomēr izkļūst caur dzelzs aizkaru un sasniedz brīvo pasauli. Šīs ziņas liecina, ka nacionālais gars tur nav salauzts un pretestības kustība ir ļoti aktīva. Šeit minēto ziņu uz Berlīni atveduši daži vācu dzelzceļnieki, kas pārvadājuši preces no Austrumprūsijas uz Minsku, apmeklējot arī Viļņu.

Vitauta Dižā kronēšanas diena, 8. sept. Lietuvai ir svētku diena. Komūnisti šogad bija nolēmuši paņirgāties par lietuviešu nacionālām jūtām un izsludināja 8. sept. par „miera dienu". Kopš agra rīta Viļņas ielas bija greznotas sarkaniem karogiem un komūnistu ģīmetnēm. Sākot ar pl. 6 no rīta skaļruņi ielās izkliedza rīkojumus gājiena dalībniekiem. Kolchoznieki un strādnieki bija atvesti uz Viļņu no apkārtējām pilsētām.

Gājiens sākās pl. 10 un devās uz Katedrales laukumu, kur pl. 12 viņiem vajadzēja doties gar tribīni, kuŗā bija novietojušies krievu ģenerāļi, kompartijas dižvīri un Pad. Lietuvas leļļu valdība ar Palecki priekšgalā.

Tieši pl. 12, kad laukums bija pārpildīts „priecīgiem" demonstrantiem, pie Ģedimina kalna atskanēja spēcīgs sprādziens. Pret debesīm pacēlās liels dūmu mākonis. Kad dūmi pēc dažām minūtēm izklīda, kļuva redzams liels Lietuvas karogs, kas plivināja Ģedimina kalna tornī.

Izcēlās vispārējs apjukums. Skaļruņi piepeši apklusa. Jātnieku miliči aizaulekšoja Ģedimina kalna virzienā. Pēc 15 minūtēm skaļrunī atskanēja dreboša balss (no dusmām vai bailēm), kas pavēlēja demonstrantiem maršēt uz Lukišku laukumu.

Sagatavotās runas nolasīja Lukišku laukumā, bet paredzētie „tautas svētki" nenotika. No šī laukuma gājiena kolonas novirzīja uz staciju. Atvesto demonstrantu bari pavadīja nakti stacijas tuvumā zem klajas debess. No rīta tiem izdalīja viru no lauku virtuves, pēc kam viņiem atkal vajadzēja maršēt pa Viļņas ielām un kliegt „miers, miers".

Tanī pašā dienā Lietuvas karogs parādījās pie krituša lietuviešu kapiem, bet poļu karogs pie poļu kaŗavīru kapiem. Skrejlapas lietuviešu, poļu un krievu valodā bija izkaisītas uz visiem svarīgākiem ceļiem Viļņas apkārtnē, bet pašā Viļņā tās nav atrastas.

Aculiecinieki ziņo, ka šī demonstrācija bijusi labi izplānota. Ir norādījumi, ka daži padomju armijas kaŗavīri sadarbojas ar lietuviešu pretestības kustību.

Latvijā klausās Amerikas Balsi

No lietuviešu aprindām mums paskaidro, ka ir saņemtas ziņas, ka Amerikas raidījumi Baltijas valstīs dzirdami labi un tos klausās plašos apmēros, neraugoties uz to, ka klausīšanās ir ļoti bīstama.

Pēc Amerikas Balss latviešu raidījumu paplašināšanas Latvijā tagad raidījumi dzirdami ikdienas 3.30, 7.00, 16,15 un 18.45 pēc Latvijas laika.

Pirmais raidījums uz Latviju notiek 10.45 (pēc Ņujorkas laika) vai 18.45 pēc Latvijas laika 13, 16, 19, 25, 41, 49 un no BBC raidītājiem Anglijā 25, 31, un 41 metru īsviļņu joslās, ar atkārtojumu 3.30 naktī 31, 41 un 49 metru īsviļņu joslās un uz 251 metra vidējos viļņos.

Otrs raidījums notiek 11.00 naktī (pēc Ņujorkas laika) vai 7.00 no rīta pēc Latvijas laika tieši no Amerikas Savienotām Valstīm un no starpstacijām 31, 41 un 49 metru īsviļņu joslās un uz 251 metra vidējos viļņos. Šo programmu atkārto 16.15 no starpstacijām 25, 31, 41 un 49 metru īsviļņu joslās.

Sieviete

Par tērpiem un galma reveransu

Visas tās pilsētas, ko ar savu ierašanos pagodinās Viņas Karaliskā Augstība Princese Elizabete, patlaban dzīvo līksmā un nepacietīgā satraukumā. Kādu tērpu šūdināt, — protams, ne tādu, kādu šūdinās kaimiņiene! — kādu reveransu taisīt: galma reveransu vai vienkāršo? Un kā to dara? Un ko princeses klātienē drīkst teikt un ko darīt, ko ne? Kā, piemēram, ir ar pīpēšanu? Drīkst vai nedrīkst? Simts mazu, bet svarīgu jautājumu, kas jāatšķetina Viņa Karaliskās Majestātes Apvienotās Karalistes karaļa pavalstniekiem Kanadā, kas savu valdnieku redz „reiz pà simts gadiem" un troņmantnieci varbūt vēl retāk.

Kā visiem zināms, Lielbritanijas karalis un karaliene un troņmantniece ir arī Kanadas, Austrālijas, Jaunzēlandes un Pakistanas karalis, karaliene un troņmantniece. Tikai kādreizējā pasaku zeme Indija Britu kopībā (Commonwealth) izšķīrusies par prozisko republikānisko iekārtu.

Sestdien, 13. oktobrī, Ontario gubernātors un Reja Losona (Ray Lawson) kundze princesei Elizabetei par godu rīko lielu „valsts dineju", kurā, kā jau minējām mūsu laikraksta iepriekšējā numurā, ielūgts arī Latvijas ģenerālkonsuls un Braisona kundze. Namamāte savas viešņas lūgusi ar princesi sasveicinoties taisīt galma jeb dziļo reveransu.

Jaunajām dāmām, skaitā ap 75, kas izraudzītas sava sociālā stāvokļa un skaistuma dēļ un ielūgtas ceremoniālās brokastīs, dots norādījums ierasties glītos pēcpusdienas tērpos.

Dāmām jābūt cepurēs. Vēlamība, kāda šai plāksnē izteikta, ir šāda: izvēlēties cepuri pēc individuālās gaumes, bet cepure nedrīkstētu būt nedz pārāk liela, nedz biezu plīvuru klāta. Rotas atļautas, svaigas puķes ne.

Un kā ar vakara tērpu dinejai? Dāmas lielās tualetēs, kungi — frakās, ar visiem ordeņiem. Tērpiem jāsniedzas līdz zemei. Un dziļais dekoltē? Šoreiz nav obligāts, jo dineja tomēr nav balle. Zīds, mežģīnes, samts, ar vienu vārdu — visi ieteiktie greznie materiāli, izslēdzot no pieļautā un vēlamā saraksta vienīgi — vieglo vasaras drānu, lai to sauktu kā saucot, un lai tā maksātu ko maksādama.

Rotas? Viss, kas atrodas vecmāmiņas atstātajā mantojumā, var tikt izņemts un pielaikots, lai redzētu, kas vislabāk pieskaņojas modernajam tērpam, un tieši šai sejai un tieši šim augumam, un tieši šim tērpam.

Princese Elizabete sabiedrībā nesmēķē. No tā izriet, ka sievietes viņas klātienē arī nesmēķē. Pie galda to nedarīs nekādā ziņā jebšu pati princese expressis verbis dos attiecīgo atļauju, bet, šķiet, arī tad zināma atturība te nebūtu lieka. Pasakām — arī īstenībā pārvērstām — cigarete sievietes mutē kaut kā detonētu — it īpaši parādes dinejā!

Pēcpusdienas pieņemšanā pienākas pēcpusdienas tērps, kur kostīms, un pat vilnas, ir vietā.

Pēdējais vārds: izraudzīties ne vien skaistu, bet arī ērtu tērpu, it īpaši dāmām, kam būs jātaisa galma dziļais reveranss!

Figaro

Latviešu sieviete palīdz ieceļotājiem

Cik daudz grūtumu sniedz pirmās dienas un mēneši svešajā zemē, svešos ļaudīs, zina katrs jaunieceļotājs. Šo rūpju mazināšanā daudz dara sievietes. Sniedzam dažus epizodus no latviešu ārsta Kasaka kundzes pūliņu virknes. Viņa pati stāsta:

„Gluži labi visiem ieceļotājiem pazīstama „Calicott" akcija kokvilnas plūcēju vervēšanai Misisipi kokvilnas plantātoriem, pie kam daudzi tautieši bija nonākuši ļoti smagos apstākļos, var teikt, bezizejas stāvoklī, Benoit pilsētas apkaimē, Misisipi, Scot Co. darbā. Šie ļaudis, uzzinājuši no laikrakstiem par DPsekmīgajiem izvietošanas apstākļiem Viskonsinā, ar izmisīgiem lūgumiem griezās pie manis pēc palīdzības.

Sākot rūpi par tiem, ar sludinājumiem laikrakstos salasīju lauksaimniekus, kas vēlējās uzņemt ģimenes. Stāvoklis sarežģījās tādēļ, ka Scott Co. bija ar mieru ļaudis izlaist tikai pēc tam, kad tie visi būs samaksājuši kompānijai ietaisīto parādu $1800.- Ar amerikāņu draugu palīdzību salasīju $1500.-, ierados Benoitā, izpirku 38 latviešu ģimenes, saliku tās autobusā, atvedu uz Milvoki un novietoju savā mājā. Tad ģimenes pamazām tika izvietotas pa lauksaimniecībām."

Lai gan Kasaku ģimenes mājā visu laiku kopš 1949. g. marta ir uzturējušies no Vācijas un citām Sav. Valstīm iebraukušie tautieši līdz darba un dzīvokļa atrašanai, ar misisipiešu ierašanos māja bija pilnīgi pārblīvēta, tā, ka ļaudis ēda trīs maiņās. Kā saka, kundzei nu vairs nav ne minūtes laika, jo māja ir kā bišu spiets, cilvēki nāk ar dažādām vajadzībām. Ienāk vēstules, lūgumi, sarakste. Uz visu jāatbild. Jācīnās ar iestēdām, sliktiem galviniekiem, cilvēki jāpārved no vienas vietas uz otru, jāgādā transporta līdzekļi, un vienmēr jāseko, lai viss būtu kārtībā. Zvana tālrunis, nāk apmeklētāji un tā no plkst. 8. līdz pusnaktij un daudzreiz līdz 2 - 3 rītā.

Toreizējo apstākļu ilustrācijai varētu minēt, ka Kasaku ģimenes piena rēķins par caurmēra mēnesi 1949. un 1950. gadā svārstās starp $75.—84.-.

Pēc tam, kad Kasaka kundze bija raksturojusi apstākļus, uzsāka cīņu valdības aprindās par nepieciešamo apstākļu novēršanu. Šīs cīņas rezultātā Kasaka kundze ir saņēmusi paziņojumu no DP komisijas, ka Scott Co. vairs DP nesaņems, un ka Misisipi novietoto DP stāvoklis tiks uzlabots, kas arī visumā ir noticis.

VISPIRMS LIETUVIETE UN TIKAI TAD FILMU ZVAIGZNE

Hollivudā. Starmeši strāvo baltu, nežēlīgu gaismu. Mikrofoni nepielūdzami reģistrē katru vārdu. Režisori žestikulē un kliedz. Kameru vīri tēmē savus aparātus vienā vietā — uz viņu, tikpat jaunu, cik spožu filmu zvaigzni zeltainiem matiem, zaļām acīm — Mary Aldona, īstā vārdā Marija Aldona Pauliute. Viņa ir Taurogas zemaiču dzimtas diža atvase. Hollivudas zvaigžņu pētnieki viņu nav „atraduši". Viņa pati sevi izveidojusi par to, kas ir, garā un bezgala grūtā mākslinieces tapšanas ceļā. „Tik grūtā," viņa saka, „ka ja man visu vajadzētu sākt no gala, nez' vai pietiktu spēka."

Bet tagad viņa ir laimīga, protams, ir par zvaigznes kategoriju, ir septiņgadīgo līgumu, taču vēl vairāk par to, ka viņai, kā lietuvietei, Dievs piešķīris lielo sūtību filmu pasaulei paust par savu zemi un savu tautu. Mary Aldon'a vispirms ir lietuviete un tikai pēc tam filmu zvaigzne.

Viņas pirmā filma „Distant Drums" drīzumā sāks apceļot pasaules ekrānus. Lai šai sakarā mums atļauts sveikt mūsu „zvaigzni — māsīcu" un novēlēt tai laimīgu dievpalīgu arīdzan no latviešu puses.

K.

19. GADSIMTA MODES VIDZEMĒ

Līdz ar tiesiskā un saimnieciskā stāvokļa uzlabošanos 19. g. s. otrā pusē latviešu dzīvē notika liela pārmaiņa arī apģērbā. Agrāk, sevišķi vīrieši, valkāja pašaustās nekrāsotas drēbes. Tagad vilnu krāsoja, vitvairāk melnā vai brūnā krāsā. No savērptas dzijas auda vienkāršu vadmalu vīriešu uzvalkiem vai smalkāku un rakstītu vadmalu sieviešu tērpiem. Uzvalkus šuva nevis kā agrāk visai saimei, bet drēbnieks noņēma mēru un pēc tā ikvienam pagatavoja uzvalku „kā uzlietu". Drēbnieks arī vairs nebija vecais, kas prata tikai ar adatu rīkoties, bet tagad šuva ar mašīnu. Šujammašīna gan nebija tik smalka kā tagad, bet kad to laida vaļā, tad rūca kā kuļammašīna. Uzvalkam nepietika ar mājas audumiem, bet oderi, stīvdrēbi, astru drēbi, pogas un diegus vajadzēja pirkt pilsētā.

Sievietes savām vajadzībām auda kleitas mājās. Tomēr arvienu vairāk sāka pirkt vasaras drēbes un lakatiņus pilsētās vai no apkārtceļojošiem žīdiem. 70.-tos gados sievietēm modē bija krinolīni: kleitu uzstiepa uz koka stīpām un izplēta platu jo platu, tā ka pa šaurām durvīm nevarēja pat ieiet. Bet jo platāk kleita bija izplēsta, jo lepnāk izskatījās. Dažreiz notikusi liela nelaime, ja kāda stīpa, kustoties vai dejojot, sprukusi vaļā. Tad kleita izspiedusies pavisam greiza. Cits tad nekas neatlicis, kā pie laika pazust, lai ļaudis par daudz nesmietos.

80-tos gados nāca modē kleitas ar savilktām kulēm mugurpusē. Arī ar tām dažreiz gadījās nelaime. Dāmu kleitām un mēteļiem mugurpusē iešuva spilventiņu „sedlus". Rīgā cirkū klauns šo modi izjokojis. Viņš pastaigājies ar dāmu pa arēnu, piesitis it kā nejauši „sedliem", un spalvas putējušas uz visām pusēm.

Drēbes pēc jaunākās modes šuva žīdu šuvējas pilsētās, vai arī atveda tās mājās. Vēlāk dažas turīgāko vecāku meitas gāja pašas šūt mācīties un gatavot smalkus rokdarbus. Ar laiku saimniekmeitas brauca uz Rīgu mācīties smalkus rokdarbus un smalku uzvešanos. Galvas segai parasti lietoja lakatus, bet Rīgā „skolotās" meitas atbrauca ar cepuri galvā. Par to tad runāja un zobojās viss pagasts. Katru jauninevedumu sieviešu modē pārējās sievietes ilgāku laiku apsprieda, kritizēja, izzoboja, kamēr atrada arvien vairāk piekritēju.

Šinī laikā parādījās modē saulessargi spilgtās krāsās. Darba ļaudīm, kas bija ieradušī vasaras tveici izturēt bez kāda saulessarga, tas likās liels brīnums. Kad vasarā ieradās uz laukiem kāda Rīgas mamzele, tērpusies spilgtā uzvalkā, cimdiem rokās un virs galvas izplēstu sarkanu saulessargu, tad visi uz to skatījās kā uz ērmu.

Precētas sievas agrāko balto „miču" vietā sāka nēsāt mežģīnu „aubes", ar ko lepojās ciemos un baznīcā. Aubes bija greznotas dažādām mākslīgām puķēm.

D. L.

K. Vanags

LAULĪBAS ŠĶIRŠANAS PAMATS ASV

Tik liberālu likumu laulības šķiršanai, kāds bija Latvijā, nav arī „lielo brīvību zemē" Amerikā. Daudzos gadījumos laulību pat nav iespējams izšķirt, kamdēļ tiek mākslīgi konstruēti citi laulības šķiršanas pamati, vai arī šķiršanu izdara ASV ar liberālākiem šā likuma noteikumiem vai dodas pat uz Meksiku. ASV nav vienota, federāla laulības šķiršanas likuma. Katrai atsevišķai valstij ir savi noteikumi, kam par pamatu vietējie vēsturiskie, reliģiskie, sociālie vai saimnieciskie apstākļi.

Lai ASV izšķirtu laulību nepieciešami ne vien, lai iemesls, kamdēļ vēlas laulību šķirt, būtu vietējos likumos atzīts par dibinātu laulības šķiršanai, bet prasītājam, kas iesniedz sūdzību pret otru laulāto, jānodzīvo iepriekš noteikts ilgums attiecīgā valstī, lai iegūtu tiesības šādu prasību vispār ievadīt. Kas nav attiecīgās AS valsts (State) rezidents zināmu laiku, šķiršanas prasību nevar iesniegt. Šī iemesla dēļ valstis, kuru likumi paredz visai īsu rezidences ilgumu (piem. Nevadā tikai 6 nedēļas) ASV uzskatītas par „paradīzi laulības šķirējiem"; uz turieni dodas ieinteresētie laulātie no visām Amerikas malām. ASV Augstākā tiesa gan 1949. g. 18. aprīlī ar 5 pret 4 tiesnešu balsīm atzinusi, ka šāda „ātra laulības šķiršana" (quick divorce) zināmos gadījumos (kad par to netiek paziņots otram laulātam, kas nav klāt) var tikt atzīta par spēkā neesošu. Uzpirkti miļākie, detektīvizsekotāji, slepena fotografēšana, izspiešana u. tml. paņēmieni ir visai parasti pazīstamu aktieru un miljonāru skandāliozajās laulības šķiršanas prāvās, kas pie tam līdz intimiem sīkumiem skaļi tiek attēlotas pa laikrakstiem. Arī tas pieder pie Amerikas īpatnībām.

Laulības šķiršanas procesa ievadīšanai katrā ziņā nepieciešams amerikāņu advokāts, kuram honorāru pēc norunas var samaksāt arī pa daļām. Centros, kur pastāv tā sauc. Legal Aid (bezmaksas juridiska palīdzība), mazturīgie tādu var dabūt arī par brīvu. Bet arī advokāts nekā nevarēs darīt, ja prasības ievadītājam nebūs vajadzīgā rezidences ilguma valstī (State) vai arī, ja viņa laulības šķiršanas pamatus nepazīs vietējie likumi. Ja prasītāja ir sieva, vīram, ja to pieprasa, jāsamaksā visi procesa izdevumi, izdarot iemaksas jau iepriekš. Līdzīgu kārtību mēs Latvijā nepazinām, bet tāda bija arī Vācijā. Sieva var prasīt tiesai, lai šķirot laulību, viņai atdotu tās pirmslaulības uzvārdu.

Kādi ir rezidencilgumi atsevišķās Ziemeļamerikas valstīs un likumos paredzētie pamati laulību šķiršanai?

(Nobeigums sekos)

A. Dzērvīte

LATVJU RAKSTU KOMPOZICIJA

Atsevišķie rakstu elementi nevar padarīt mūsu daiļamatniecības darinājumus latviskākus. Ne atsevišķie raksti, bet šo rakstu salikums ir katrai tautai īpatnējs. Lai varētu salikt rakstus īpatnēji latviskās, mākslinieciski vērtīgās kompozīcijās, jāpārzina mūsu senču rakstu kompozicijas likumi. Rakstu sakārtojums joslās ir viens no iemīļotākiem rakstu kompozicijas veidiem jau tālā senatnē — akmens, bronzas un dzelzs laikmetā.

1. attēls

Etnografiskā laikmetā rakstu joslas ir kļuvušas daudz greznākas, rakstu un krāsu ziņā daudz bagātākas, tās veidotas tomēr pēc tukstošgadu vecām tradicijām. Apskatīsim rakstu joslas tapšanu. Atkārtojot atsevišķus rakstu elementus vienā virzienā, iegūsim rakstu rindas.

Rakstu rindas sastopamas šādos paveidos:

1) Vienkāršā rakstu rindā atkārtots viens raksts 1. att. 2) Apgrieztu rakstu rindā atkārtots viens raksts, bet apgrieztā veidā. Pārskaitļa raksti novietoti uz pamata, nepārskaitļa uz gala. 2. att. 3) Maiņu rakstu rindā atkārtoti divi vai vairāki raksti. 3. att.

1 - 3 rakstu rindās ir tikai rakstu atkārtojums, un tās vēl nevar saukt par kompozicijām.

Iežogojot raksta rindas ar svītrām, iegūsim vienkāršāko joslu kompoziciju. Senlatviešu darinājumos var saskatīt divus joslu kompozicijas pamatveidus:

I. Galvenais raksts komponēts trisstūros, kas sakārtoti apgrieztā rindā. 4. att. II. Galvenais raksts komponēts kvadrātos. Šeit sastopamas divas variācijas: a) kvadrāts novietots stūrī 5. att. un b) kvadrāts novietots malā 6. att.

Novietojot šinīs schēmatiskos iedalījumos rakstu elementus vienkāršās vai maiņu rindās, iegūsim latviskās rakstu joslas. Jo lielāks rotājamais priekšmets, jo platākām un greznākām jābūt raksta joslām. Raksta joslu samēru palielināšanu tomēr nedrīkst panākt, veidojot lielākus, platākus atsevišķus rakstus; šāds rotājums būs rupjš un bezgaumīgs.

Raksta joslu palielina, veidojot atsevišķus rakstus pēc iespējas sarežģītākus.

Teiktais attiecas arī uz iežogojumu. Vienkāršas svītras ir pilnīgi pietiekams iežogojums šaurām rakstu joslām. Platākās, greznākās rakstu joslās vienas svītras vietā būtu jālieto vairākas vai iežogošanai būtu jākomponē šaurās rakstu joslas. 7. att. Grezna vidusjosla A, iežogota no abām pusēm ar šaurām joslām B.

Īpatnējs senos laikos ir bijis joslu rakstu savienojums ar priekšmetu pamatu. Rakstu joslu malās mēdza novietot līkločus, skujas, Austras kokus vai kādus pusrakstus, kas veidoja skaistu raksta joslas un pamata apvienojumu. 7. att. C.

Lai padarītu šauras rakstu joslas greznākas, senie latvieši ļoti bieži lietojuši greznu, platu rakstu apgriešanu.

Lai šo paņēmienu labāk izprastu, apskatīsim schēmatisku raksta joslu. 8. att. Šeit parastā zvaigznīte komponēta kvadrātos stūrī. Attēlos a un b ar punktiem attēlotas raksta daļas, kas mēdz būt apgrieztas, lai iegūtu šaurāku, bet tomēr greznu raksta joslu. Zvaigzni ietvērējs kvadrāts ir pārvērties krustā. Ne mazāk īpatnējs ir rakstu joslu stūru salaidums. Rakstu joslas stūros nemēdz būt savienotas un nobeidzas katra atsevišķi.

2. attēls

Lieli gari par sievieti un sievietēm

Sievietes prāts ir tikpat mainīgs kā rasas piliens uz lotosa lapas.
Bhartrihari.

Sieviete nesīs uz saviem pleciem katru nastu, ja to tai uzliks vīrietis.
Aristofāns.

Sievietes bieži vēlas negribīgi dot to, ko īstenībā vēlas dot.
Ovidijs.

Es pazīstu sievietes, kas nekad nav bijušas neuzticīgas, bet nevienas, kas reiz būtu bijušas neuzticīgas.
La Rošfuko.

SPORTS

PIRMĀS SPĒLES FRANCIJĀ

Anglijas latviešu basketbola meīstarvienība, Londonas DVF izlase pēc skaistā brauciena pāri Lamanšam Francijas krastā izkāpa St. Malo, no kurienes, vērojot Francijas dabas krāšņumus, devās uz pirmās sacensības vietu Fužerē. Tur viņus sagaidīja un sirsnīgi sveica spēli rīkojošā kluba vadība un sportisti, novietojot viņus pilsētas labākajā viesnīcā. Labi iepazinušies ar franču virtuves mākslu, mūsu basketbolisti gatavojās spēlei, kas notika jaunā skaistā vingrotavā, kādu Francijai neesot daudz. Mūsu spēlētājus, ieejot laukumā, ļoti patīkami pārsteidza mūsu tautas lūgšana — „Dievs, svētī Latviju", kas mūsu sportistus iepriecināja daudz vairāk kā daudzie skatītāji, kas bija nākuši redzēt latviešu basketbolistu prasmi. Mūsu himnai sekoja Anglijas un noslēgumā Francijas himna. Skatītāji, kuru rindās pilsētasgalva, prefekts u. c. ļoti labi informēti par mūspēlētāju gaitām un Latviju, mūsu sportistiem veltīja sirsnīgus aplausus. Apmainoties standartiem, sākās spēle. Sākumā labāk veicās mūsu basketbolistiem, kas vadībā līdz 12. min. Francūži, iepazinušies ar mūsu spēles taktiku, kļuva labāki, nobeidzot puslaiku 24:23, bet spēli 48:45 savā labā. Liekas, franču temperāments un mūsējo nervozitāte šai spēlē bija izšķirīgi.

DVF sastāvā bija: J. Sproģis — 11 p., Pūris — 8, Šmits — 10, Jēkabsons — 4, Skujiņš — 8, Priedītis — 4, Antēns.

Nākošā dienā spēle Vanē. Arī šeit sirsnīga uzņemšana. Pretinieks pilsētas spēcīgākais klubs UCK Vannes: Ievadījums ne mazāk svinīgs kā Fužerē.

Pēc zaudētā puslaika 20:22, otrā spēles posmā mūsu spēlētāji, izpētījuši pretinieku, ar katru minūti spēli uzlaboja, kļūstot spēles veida un tempa diktētāji. Arī bumba lido precīzi, dodot mums 57:38 uzvaru. Mūsu vienībā bija un punktus guva: J. Sproģis — 12, U. Priedītis — 13, Pūris — 6, Skujiņš — 10, Šmits — 13, Jēkabsons, Antēns un P. Sproģis — O.

TĀ NOTIEK LIELPILSĒTĀ

Kanadas latviešu vieglatlētikas meistarsacīkšu laikā, kad N. Konce Tomase un V. Ādmine cīnījās par uzvaru diska mešanā, viena no trimdas vislabākajām diska metējām, torontiete Velta Viškere nepacietīgi sēdēja un gaidīja kādā citā, līdzīga nosaukuma, stadionā, brīnīdamās, kādēļ gan neviens neierodas — varbūt lietus dēļ. Šis pārpratums tomēr nedod pamata domāt, ka V., nezinot stadionu, kur iepriekš notika treniņi, sacensībām nebūtu gatavojusies, jo viņa izmantoja kādu citu savai dzīves vietai tuvāku sporta laukumu.

MŪSU TRĪS LABĀKIE MEŠANU DISCIPLĪNĀS

pēc sporta statistiķa J. Mežaraupa datiem, šinī sezonā ir: lode — 1) A.Puksts 14.59 m, 2) N. Millers 14.57, 3) V. Priede 13,32; disks: 1) Jansons 42.96 m, 2) A. Bergvalds 42.73, 3) Ratass 42.62; šķēps: 1) Stendzenieks 66,13, 2) A. Hakelis 63,60, 3) Jasis 57.30; veseris: 1) Vainovskis 48,26 m, 2) J. Mežaraups 44,02, 3) Nikazis 41,87.

MŪSU FUTBOLA PIRMIE CELMLAUŽI

Valstsvienības futbolista J. Lidmaņa atmiņas par RFK

Latvijas pastāvēšanas pirmajos gados mums nebija nevienas spēcīgas futbola vienības, jo nebija neviena latviešu kluba, kas spētu pulcēt visus labākos futbola sporta pratējus. Sporta darbiniekiem, kopā ar aktīviem futbolistiem, tādēļ radās doma par tīri latviskas vienības radīšanu.

Tā 1923. gadā plkv.-ltn. Raiskuma vadībā ar lielu sabiedrības atbalstu nodibinājās Rīgas futbola klubs, kurā iestājās liela daļa mūsu labāko futbolistu. Sākums bija grūts, sevišķi materiālā ziņā, jo nekā nebija, bet daudz vajadzēja. Par spīti materiālām grūtībām kluba vadībai, kā arī spēlētājiem neapsīka enerģija turpinot sākto ceļu. Tā bija vienība, kas dzimusi grūtībās, kur valdīja disciplīna un kur katrs apzinājās mērķi.

Ar lielu sajūsmu tautieši uzņēma zili-balti tērpto RFK spēlētāju panākumus. Bija arī prieks redzēt, ar kādu aizrautību kluba uzbrukuma vadītājs Edvins Bārda raidīja spēlē savus līdzcīnītājus. Ja pretinieki kaut cik varēja noturēties 1. puslaikā, tad no kluba spēles 2. puslaikā baidījās katrs.

Brāļi Edvins, Arvids un Rūdolfs Bārdas, K. Ašmanis, K. Bone, P. Sokolovs, Roga bija kluba lielo panākumu kaldinātāji — šie vīri ir arī mūsu futbola pirmie celmlauži.

Ne mazāk slavena klubam veidojās 2. vienība, kas gāja no uzvaras uz uzvaru, jo tās rindās toreiz spēlēja Jurgens, Grāvelis, Roze, Timpers, Tauriņš, Šeibelis, Sīmanis u. c., kas drīz vien pārgāja uz 1. vienību un turpināja RFK lielo panākumu seriju.

Kluba 3. vienībā bija mūsu nākošo dienu slavenība E. Pētersons, R. Slavišēns, V. Vizla.

Klubam draudzīgas attieksmes izveidojās ar igauņu un lietuviešu vienībām, sevišķi Tallinas futbola klubu Estonia.

Lai spēlētāji gūtu labāku pieredzi un jaunas atziņas futbola mākslā un lai celtu mūsu futbola līmeni, kluba vadība stājās sakaros ar Rietumeiropas spēcīgākām vienībām, aicinot tās viesu spēlēm Rīgā.

1936. g. RFK, papildināts ar dažiem citu b-bu spēlētājiem, viesojās Francijā, kur guva ievērojamas sekmes. Neizšķirtais (2:2) rezultāts pret Francijas toreizējo meistarvienību Marseļas Olimpic bija pārsteidzīgs. Spēļu turpinājumā Francijā gan klubs zaudēja Kannās 0:2, Parīzē pret Racing Club 1:3.

1938. g. Latvijas futbola izlases vienība guva ļoti ievērojamus panākumus, nezaudējot nevienu sacīksti, uzvarēdama tādas ievērojamas futbola valstis kā Čechoslovakiju, Rumāniju un Poliju. Izlases sastāvā bija 7 RFK spēlētāji.

1938. g. ziemā RFK devās turnejā uz Maltas salu, kur spēlējot ar vietējām un angļu garnizona vienībām, guva skaistas uzvaras, spēlējot 2:2 pret Maltas sastādīto. Atceļā Romā RFK zaudēja 1:3 pret FC Roma.

Spožus panākumus RFK guva valsts prezidenta dāvātā Latvijas kausa izcīņā — 1937. g. pieveicot US ar 2:0, bet 1938. gadā finālā Olimpiju 5:1.

Rīgas futbola klubs savā vairāk kā 20 gadu pastāvēšanas laikā, dibinātāja plkv.-ltn. Raiskuma vadībā, bija izveidojies par vienu no visspēcīgākiem futbola cietokšņiem Latvijā, iegūstot 8 reizes Latvijas meistarvienības nosaukumu un daudzkārtējas uzvaras pavasaŗa sezonas atklāšanas zibenturnīros.

GAISA SKATES AMERIKĀ

Aviācija — mūsdienu tehnikas brīnumbērns, ar uzviju piepildījusi cilvēces ilgu sapni — atrauties no nīcīgās zemes ar brīvi, līdzīgi putnam, lidot debesu tālēs. Jā, pat vēl vairāk — senie sapņi ir pārspēti. Cilvēks sen pārsniedzis putna un fantastisko pūķu lidotspējas kā ātrumā, tā augstumā, un viņa fantazijas lidojums jau tiecas uz citām planētām. Vai gan kāds brīnums, ja arī šim sapnim seko piepildījums, jo stratosfēra ir iekarota un cilvēks savā lidojumā pārspējis skaņas ātrumu.

Amerikas Savienotās Valstīs, sākot ar 1920. gadu, ik gadus kādā no lielākām pilsētām rīko valsts mēroga aviācijas sacensības. Vienīgi II pasaules kara laikā šīs sacensības nenotika. Sacensību rīkošanu pārmaiņus uzņemas viena no lielākām pilsētām, kur piemērotāki lidlauki. Visiecienītākā vieta līdz šim bijusi Klīvlande, kur vienpadsmit reizes risinājušās interesantās sacensības, bet šogad, otro gadu pēc kārtas, šis gods piekrita Ditroitai. Arī 1952. gadā Ditroitai atļauts sacensības organizēt, ar piezīmi: ja neuzlabos satiksmi, resp. nepaplašinās ceļu tīklu uz lidlauku, tad citu gadu sacensību rīkošanas tiesības dos citai pilsētai.

Sacensības notika Veinas galvenā lidlaukā. Īstenībā tur bija apvienotas vienā laikā sacensības un izstāde. Lielajā aviācijas skatē apmeklētājs varēja vērot modernas un pat vismodernākās lidmašīnas lidojumā

Lidlaukā publikas apskatei bija izstādītas visu tipu lidmašīnas ar uzrakstiem: nosaukums, tips un tehniskie dati. Bez lidmašīnām laukumā bija izlikti un demonstrēti arī modernākie tanki, lielgabali, karaspēka transporta līdzekļi un citi bruņošanās piederumi. Kādā no daudzajiem angariem skates rīkotāji ar diagrammām, schēmām, zīmējumiem, kinofilmas un speciāli sagatavotu modeļu palīdzību rādīja aviācijas attīstību kopš tās dzimšanas. Tur varēja redzēt pirmos lidaparātus, motorus un pirmos gaisa ieročus, bet šiem veterāniem blakus noliktie modernie turbomotori, raķetes, navigācijas instrumenti un bumbas deva jo spilgtu ainu par ārkārtīgo progresu.

Eiropietim lielu pārsteigumu sagādā moderno ieroču atklātā demonstrēšana, jo esam paraduši, ka valstis tās glabā kā noslēpumu, lai tie nekļūtu zināmi varbūtējam ienaidniekam. Tāpat mūs pārsteidz arī daudz citu militāru un ārpolitisku jautājumu atklātā iztirzāšana presē. Šai parādībai izskaidrojumu varam minēt, bet liekas, ka pamatā ir atziņa, ka lielās demokratijas stiprums jābalsta uz visas tautas apziņu un labprātīgu līdzdalību valsts dzīvē, kādēļ tai nekas nav jāslēpj, kaut arī neizpaužami noslēpumi kļūtu zināmi ienaidniekam.

Lidojuma programmas veikšanā piedalījās civilās, sporta lidmašīnas un modernie kara lidaparāti. Lai vairāk saistītu skatītāju interesi, mazāk interesantās lidotāju sacensības mainījās ar dažāda veida demonstrējumiem. Sporta lidotājiem sacensības savā grupā, kara lidotājiem atsevišķi.

28. septembrī Betlemes baznīcā, Nujorkā mācītājs R. Zariņš salaulāja būvuzņēmēju Jāni Risbergu ar Gaidu Zvejnieci. Risberga kundze ir studējusi filoloģiju Latvijas Universitātē un turpinājusi studijas Heidelbergā, kur arī iepazinusies ar savu nākošo dzīves biedru. Jaunais pāris par savu dzīves vietu izraudzījis Port-Vašingtonu, Longailendā. — Lai laime un svētība ir jaunās ģimenes uzticamākie pavadoņi.

No demonstrējumiem skatītājiem aviācijas progresu labi parādīja 1910. gadā būvētā divplākšņa un modernā turboiznīcinātāja lidojums. Kamēr pirmais skatītāju priekšā „plivinājās" ar 45 jūdzēm stundā, pēdējais tam garām noauroja ar 700 jūdzēm.

Sporta lidotāji, kā arī viņu lidaparāti nekādu jaunu pārsteigumu nesagādāja. Šinī nozarē lielāks progress nav vērojams, un mazie vienvietņi, kas piedalījās ātruma sacensībās, kā pēc ārējās formas, tā arī apmēriem un spējām ļoti līdzīgi krituša aviācijas entuziasta vltn. Imanta Šleitera 1935./37. gadā Rīgā konstruētai un paša būvētai miniatūrlidmašīnai.

Visu sacensību „nagla" — turboiznīcinātāja ātruma sacensība 100 jūdžu slēgtā kursā beidzās ar pulkv. F. I. Ascani uzvaru, uzstādot jaunu pasaules rekordu — 635,4 jūdzes stundā. Uzvarētājs lidoja ar F-86E Sabre iznīcinātāju, kas apgādāts ar General-Electric I-47 turbo motoru, pilnā kaujas apbruņojumā un 1200 pēdas maksimālo augstumu, Tā paša tipa lidaparāta maksimālais ātrums uz 3 jūdžu bazes ir 670 j. stundā.

Ievērību pelna moderno kara lidmašīnu ātrumi līmeniskā lidojumā un arī milzīgā kāptspēja. Ar speciālu raķešu palīdzību modernais turboiznīcinātājs gandrīz vertikāli, milzīgā ātrumā paceļas gaisā un dažu sekundu laikā pazūd vērotāja skatam debesu zilgmē. Raķetes lietā arī pārējo tipu lidmašīnas, īpaši transporta lidaparāti, lai atvieglotu startu, kas dod iespēju tās izmantot zemes karaspēka apgādei kauju rajonos, kur nav speciāli taisītu lidlauku.

Lidotāju apmācību līmeni palaikam raksturo to sniegumi grupu un figūrlidojumos. Par grupu lidojumiem Ditroitas skatē nav sevišķi ko piebilst; tie bija labi veikti. Tas pats arī sakāms par visiem individuāliem figūrlidojumiem. Sevišķi iepriecināja turboiznīcinātāju četrinieku figūrlidojumi slēgtā grupā, kas bija klase par sevi. Precīzās spirāles, ko minētais četrinieks grieza ap savas grupas garenasi, ne par matu nemainot atstates un atstarpes, bija augstākais pārbaudījums un skaidrākais pierādījums lidoņu apmācības augstai pakāpei.

Svētkos ar lidojumu demonstrējumiem piedalījās arī Kanadas lidotāji ar britu ražotiem turboiznīcinātājiem.

Ievērojamais sarīkojums pēdējā dienā bija pulcinājis lidlaukā un tā tuvākā apkārtnē tuvu pie 200.000 skatītāu.

ZINĀTNIEKI KLŪST DETEKTĪVI

PASAULES DĪVAINOS CEĻOS

Visos laikos ir dzīvojuši cilvēki, kas kaislīgi ir nodevušies dažādu retumu un kollekciju vākšanai. Vizpazīstamākā un izplatītākā vājība šai virzienā ir marku krāšana, ievērojamu personu autogramu medīšana, bet ir arī savādnieki, kas ar lepnumu un milestību rāda savas sērkociņu kārbiņu, korķu, pudeļu etiķešu vai cigāru bandroļu kollekcijas.

Ne mazāk kaislīgi ir veca sudraba, kristallu, porcelāna un retu grāmatu izdevumu vācēji, bet lai piekļūtu šīm vērtībām, vajaga jau daudz vairāk līdzekļu un arī attiecīgas zināšanas. Tomēr krietnu bibliofīlu netrūkst nevienai tautai, un pat tagad, trimdas apstākļos, arī daža laba latviešu bēgla grāmatu plauktā var atrast retus, ar naudu nesamaksājamus sējumus, kas rūpīgi vākti līdz pāri jūrām un zemēm no Latvijas, vai arī iegūti svešu pilsētu antikvariātu plauktos.

Tomēr šī cilvēka gara dīvainā, neremdināmā kaislība — iegūt vienreizīgo, reto, īsto — ir pamudinājusi arī dažu labu viltot šīs raritātes, lai no bagātajiem kollekcionāriem izkrāptu krietnas naudas summas. Amerikā, bet no Eiropas zemēm Anglijā, kur cenas par retiem manuskriptiem un oriģinālizdevumiem ir visaugstākās, viltoto grāmatu un dokumentu tirgus izrādījies visizdevīgākais un par „literāro noziedznieku" medīšanu sarakstītas grāmatas, kas droši var sacensties ar visaizraujošākiem kriminālromāniem. Dažus īpatnējus gadījumus apraksta arī nesen iznākušajā grāmatā Richard D. Altick „The Scholar Adventures".

Tā 1932. gadā divus cienījamus Londonas grāmatu antikvariātu tirgotājus — John Carter'u un Graham Polard'u — sākušas mocīt aizdomas, ka tiek ražoti dārgi privātiespiedumi, viltojot slavenus viktoriāniešus. Speciālistiem, starp citu, sācis likties dīvaini, ka pēkšņi parādījušies ļoti daudzi jauni Elizabetes Brauningas sonetu sējumi, drukāti 1847. gadā kādā privātā izdevumā Rīdingā. Tie sākuši uzklīst tieši pēc tam, kad pazīstamais literatūras vēsturnieks Edmunds Gosse kādā esejā 1894. gadā pastāstījis, ka šai laikā jaunlaulātā Elizabetes kundze slepeni bāzusi sava vīra kabatā sonetus, kurus tas vēlāk ar sievas atļauju nodrukājis. Tomēr pēc rūpīgākiem pētījumiem atklājies, ka šī romantiskā scēna notikusi nevis 1847., bet gan 1848. gadā.

Kā nu dārgais, retais un daudz pieprasītais sonetu sējumiņš varēja būt iznācis 1847. gadā?

Viens no Anglijas ievērojamākiem bibliografiem un pētniekiem J. Wise tomēr apstiprināja, ka sējumi ir īsti, un mācēja pat pierādīt, kādā kārtā katrs no tiem pēc abu Brauningu nāves nokluvuši tirgū.

Bet abi antīko grāmatu tirgotāji ar to nav samierinājušies. Tie izdarīja ļoti pamatīgu ķīmisku un tehnisku grāmatas papīra, burtu tipa un drukas krāsas analizi, un rezultātā pierādījās, ka grāmatas papīrs ir no 1800.-to gadu beigām. Burtu tipi izrādījās pilnīgi analoģiski tiem, ar kādiem bibliografs J. Wise licis iespiest kādu slavenu poēmu, ko dāvinājis saviem draugiem.

Carters un Pollards nu bija uz īstām pēdām. Tie sarakstīja kopīgu darbu, atklājot tur augšminēto bibliofilu par vienu no visu laiku veiklāko un neķļūdīgāko grāmatu viltotāju, kas savas plašās zināšanas šai nozarē izlietoja, lai iegūtu milzu bagātību. Viens no viņa labākām kundēm bijis kāds miljonārs, kas par dažādiem „literāriem retumiem" samaksājis tam milzīgas summas. Krāpnieks nomira trīs gadus pēc šī atklājuma, neatzīdams savu vainu. Viņa eventuālie līdzzinātāji un palīgi nav atklāti līdz šai dienai.

1800-to gadu vidū bija pazīstams kāds veikls Šekspira viltotājs, arī loti nopietns literatūras zinātnieks, J. P. Collier's, kas bija izdevis vairākus viltotus Šekspira darbus un krietnu tiesu 1600-to gadu balādes, piparotas ar personīgi piedzīvotām pikantērijām. Tā viņš loti izdevies, kā arī ienesīgā veidā apmierināja pieprasījumu pēc pornografiskas literatūras.

Dīvaina figūra bijusi arī Šellija viltotājs un viņa labās slavas „glābējs", majors Georgs Gordons Byrons, kaut patiesībā tas nav bijis ne „majors", nedz arī „Byrons", bet dēvējies šādā vārdā. Viņa viltojumam ir liela literatūrvēsturiska nozīme, jo tas lielā mērā ietekmējis strīdus par Šellija personību.

Kā zināms, Šelliis pameta savu pirmo sievu Harjetu Westbrūku Mērijas Gudvinas dēl. Beznaldzīgā Harjete nokluva neapskaužamā stāvoklī, līdz galīgi pazuma un beidzot noslīcināšās. Viņas dzīves laikā Šelliis izturējās pret savu bijušo sievu loti cietsirdīgi un nesniedza tai ne mazāko palīdzību. Viņa cēlumu un augstsirdību tomēr it kā pierāda šīs vēstules, ko Šelliis rakstījis sakarā ar Harietas nāvi. Šīs vē-

(Nobeigums 8. lpp.)

Dr. D. Biskaps

LEIKĒMIJA

Leikēmija (baltasinība) ir loti nopietna asiņu slimība, kad saslimst visi tie audi, kas ražo baltos asiņu ķermenīšus (leikocitus). Šie audi, kas atrodas kaulu smadzenēs un limfoidos organos, sākgan straujāki, gan gausāki augt un pienemties apmēros, līdzīgi laundabīgiem audzējiem, kādēļ arī to pieskaita vēža un sarkomas grupai. Tā ievērojami palielinās limfas dziedzeri, liesa un aknas. Palielinātie organi, kā arī tie audi, kas normālos apstākļos neražo baltos asiņu ķermenīšus, pavairo savu produkciju, kādā ceļā balto ķermenīšu skaits pavairojas dažreiz tā, ka asinis top pienam līdzīgas. Ja normālos apstākļos vienā kub. milim. ir 8000 balto ķermenīšu, tad pie leikēmijas viņu skaits pieaug līdz 30,000 — 400,000. Leikēmijai ir arī periodi, kuŗos balto ķerm. skaits ir normāls vai zem tā. Tai pašā laikā sarkano ķerm. skaits pazeminās, līdz ar to krītas hemoglobīna daudzums. Pie leikēmijas ražotie baltie ķermeniši ievērojami atšķiras no normāla asiņu ķermeniša veida kā lieluma, tā formas un gatavības ziņā. Normālo ķermenīšu aizstāšana ar slimīgi pārveidotām, funkcionāli nelietojamēm asiņu šūnīņām ir par cēloni tam, ka ķermeņa aizsardzības intensitāte ātri mazinās un tas viegli padodas infekcijai.

Leikēmijas cēlonība nav zināma. Slimības attīstībā liela nozīme tiem pašiem kairinātājiem faktoriem kā vēža cēlonībā, proti, bieži atkārtota rentgena un radioaktīvo staru iedarbība, ķīmiskas vielas kā arsens, anilīns, benzīns, darva. Kliniskā leikēmijas aina stipri līdzīga laundabīgam audzējam, kādēl daudzi pētnieki apzīmē leikēmiju tās fatālās gaitas dēl par „asinu vēzi".

Izšķir divas leikēmijas formas, akūto un chronisko. Akūtā forma piemetas it īpaši bērniem un jaunatnei, kur ar augsto temperatūru un loti grūto vispārējo slimības raksturu atgādina asins saindēšanos, vai loti akūtu infekcijas slimību. Pēc īsa noguruma ar nelielu drudzi un apatiju slimības parādības top loti grūtas, rodoties asiņošanai no deguna, ādā, zobu smaganās un no iekšējiem organiem, kā arī mutes glotādas iekaisumam ar čūlām mutes glotādā, zobu smaganās un mandelēs. No mutes agri nāk nepatīkama smaka. Liesas un dziedzeru pampumi vājāk izteikti kā chroniskā formā. Gaita ļaunāka nekā chroniskā formā, jo vēl nesen slimība visos gadījumos beidzās ar nāvi nedaudzās nedēļās vai pat dienās. Pēdējā laikā sasniegti ievērojami uzlabojumi un pat pilnīga izārstēšana.

Chroniskās leikēmijas iedala divās grupās — mielocitiskā (meylose) un limfatiskā leikēmija (lymphadenose). Mielocitiskā leikēmija ir visbiežākā no visām formām. Tā sākas nemanot un slepeni. Slimības sākumā nogurums un bālums, svīšana, ēstgribas trūkums, brīžiem asiņošana no deguna, pilnuma un spiediena sajūta pakrūtē, kas ceļas no liesas palielinājuma. Liesas pampums var būt tik liels, ka aizņem daļu iegurņa telpas. Arī aknas ievērojami palielinas. Balto asins ķermenīšu skaits stipri liels, (vairāki simti tūkstoši), bez tiem ir liels skaits nenobriedušu kaula smadzeņu šūninu (mielociti). Limfas dziedzeri palielinās vēlākās stadijās pie kakla, padusēs un cirkšņos. Temperatūra bieži ir paaugstināta. Vēlākās stadijās rodas asiņošana no deguna, vairākās vietās ādā un nierēs. Slimības gaitā var iestāties arī ievērojami uzlabojumi, tomēr miesas izdilums un mazasinība pēc vairākiem gadiem, caurmērā 3 un pus gadiem, noved nāvē. Ar ārstēšanu var slimnieka mūžu pagarināt par 8 — 15 gadiem un ilgāk.

Limfātisko leikēmiju raksturo satūkumi visos limfātisko audu organos — liesā, limfas dziedzeros, aizkrūšu dziedzerī, mandelēs. Aina līdzīga iepriekšējai formai, tikai te vispirms satūkst limfas dziedzeri pie kakla, padusēs un cirkšņos, tad liesa, bet ne tādā mērā kā pie mielocitiskās. Seviški palielināts ir limfocitu skaits asinīs. Dažos gadījumos ādā rodas mezglveidīgi infiltrāti, visvairāk sejā, kas stipri izķēmo to. Slimības gaita tāda pati kā pie mielocitiskās formas.

Ikkatrā aizdomīgā gadījumā jāizdara asiņu izmeklēšana un pēc iespējas agri jāiestājās slimnīcā, kur ar pēdējā laikā atrastiem ārstniecības līdzekļiem un stariem sasniegti ievērojami panākumi.

No 2600 bērniem līdz 15 gadu veciem, kas šinī zemē ik gadus mirst ar vēzi, 45 proc. mirst ar leikēmiju, pārsvarā ar akūtu leikēmiju. Ar jaunajiem ķīmiskiem līdzekļiem (aminopterinu, A-methopterīnu, amino-anfolu), ACTH un cortisonu leikēmijas ārstēšanas rezultāti ievērojami uzlabojušies. Uzlabojumi (remisijas) iestājas ātrāk, pieturas ilgāk un daudzos gadījumos rada pilnīgi normālu veselības stāvokli, jebšu tas arī būtu pārejošas dabas. Uzlabojumi pie akūtas leikēmijas bija novēroti arī agrāk, bet tie bija spontāni, neatkarīgi no ārstēšanās un tie bija reti un nožēlojami īslaicīgi. Ir daudzi brīnišķīgi gadījumi starp Bostonas bērnu slimnīcas izārstētiem bērniem. Tā 7 gadus vecais Roberts, kas bija pelēki bāls un apatisks, ar loti augstu temperatūru, kad iestājās slimnīcā 1949. g. aprīlī, sāka loti ātri atplaukt no aminopterina. Mēneša laikā visi slimie baltie asiņu ķermeniši no asinīm pazuda un vairs neparādījās. 1950. g. maijā stipri palielinājās vina liesa, kuru izoperēja. Citādi Roberts ir gluži vesels un kārtīgi iet skolā. Viņš pats nenojauš savas fatālās slimības raksturu, kuras dīgli, cik domājams, vēl kaut kur noslēpušies vina ķermenī.

Ārsti-speciālisti citās slimnīcās nākuši pie līdzīgiem rezultātiem. Tie arī novērojuši, ka tanīs gadījumos, kur aminopterins vairs neiedarbojas, labus rezultātus var sasniegt pārslēdzoties no viena ķīmiskā līdzekļa uz citu, uz ACTH vai cortisonu. Loti laba ietekme arī apstarošanai ar Rentgena stariem.

Visi šie pēdējo gadu atradumi un piedzīvojumi liek domāt un cerēt, ka jaunu spēcīgu ķīmisku līdzekļu atrašana nav vairs aiz kalniem un ir laika jautājums.

Mirdza Timma

KOKA LELLE

PASAKA

Augstu kalnos, kur sākās sniegi, savu māju bij uzcēlis vecs vientulis. Viņš pelnījās, no koka izgrebdams dažādas sīkas lietiņas. Reizi pa reizei pie vientuļa uzkāpa puisis no ielejas, iztukšoja uz sirmgalvja galda savu pilno pārtikas somu un piepildīja to ar koka griezumiem. Tad puisis kāpa lejā, un vecais palika būdā viens.

Laudis stāstīja, ka viņš tur mītot pavisam vientuļš, bet laudīm nebija taisnība. Vientulim pie kājām gulēja suns, krāsni sprēgāja uguns, un no plaukta uz viņu nolūkojās pabeigtie koka griezumi. Vientulis saprata, ko suns rūca, ko sprēgāja uguns, un ko pļāpāja šķīviši uz plaukta. Ja viņš bija labā omā, tad viņš ar tiem sarunājās

Kādu vakaru, paņēmis rokā koka gabalu, vientulis jautāja:

„Saki, kas tevī slēpjas?"

Parasti koka gabali atbildēja: „Pāris koka tupelīšu," „Kausiņš", „Šķīvītis," „Karotīte."

Vientulis paņēma darba nazi, un jāva tam slīdēt pār koku, lai tas uzmeklētu apslēpto lietiņu. Skaidas lēca, koks kļuva gluds un spīdīgs un tapa par jaunu šķīviti, karotīti vai tupelīšu pāri.

Šai vakarā koka gabals, vientulim par pārsteigumu, atbildēja:

„Es būšu koka lelle."

„Vai tiešām?" Vientulis brīnījās, un negāja parastā laikā gulēt, bet ļāva nazim grebt, lai redzētu, vai koks teicis taisnību.

„Ej gulēt!" sauca uguns, „es esmu nogurusi tevi sildīt."

„Liecies vien pelnos, uguntiņ, es vēl brītiņu pastrādāšu."

Uguns apdzisa, bet vientulis pievirzījās tuvāk svecei un strādāja, jo viņam gribējās redzēt, kāda izskatīsies koka lelle.

„Ej gulēt," rūca suns, „nakti nevajag pārvērst dienā. Dienu strādā, nakti guli."

„Tik vēl mazu brītiņu," vientulis mierināja suni, un suns nurdēdams aizvēra acis.

Koka šķīviši plauktā paliecās cik spēja uz priekšu, lai redzētu, kā tapa jauna lelle, jo nekad vēl vientulis nebija grebis lelli.

Pelēka rīta gaisma iesniedzās logā un skatījās, ko vientulis dara. Brīnēdamās par neparasto darbu, rīta gaisma aizmirsa doties tālāk, un atģidās tik tad, kad sarkanā purpurā un zelta debesīs uzkāpa pati saule, pieturēdamās pie kalnu šķautnēm. Saule brīdi atsēdās kalnu galotnēs, tās apsegdama savu svārku sartajām krokām. Ieraudzījusi rīta gaismu pie vientuļa loga, arī saule aizgāja palūkoties, kas istabā notiek.

Gaŗš stars iespīdēja lellei sejā, kad viņa atvēra acis. Nu viņa vairs nebija koks, bet maza koka lelle, kas izbrīnījusies lūkojās apsevi. Krāsnī pamodās uguns, suns pacēla galvu, un no plaukta uz viņu nolūkojās šķīviši.

Kalnu būdas iemītnieki domāja, ka visā pasaulē nav otra tik skaista kokgriezuma kā jaunā lelle. Pats vientulis to labpatikā grozīja rokās, attālinādams un tuvinādams skatam. Apmierināts viņš uzsmaidīja sunim, ugunij un šķīvīšiem. Tad viņš piegāja pie plauktiņa un uzsauca:

„Saspiedieties ciešāk, lai tiek vieta lellei."

Šķīviši to labprāt darīja, un tā lelle tika pašā plaukta vidū, goda vietā. Vientulis labpatikā kremšķināja un uzlika vārīties kafijas katliņu, ko viņš darīja tikai svētdienās.

Suns izbrīnījies ostīja gaisu un vērās saimniekā:

„Vēl nav svētdiena," viņš rūca, bet vientulis noglauda suņa saspurušo spalvu.

„Šī diena, sunīt, arī ir svētīja-ma, jo šodien pabeigts darbs, kas iepriecēja sirdi."

Kad saule kvēloja debesu loka vidū, pie būdas durvīm kāds piedauzīja. Ienāca pusis no ielejas ar pārtikas somu un izbrīnījās:

„Kas tā par skaistu lelli!"

„Hm — skaista," vientulis rūca, bet viņa bārdā slēpās smaids.

Puisis pastiepa roku, lai lelli kopā ar citiem grebumiem iegulditu iztukšotajā somā.

„Nav pārdošanai," vientulis noteica.

„Par to tu dabūsi labu naudu," puisis solīja, bet vecais nedeva lelli.

Tā lelle palika uz plaukta vientuļa būdā. Šķīvīši ap viņu nāca un gāja. Jauni nomainīja vecos, tik viņa vien nekad nekāpa ielejas puiša somā.

„Kur viņi dodas?" lelle vaicāja reiz vējam, kad tas bija iesēdies būdas skurstenī stabulēt.

„Lejā uz ieleju."

„Ieleju?" lelle brīnījās. „Kas tā ir par vietu?"

„Šeit ir sniegs, bet tur ir jau ziedi. Šeit nav neviena cita, kā vecais vientulis, — tur ir daudz laužu. Tur ir mazas meitenes, tik daiļas kā lelles, un lelles tik lielas kā meitenes. Tur brīnumi sēž katras takas malā — to nevar izstāstīt, tas jāredz."

Vējš stabulēja, un mazās koka lelles acis pielija ilgām pēc šīs ielejas, kas šūpojās viņas acu priekšā kā pats brīnumu brīnums. Citu reiz, kad vecais vientulis bija aizmidzis un vējš atsēdies uz palodzes tik tuvu plauktiņam, ka lelle varēja dzirdēt viņu čukstam, viņa atkal lūdza:

„Pastāsti man par ieleju."

Un vējš stāstīja par mājām, kas daudzkārt pārsniedz būdas apjomus, par gaišiem lieliem logiem, par vizuļojošām grīdām, ko sedz izmargoti paklāji, un par šo māju liksmajiem, smaidīgajiem iedzīvotājiem.

„Kas par jauku dzīvi ir ielejā," koka lelle nopūtās, un ilgas salija viņas mazajā koka sirdī pēc šīs krāšņās, laimīgās dzīves. Būdas sienas viņai šķitās nākam arvien tuvāk kopā, to pelēcīgums drūmāks ik dienas, un stundu gausā gaita arvien gausāka.

Kad uzkāpa puisis no ielejas, lelles skati vērsās uz šo somu, kur viņai nebija cerību iekļūt. Reiz vientulis pamanīja lelles skatu. Kad puisis bija aizgājis, viņš ilgi domāja, pa reizei ievilkdams dūmu no kaļķiša, pa reizei izpūzdams baltu dūmu strūkliņu gaisā. Beidzot viņš ierunājās:

„Vai tev loti gribās doties pasaulē?" Viņa balss skanēja drūmāk kā vēja elsas aiz loga.

Lellei vajadzēja saukt: „Jā, jā, es tā ilgojos redzēt ieleju", bet viņa to nespēja pateikt, jo šai brīdī vecais vientulis izskatījās tik noskumis, ka lellei kļuva viņa žēl, tik sāpīgi žēl, ka viņa aizmirsa pati sevi, un sauca:

„Nē, nē, es gribu palikt pie tevis."

Vientulis atkal vilka dūmu un laida tam vīties ka tītenim ap ūsām un matiem. Viņa seja atmaiga, un viņš uzsmaidīja lellei kā parasti, kad bija labā omā.

Ne uguns, ne suns šī neprata veco vīru ielīksmot, ka koka lelle ar savu plato smaidu, — tādēļ viņš lelli tā mīlēja.

Kādā naktī sagriezās negaidīts sniegputenis. Vientulis taisījās uz guļu, kad viņam vējš atnesa tālus saucienus. Vecais vīrs pavēra durvis un klausījās. Žužēja sniegs, kauca vējš, cita trokšņa nedzirdēja. Tomēr vientulis negāja gulēt. Viņš uzvilka kažociņu, apjoza virvi, un aizdedzināja lākturi.

„Vai tu tiešām gribi atstāt silto būdu un doties laukā negaisā?" maksimālais ātrums uz 3 jūdžu bazes ir 670 j. stundā.

Ievērību pelna moderno kara lidmašīnu ātrumi līmeniskā lidojumā un arī milzīgā kāpstspēja. Ar speciālu raķešu palīdzību modernais turboiznīcinātājs gandrīz vertikāli, milzīgā ātrumā paceļas gaisā un dažu sekundu laikā pazūd vērotāja skatam debesu zilgmē. Raķetes lietā arī pārējo tipu lidmašīnas, īpaši transporta lidaparāti, lai atvieglotu startu, kas dod iespēju tās izmantot zemes karaspēka apgādei kauju rajonos, kur nav speciāli taisītu lidlauku.

Lidotāju apmācību līmeni palaikam raksturo to sniegumi grupu un figūrlidojumos. Par grupu lidojumiem Ditroitas skatē nav sevišķi ko piebilst; tie bija labi veikti. Tas pats arī sakāms par visiem individuāliem figūrlidojumiem. Sevišķi iepriecināja turboiznīcinātāju četrinieku figūrlidojumi slēgtā grupā, kas bija klase par sevi. Precīzās spirāles, ko minētais četrinieks grieza ap savas grupas garenasi, ne par matu nemainot atstates un atstarpes, bija augstākais pārbaudījums un skaidrākais pierādījums lidoņu apmācības augstai pakāpei.

Svētkos ar lidojumu demonstrējumiem piedalījās arī Kanadas lidotāji ar britu ražotiem turboiznīcinātājiem.

Ievērojamais sarīkojums pēdējā dienā bija pulcinājis lidlaukā un tā tuvākā apkārtnē tuvu pie 200.000 skatītāu.

(Nobeigums sekos)

Margarita Kovaļevska

KĀZAS JELGAVĀ

Kāpēc lai rakstu atmiņas tikai par māksliniekiem un rakstniekiem? Man prātā citas Dieva dārza puķes, un es šoreiz stāstīšu par savas skolas biedrenes kāzām — viņa pati jau sen guļ garo ziemas miegu smilšu gultā.

„Fanijai kāzas! Fanija Krūskopa precas ar Rūdolfu Celmu," Meitene stāsta meitenei — tā runā visa Jelgava. Fanija ir mūsu klases biedrene, viņa atstās skolu un būs precēta sieviete. Ručus — ārsts, nupat konservātoriju beidzis, baritons un Jelgavas pulka leitnants. Viņam ir jauka balss, viņš bieži dzirdēts dziedam gan sarīkojumos, gan mājās, un patīk visām meitenēm, gandrīz vai apskaust Faniju! Nu jā, bet Fanija ir skaista un jauka meitene, lai viņai tiek interesantais Ručs. Kāzas būs greznas, plašas — tas ir notikums.

Kādā augusta vakarā, kad jau rudens skatās logos, pie manis sēd Benita, Lida, Ziga un Valija. Fanija mūs izvēlējusi par savām māsām — līgavas māsām, un mums daudz kas jāpārspriež.

„Mūzikanti būs īsti džesbendisti no Rīgas, ielūgto viesu simttrīsdesmit," kāda ziņa stāstīt. Mēs aši sarēķinām, jo apmēram var jaust kas tie tādi būs, kas ne.

„Iznāk septiņpadsmit meiteņu, četrdesmit kungu. Pārējie precēti eksemplāri". — Nu, precētie mūs pavisam neinteresē.

„Jā, bet kā būs ar kleitām?" Jautā salmu gaišo matu Ziga, kam ļoti patīk pie spoguļa uzlaikot savus un mātes tērpus.

„Visām jābūt baltām — tā Fanija vēlas," atbild Benita, šaura un trausla meitene. Viņas māte šuvēja.

„Pe, tad nekādu bēdu, mums visām mājās vēl iesvētību kleitas," priecājas kāda cita.

„Manējo māte aizņesa pie Dancigera iztīrīt, sarāvās, vairs nekādā skatā. Man šujas cita — krepžoržeta," ziņo Ziga, viņai tēvs ir Jelgavas apriņķa vecākais. „Un Silvānai, kas nupat atgriezās no Budapeštas, būšot pavisam ekstrā kleita," viņa vēl piebilst.

Lida un es saskatāmies. Lida ir skaista, slaida, ar veczelta spīdumu matos, vienmēr gaumīga un pilna smieklu. Bet viņai nav tēva, man arī ne — un mēs nevaram domāt par jauniem tērpiem. Bez tam Lida ar savu iesvētību kleitu jau no pirmās dienas nav apmierināta, būs jāpārtaisa. Manējā baltā arī jau šovasar pāris reizes bijusi mugurā. Laukos, Mirdzas iesvētībās, pat krietni cietusi lietū. Un, tā pa pusei, mana sirds kādā vasaras vakarā iepukstējusies jaunam medicīnas studentam, un es glabāju kleitu skapī ar visām mēnesnīcā sasēdēto puķu smaržām. Taču neko darīt, būs jāliek vien ziepju putu ūdenī, jo Dancigers manas mātes kabatai par dārgu. Nav arī ko sapņot par jaunām kurpēm. Tās, ko man iesvētībām uzdāvāja krustmāte, ir izturīgas, sārtas ādas kurpes, vasarā jau krietni nobrāztas. Jānes pie kurpnieka pielikt pazoles. Bet kas tās par lepnu svinību kurpēm, kam jau pieskāries kurpnieka piķa melnais pirksts!

„Brūtgāna brāļi — virsnieki." Tumšmatainā Valija kaķīgi lokās zvilnī. Viņai patīk virsnieki. Mums visām viņi sapņu prinči. Laba stāja, jauki dejo, skaisti runā, paši spīd un laistās — brīnišķīgi zēni!

„Nē, būšot arī studenti. Seši virsnieki, seši studenti. Ducis." Benita saskaita kā blūzei pogas.

„Ak, jā," nopūzdamās mēs runājām ilgi un daudz. „Mums arī jāprecas, jārīko skaistas kāzas — bet nav neviena, kas precētu."

Ir vēla stunda, draudzenes atvadās. Visām mājās stingras mātes, īpaši Lidai.

Ārā līst, kastaņu kokos melnas ēnas. No Amatnieku Biedrības dārza garām vaļējām logam plūst stīgu skaņas. Pēdējais koncerts šovasar.

Es stāvu pie lielā sienas spoguļa, kas mums vēl palicis no tēva laikiem. „Es gribu patikt kādam virsniekam," saku spogulim, bet varbūt arī savam tēvam — viņš debesīs var visu izkārtot tā, kā viņa bērns zemes priekos vēlas. Man mugurā baltā iesvētību kleita, piedurknes noārdītas, sāni ap gurnu vietu palaisti platāki — šajā vasarā esmu ļoti briedusi. Vainīgi Mirdzas āboļi, plūmes. Un es smaidu, saliecu roku elkonī kā ķeksi, un soļoju pa istabu ar iedomāto līgavaiņa brāli sev blakus, es pat redzu uz grīdsegas lokāmies Fanijas garā tērpa asti un pāri šķidrautu kā dūmaku. Ak kāzas, kāzas — kad man būs kāzas? Kāds viņš izskatīsies — liels, stiprs, skaists — mazs, resns, paceļams un nobučojams? Un kur viņš pašreiz ir, ko dara? Jā, jocīgi, un es iedomāju arī savu medicīnas studentu; gaiša istaba, zāļu smaržas...

(Turpmāk beigas)

Irma Liepsala

Vēstule manai māmiņai debesīs

Māmulīt, nu jau kurš gads?... Šodien ir atkal Tava vārda diena un atkal kā senāk zied jasmīni dārzā mūsu mazajā mājā Dubultos. Šajā dienā es vienmēr ieliku vāzē Tavus mīļos, baltos ziedus. Pie Tevis ieradās daži viesi, un Tu mūs vienmēr cienāji ar pēdējām zemenēm no mūsu dārza un putukrējumu.

Kalamazū kolledžas kapellā, š. g. septembra pēdējā svētdienā, notika prof. Voldemāra Ruševica 25 gadu vijolnieka darbības jubilejas koncerts, piedaloties Adelei Pulciņai-Karpai (sopr.) un prof. Ādolfam Ābelem (ērģeles un klavieru pavadījumi). Pēc koncerta gaviļnieku apsveica Kalamazū Latviešu Biedrības pārstāvis P. Ducmanis, prāvests J. Ozols, Grand Rapidu latviešu draudzes inž. L. Rozentāls, Kalamazū latviešu draudzes — J. Gailis un citi. Arnolda Kalnāja Dziesmu Vairogs sveica ar īpašu dziesmu. Jubilārs saņēma daudz ziedu un velšu. — Uzņēmumā — prof. V. Ruševics, prof. Ā. Ābele un A. Pulciņa-Karpa. K. PURIŅA UZŅĒMUMS

Māmulīt, Tev droši vien tagad ir labāk tur nekā šeit. Varbūt pa kādām slepenām kāpnēm Tu dažreiz nokāpi pasērst savā dārzā. Kas gan tur tagad rūpējas par puķu dobēm, ogulājiem, jaunām ābelītēm un egļu eju? Egles tagad būs izaugušas jau garu garās. Tu varbūt aizeji arī uz mūsu veco dzīvokli, uz mūsu veco māju netālu no Grīziņkalna, tur, kur Tu augi pati un kur Tu izaudzināji savus bērnus? Dievs vēlēja Tev būt uzticīgai līdz nāvei visam tam, ko Tu mīlēji, arī Tavai dzimtenei.

Man dzimtenes vairs nava un nav arī vairs prieka. Pasaules klaidonis — tas es esmu kļuvis. Tā ir sveša zeme, ko manas kājas min, un sveša valoda, ko runā mana mute. Un sveši ļaudis, tikai sveši ļaudis apkārt. Dīvaina zeme māmulīt, kā Tu brīnītos līdz ar mani, ja sēdētu man še blakus. Še ļaudis nepazīst mūsu sāpes un priekus, viņi nezina, kas tas ir sava zeme un sava māja, viņi nezina, kas tas ir — savs cilvēks. Viņi nekad nepacels zemē nokritušu maizes gabaliņu un to nenoskūpstīs, kā Tu man to bērnībā mācīji, bet iekož vienā rikā, iekož otrā un pēc iemet atkritumu spainī. Es esmu bagātā mājā un pie bagātiem ļaudīm, un tie to dara. Un pavalgu, ko vienmēr mēs ar sātu un taupīdami esam ēduši, viņi vienkārši izlej ārā.

Man neklājas še slikti, māmulīt, un tā varbūt ir Tava svētība, ko mirdama Tu man devi, bet sirds ir tukša. Es dažreiz šos ļaudis te apskaužu viņu tukšā prieka un sīko kļūmju pēc, kas dažreiz viņus uzmodina no viņu truluma un naudaskāres, bet arī tas viss notiek pilnīgi ačgārni.

Es nekad savā mūžā nevarēšu tā smieties, nekad es vairs nevarēšu sevi tā atsaistīt priekam, jo tās sāpju un grūtuma atmiņas, ko esmu paņēmusi no dzimtenes un bēgļu barakām drupu pilsētās līdz, nespēj vairs izdzēst visspožākais prieks. Un tāpēc starp viņiem es esmu kā svešinieks. Es uzvelku viņu drānas un runāju viņu mēlē, lai tos, kas dod man maizi un pajumti, pārāk netraucētu, jo es zinu, viņi mani tā kā tā nesapratīs. Un es viņiem to piedodu.

Es dzīvoju ārpus lielajām drūmajām pilsētām, pie jūras, un viss te ir tik glīts un skaists un bagāts. Apkārt ir neredzēti koki, puķes un zvēri, bet nevienu vietu es te negribētu mūsu mazās mājas un dārza vietā. Dubultos, nevienu mūsu jūrmalas priedi es nemainītu ar krāšņo tulpju koku. Ir jau mēneši pagājuši šai tālajā malā, bet es nespēju un nespēju pierast. Šīs gleznas ainavas, ko katru brīvu brīdi skata manas acis, es laižu kā bilžainas pastkartītes sev garām.

Man kādā grāmatā no mājām līdz ir nospiests sīkrozīšu zieds no Annas Brigaderes Sprīdīšu puķu dārza, kad es pēdējo reizi turp biju izbraukusi. Stundām ilgi es to aiz plakani saspiestā kātiņa varu grozīt pirkstos un priecāties — lūk, tas no mājām, no Latvijas.

Bet, varbūt arī, ka nekā vairs tur nava... Un varbūt ir labi, ka Tu esi tur augšā, pie mīļā Dieva, un es še. Tu nekad neesi no tām bijusi, kas gaŗi runā. Kad lietas ir gājušas savu gaitu, Tu vienmēr esi pacietīgi klusējusi. Tu klusē arī tagad... Vai visam tā vajag būt?

Māmulīt, nu jau kurš gads?... Šodien ir atkal Tava vārda diena.

Angelika Gailīte

Poruks — skaidrības meklētājs

(1871. g. 13. okt.-1911 g, 25, jūn,)

Šis gads ir atceres gads vairāku mūsu dzejnieku dzīvē. Pie tiem pieder arī Jānis Poruks, no kura dzimšanas šodien ir 80 gadu, bet no viņa pāragrās nāves š. g. jūnijā bija 40 gadu. Šie skaitļi izsaka daudz. Tie rāda, ka dzejnieka dzīves laiks ir ildzis tikai 39 gadus ar mēnešiem, un no tiem vēl jādzēš gaŗi gadi, kad viņš, ļaunas slimības mākts, iegrima tumšā naktī un tikai nedaudzos atklāsmes brīžos spēja radīt Ar visu to mantojums, ko viņš mums atstājis, ir bagāts, un mūsu „pērļu zvejnieka" dārgumi vēl nav pilnam atklāti dienas gaismai. Tādēļ mūsu jaunākai paaudzei viņš ir palicis neizprasts. Vainīga nepareizā uztvere, kas daudziem lika Poruka saskatīt tikai dzīvei nepiemēroto sapņotāju, „bālo zēnu" autoru, bieži nepilnīgu formālā izteiksmē.

Un tomēr ikviens, kas pieiet Poruka darbiem bez aizspriedumiem, tanīs izjūt īstu dzeju — dziļu pārdzīvojumu nemākslotā izpausmē, kā viņš pats izprot dzejnieku: „Ja sāpēs esi mācījies smaidīt un klusu ciest, tad varu tev kā dzejniekam it karsti roku spiest." Nav Porukam skaļuma, nedz skaistinātu vārdu, jo viņš zina, „kā roze plaukst" un „kā tā vīst: klusi, klusi". Poruks ir dziļi smalkjūtīgs, viņa izjūtas ir niansētas, un viņš ilgojas tādas pašas izpratnes: „Tā ir mīlestība — — kas kā rozes dvaša, — — kas kā debess gaisma ataust, spīd un dziest."

Poruks nekad nemitas ilgoties pēc pilnības, kas viņam identificējas ar skaidrību. Jau bērnu ar māti tēlodams Ziemassvētku vakarā viņš saka: „Ai, māmiņa, vai mūžīgi es varēšu tāds skaidrs būt," tāpat ar māti pie baznīcas: „Lūdz, lai es skaidrāks topu, lai mierīga top mana sirds." Viņam šķiet, ka arī mīlēt viņš drīkst tad, kad sasniegta skaidrība: „Līdz tumsību es izbridis, pie skaidrības reiz klūšu," un kad viņš spēs sevi veltīt „debess gaismai" — šai lielākajai skaidrībai.

No bērnu dienām, augot brāļu draudzes gaisotnē, Poruks, izjutis un izpratis Kristus mīlestību, viņš mātei dziļi pateicīgs, „par to nogurušo balsi, kas tev teica Kristus vēsti." Viņš atzīst par augstāko daiļuma mājvietu — mīlestību, „pie krusta pienaglotu."

Skaidrības alkas viņš tēlo arī vecajā Krišjānī (Baltas drānas) un lielāko nesavtību, visu aptvērēju mīlestību Kukažiņā. Dāvātāja mīlestība viņai ir ne vien pret savām abām meitām, bet pret visu dzīvo un nedzīvo radību, jo „Kukažiņa vēl visiem labu — labu druvām un pļavām, cilvēkiem un kustoņiem." Arī stāstā „Sirdsšķīstie ļaudis" Zalkšņu tēvs ir īstas kristīgas mīlestības personificējums. Šie ir arī formālā ziņā Poruka labākie prozas darbi, it īpaši pilnīgs kā valodā, tā tēlojumā ir Kukažiņa.

Bet Poruks bija ne tikai Kristus mācības nesējs, līdzīgi Apsīšu Jēkabam. Poruka izglītība, saskarsme ar tā laika filozofiskiem virzieniem un viņa paša meklētāja gars viņā radīja duālismu un lielu iekšēju cīņu. Studēdams Drēzdenē ne vien mūziku, arī literātūru un filozofiju, viņš iedziļinājās Goetes Fausta problēmās, viņš aizrāvās ar Richardu Vāgneru un ar Frīdricha Nīcšes filozofiju. Viņa dvēsele kļuva ne vien par cīņas arēnu pēc personiskas pilnības, viņu pārņēma pasaules sāpes, viņš cieta par cilvēka nepilnīgumu par viņa pretrunīgām tieksmēm; viņš meklēja pasaules un cilvēka esmes attaisnojumu. Dažbrīd viņš izjuta harmoniju, kur „viss saskanoši mirdz un zib", citreiz viņš sāpēs atzina: „Mūžīgi augstā kalnā raugās cilvēka acs; mūžīgi dziļā lejā nogrimst cilvēks pats." Un tikai mironu salā ir miers: „Bikeŗi dziļi jo dziļi nogrimst cilvēces slāpes, mirušo gaŗi pēc nāves lai vairs nejustu sāpes." Tāpēc viņš arī bieži ilgojās nāves: „Krūtis elpā sāpēs cilā! Kaut jel drīzi tiktu galā!" Un no tēvijas, ko viņš ciezdams mīlēt mācījies, lūdz tikai vienu: „Dod manim kapa vietu!"

Poruks — jaunu ceļu meklētājs dzīvē un dzejā — stāvēja savrup no toreiz valdītāja reālisma un pozitīvisma virziena. Viņš dziļi pārdzīvoja savu vientulību, jo bija aizsteidzies laikam priekšā. Viņš — pirmais izglītotā latvieša tēlotājs rakstniecībā, ienesa jaunus pārdzīvojumus, jaunu psicholoģiju mūsu literātūrā. Šī gadsimteņa sākumā Viktors Eglītis, pats nerimstošs meklētājs, savā nelielā monografijā „Poruks" teica jaunu atziņu: „Poruks ir celms, no kura izaug mūsu rakstniecība." Gadu pussimtā šis celms ir dzinis spēcīgas atvases mūsu rakstos. Tie, izauguši no viena saknes, teic savu iedvesmotāju. Porukam pienākas atziņa ne vien par to, ko viņš atstājis kā savu dvēseles cīņu, sāpju un apskaidrotības ilgu rezultātu, bet arī par to apgarotību, kurā viņš ievirzījis mūsu dzeju.

J. Poruks

NETICĪGĀ TOMA DZIESMAS

I

Mūžīgi augstā kalnā
Raugās cilvēka acs;
Mūžīgi dziļā lejā
Nogrimst cilvēks pats.
Pretējs iznākums draud
Cerībām, ideāliem;
Mirst zeme, un debess raud
Aiz drūmiem padebešiem

II

Un tās rozes, tās rozes,
Kas zied kā sirds sarkanās slāpes,
Kā asiņu karstuma līgavas,
Tās nav nekas cits,
Kā ziedos pārvērstas zemes-slāpes.
Bet velti tās dzesēt grib rasas pērles,
Velti tās dzirdina debess vēsais zilums,
Šīs sirds sarkanās slāpes,
Šīs sārtās, erkšķainās rozes,
Tās izteic manas dvēseles jūtas.
Un tās rozes, tās rozes,
Kas zied baltas kā svētdienas puķes,
Uz mūžīgo skaidrību cenšas, —
Tās samin cilvēces dubļainās kājas.

TĒVIJAI

Es ciezdams tevi mīlēt mācījos;
Nu tev pie aukstām krūtīm noliecos:
Dod manim kapa vietu..

Man sirds priekš tevis sadega
Par upuri uz altāra;
Kur lai bez sirds es ietu?

Kas savu sirdi atdevis,
Tas vientulis ir palicis,
Tam nav neviena drauga.

Es arī draugu nevēlos, —
Pie tavām krūtīm noliecos:
Dod manim kapa vietu.

KULTŪRAS APSKATS

10. janvāris Annai Brigaderei ir netikai dzimšanas diena, bet arī citādi bijis nozīmīgs viņas mūžā. 1922. gada 10. janvārī viņa svinēja savas literārās darbības 25 gadu jubileju. Kā latviešu tautas balvu viņai piešķīra toreiz Sprīdīšu mājas, kur radās viņas daudzie literārie darbi un kur viņa arī mira· 35 gadu jubileju viņa atkal svinēja 10. janvārī 1935. gadā, visas tautas atzīta un slavināta. A. Brigaderes prēmiju fonda komiteja izvēlējās 10. janvāri par prēmiju piešķiršanas dienu. Pirmo reizi Annas Brigaderes literātūras prēmija piešķirta 1937. gadā dzejniekam Jānim Medenim par dzeju krājumu Varenība. Otrreiz 1940. g. dzejniekam Aleksandram Čakam par latviešu strēlniekiem veltītu poēmu krājumu Mūžības skartie un trešo reizi 1943. g. 10. janv. divi autoriem: Kārlim Skalbem par dzeju krājumu Klusuma meldijas un Zinaidai Lazdai par dzeju krājumu Staru viesulis. A. Br. fonda līdzekļi palika Latvijā.

Toronto Latviešu Biedrības Jaunatnes kursi paredzējuši š. g. 28. okt. sarīkot Annas Brigaderes vakaru ar plašāku referātu par rakstnieces dzīvi un darbiem.

Margarita Kovaļevska, kas tagad dzīvo Takomā, ASV, turpina savu Vācijā pasākto romānu Posta puķe, un cer to pabeigt vēl šajā rudenī.

Tēvijas dubultkvartets uzsāk savu koncertturneju ASV un Kanadā.

1. konc. Hamiltonā 20 okt., 2. konc. Toronto 21. okt., 3. konc. Londonā (Ont.) 22 okt.

1. konc. Ditroitā 23 okt. un 2. konc. Grand Rapidos 24 okt.

Dubultkvartets iestudējis šiem koncertiem jaunu programmu, kurā būs E. Dārziņa Mirdzi kā zvaigzne, A. Kalniņa Vecie tēvi, J. Vītola Uguns milna, K. Kažociņa Nāk sīvi vēji, J. Čirula Ave Maria, L. Vīgnera Strauja upe, J. Kalniņa Puiši, puiši u. c.

Aida Niedra

„PIRMĀ REPUBLIKA"

IZVILKUMS NO ROMĀNA

(Turpinājums)

Viņš aizsmēķēja cigareti, pastūma kārbiņu arī Gulbērim, bet šis nepieņēma un, atgāzies sēdeklī un šūpodams kājas, apskatīja Cepļa kabinetu, gaišo un vienkāršo telpu, kur bez grāmatu plaukta, rakstāmgalda, zvilņa un dažiem sēdekļiem citu lietu nebija.

„Lūk, cik gludens, kā zutis ir tāds advokāts," nodomāja Gulbēris, „pārticis un paēdis."

Un viņš sacīja:

„Mana sieva grib šķirties no manis..."

„Tā?" Augusts Ceplis ātri iesaucās „es to nezināju!"

„Jūs melojat!" Gulbēris atteica, „Jūs pats viņu esat pamācījis un paskubinājis!"

„Nē, Gulbēr!" nobeidza advokāts, „es neesmu ievadījis šo prāvu!"

„Neticu," iekaitināts apgalvoja klients, „kaut gan es nesaprotu, kāds Jums tiek labums no mūsu šķiršanās!"

„Nekāda labuma," īsi teica Ceplis, „pilnīgi nekāda! Bet varbūt Jūs varat izlīgt ar savu sievu? Varbūt Jūs apsolīsities nedzert?"

Jānis Gulbēris nopētīja advokātu ar savām neskaidrajām un tukšajām acīm.

„Jūs esat nekaunīgs, Cepļa kungs," viņš teica zobgalīgs, „katram cilvēkam ir savas vājības un degvīna glāze vēl nav pārāk liels ļaunums, jo ir citi lielāki, par piemēru, nekautrīga tiekšanās pēc mantas!"

Advokāts neatbildēja un novaldījās.

„Lelde ir atstājusi tukšu dzīvokli," mierīgs turpināja Gulbēris, „es pat nezinu, kurp viņa ir devusies, jo šī darba vietā nav atrodama. Kā lai viņu meklēju?"

„Leldes kundze pie manis nav bijusi," advokāts strupi atbildēja, „es viņas mājokli nezinu. Bet ko Jūs no manis vēlaties?"

„Vēlos, lai Jūs man iedotu sievas adresi un lai Jūs atsauktu ievadīto šķiršanās prāvu," teica Gulbēris.

„Es Jums atkārtoju, ka neesmu Leldes kundzes padomnieks un nezinu viņas adresi. Es nevaru Jums palīdzēt," to teicis Augusts Ceplis piecēlās un meklēja savu portfeli.

Arī Jānis Gulbēris piecēlās.

Zobus sakodis un uztraukumā piesārtis, viņš noliecās pār galdu, un viņa balss skanēja plānā un dzēlīga;

„Es Jūs pazinu, kad bijāt tikai tieslietu students..."

Bet Augusts Ceplis viņu pārtrauca:

„Un toreiz Jūs bijāt varonīgs un...," viņš vilcinādamies meklēja vārdus, „lepns latviešu virsnieks, kas bija aizstāvējis savu zemi un arī paša dzīvē nebijā nodarījis nevienam pārestību. Jūs bijāt kalna galā, bet es vēl biju tikai kāpējs."

„Jā, jā," otrs izsmēja, „tomēr neesiet pārāk stingrs — soģis," viņš brīdināja, „un neaizmirstiet, ka kalnup var doties vairākreiz dzīvē."

„Var gan," atzina Augusts Ceplis, „bet ne Jūs!"

Leldes vīrs ātri paskatījās uz advokātu, un viņa skats ietvēra ir advokāta rāmo seju, ir viņa skaisto un ērto kabinetu. Šinī brīdī, iedams un atpakaļ neskatīdamies viņš teica:

„Jūs man negribat palīdzēt. Nu labi, tad palīdzēšos sev pats!"

Uzgaidāmajā telpā apkalpotāja jau tīrīja grīdu. Viss bij tukšs.

Kad aiz Jāņa Gulbēra bija aizvērušās šūnakmena nama durvis, uz ietves steidzīgs iznāca arī Augusts Ceplis, iemetās kādā neaizņemtā taksometrā un Leldes vīrs noskatījās, kā mašīna aizjoņoja Brīvības pieminekļa virzienā.

Pilsēta bija kļuvusi smacīga šinī karstajā pievakarē. Tramvajos vagoni bija stāvgrūdām pilni ļaudīm, kas atgriezās mājup no darba fabrikās, birojos un dažādos uzņēmumos: visi bija apkrāvušies saiņiem, svētdienai nolemtiem pirkumiem, ziedu pušķiem no Centrālā tirgus puķu galdiem.

Jānis Gulbēris brauca uz savu mājokli Tallinas ielā. Vasarā šis apvidus šķita pliks, nabadzīgs, putekļiem apsūbējis un skumjš.

Iepretim namam, kurā atradās Gulbēra dzīvoklis, cēla jaunu, augstu māju. Ietves bij piedrāztas skaidām, ķieģeļu šķembām un olaiņu javas granti. Visapkārt putēja smiltis.

Gausi kāpdams pa šauraiām betona kāpnēm uz trešo stāvu, Jānis Gulbēris beidzot apstājās pie durvīm ar metalla plāksnīti, uz kuras bija iegravēti vārdi: Jānis Gulbēris, iekšlietu ministrijas sevišķu uzdevumu ierēdnis.

Brīdi Leldes vīrs noraudzījās pārdomās uz šo plāksnīti un pamazām viņa pierē izlīdzinājās dziļās grumbas.

„Hm, kalnā kāpējs...," viņš murmināja.

Stāvēdams īsā mirklī viņš jonaini atcerējās, ka patiešām bija sevišķu uzdevumu ierēdnis, godīgs un centīgs, kas darbā nekad neieradās reibumā.

Bāls izsūkts līdz pēdējam pilienam, ar lielu piepūli valdīdams savu nespēkā grīļīgo soli, viņš pēc savām nakšu uzdzīvēm rītos devās uz ministriju un strādāja. Viņš bij nerunīgs un dienas gaitā izcīnīja grūtu cīņu, arvien iegūdams darba spējīgā uzvaru. Smadzenes un rokas viņam vēl neatsacījās kalpot, un viņa sieva Lelde gadiem ilgi vēroja šo trako dzīvi.

Stāvēdams durvju priekšā un pārbaudīdams šīs savas atziņas, Jānis Gulbēris apmācās no jauna. Viņš izrāva jo strauji no kabatas atslēgu, kad pēkšņi pamanīja pievērtās, vaļīgās durvis.

Vai tiešām Lelde bij atgriezusies?

„Lelde!" „Lelde!"

Bet neatsaucās neviens.

Priekšnams bija tukšs un padrēgnajā gaisā bij jūtama Leldes iemīlētā jasmīnu smaržūdeņa dvesma.

Dzīvoklis bija tukšs.

Sajauktajā dzīvojamā telpā sēdekļi bij parauti vidū un trūka Leldes klavieru. Tās bija izvilktas un aizvestas un parketā bija iegrauzušās sliedes. Guļamistabā un ēdamtelpā nekas nebija aizskarts.

Aiz muguras gaitenī atskanēja soļi, un Jānis Gulbēris apgriezās.

„Māte!"

„Labdien, dēls!" sveicināja drukna un pētīga sieviete, nesdama no mājas pagraba skalu grozu ar kartupeļiem.

Viņa bij ieradusies negaidīta.

Līze Gulbēre dzīvoja uz laukiem, savā Eglienes pagasta sētā, Vidzemes pakalnu augstienē un reti apmeklēja pilsētu.

Vieses pelēko rūšu brunči un zilā, mīkstā spendzele bija izšūti no pašaustas, smalkas vilnas drānas. Ap galvu gulās iesirmo matpīņu kupls vainags, un gludenajā vaigā nebija grumbu.

„Vēlāk sakopšu," viņa pameta ar roku uz tukšo kaktu, no kura bij izvilktas klavieres un, iedama virtuvē, viņa piemetināja: „Runāsim vēlāk..."

Uz galda atradās vakara laikraksti. Nomācis satraukumu un apkopies, Jānis Gulbēris ar laikrakstu iegāja ēdamtelpā un atlaidās uz zvilņa.

Gaidīdams māti, viņš slinks un nevērīgs šķirstīja avīzi. Paskatījās ziņas par armijas garnizonu dzīvi Rīgā un citās pilsētās un izlasīja, ka ar priekšlasījumiem turpdodas profesori Tentelis, Auškāps un Blese: ka Nacionālais Teātris un Zemnieku Drāma sniedz izrādes garnizoniem arī tālajā Latgalē.

Un laikrakstā bij ziņas par Hitleru un Gēringu un par tālajām demokratu zemēm.

Viņš žāvājās un sajuta, ka bija noguris. Nepamanāmi no vieglās snaudas viņš ielaidās cietā miegā un pamodās, kad saule rietēdama apstaroja telpu un māte sauca: „Celies, es jau gaidu!"

Uz apklātā galda bij nolikts ēdiens: Ceptas cūkas šķiņķa šķēles, sausi novārīti kartupeļi, lapu salāti krējuma mērcē un groziņā plūmes.

Viņi sēdēja viens otram iepretim un ēda no pilnajiem šķīvjiem. Līze Gulbēre darījās veikla un žigla. Viņa slaidiem vēzieniem atgrieza maizi, koda sulīgi un kāri, izmeklēja dēlam labākos kumosus.

„Jūsu laulība bija no sākta gala uz statiem," viņa teica savā mīkstajā vidzemnieces mēlē un pasmējās. „Kas jādara, jādara," viņa sacīja, „kas aizgājis, atpakaļ vairs nav aicināms! Tavs tēvs bija mūžīgs dzērājs, bet es viņu neatstāju! Viņš jau atdusas mūsu Kancēna kapos, bet es dzīvoju tālāk, baltā puķe, — dzērāja līgaviņa! Neskumsti," viņa mierināja, „tev ir augsta vieta un gan jau atradīsi citu sievu!"

Raudzīdamās uz tukšo kaktu, viņa piebilda:

„Meklē citu mājokli!"

Jānis Gulbēris paraudzījās uz savu māti un nodomāja, ka viņa patiešām bij mierīga un pašlepna sieviete, kas daudz nebēdāja par otru cilvēku, vai tas bija viņas vīrs, dēls, vai arī pavisam svešs piestātnis.

(Nobeigums sekos)

š. g. 30. septembrī, miruši autokatastrofā mūsu mīļie:

EDUARDS LUDVIGS

dz. 1899. g. 22. februārī, Valmierā,

ANDREJS SPĒKMANIS

dz. 1911. g 20 septembrī, Latvijā

Zemes klēpī guldīti š. g. 20. oktobrī, Indianopolē.

Negaidot sabruka sapņu pils celtā,
Negaidiet mani, es nenākšu vairs. (14)

Viņus mīļā piemiņā paturēs
piederīgie dzimtenē un draugi Indianopolē

KATOĻU CENTRS KANADĀ

rīko

Latvisku deju vakaru

PIE LABAS MŪZIKAS

sestdien, 13. oktobrī, plkst. 8 vakarā,

191 LIPPINCOTT IELĀ, TORONTO

PILNA BUFETE LOTEREJA

Ieejas maksa: dāmām $0.75, kungiem $1.00

Toronto Latviešu Biedrība

rīko

DEJU VAKARU

š. g. 19. oktobrī, 1087 Queen St., W. pie Dovercourt Rd.

DEJU MŪZIKA no plkst. 8 līdz 12.45

Lūdzam visus ierasties laikā, lai nenokavētu iespēju šajā vakarā dejot par b r i v u, proti — no 20 pirmo biļešu ieguvējiem 10 ieejas naudu vēlāk saņems atpakaļ.

Ieeja dāmām un biedriem $0.75, kungiem $1.00

ATSPIRDZINĀJUMI LABA MŪZIKA

Visi laipni ielūgti

TĒVIJAS DUBULTKVARTETA

KONCERTS

SVĒTDIEN, 21. oktobrī plkst. 2 dienā

Ieejas maksa: $1.00 un $1.50, skolēniem $0.50. Biļetes iepriekš pasūtināmas pa tālr.: PR 2337; PR 2756; PR 4208; KI 2650 un KI 9908. Koncerta dienā kase atvērta plkst. 1 dienā

HAMILTONĀ, Main St., W, Dalewood School zālē

Sestdien, 20. oktobrī, plkst. 8 vakarā

Iejas maksa — $1.25.

LONDONĀ, pirmdien, 22. oktobrī

Visus laipni ielūdz

Toronto Latviešu Biedrība
Hamiltonas Latviešu Biedrība
Londonas Latviešu Kopa

(13)

DAUGAVAS VANAGU NACIONĀLĀ TEĀTRA VIESIZRĀDE MONTREĀLĀ

RŪDOLFA BLAUMAŅA DRĀMA

5 cēlienos

„Indrāni"

Režisore **Milda Bērziņa**, dekorātors **Jānis Sukurs**, apgaismošanas meistars **Džems Udrovskis.**

Š. g. 19. oktobrī, plkst. 19.30, Namdaru un Galdnieku zālē 3650 St Lavrence Blvd. (Laurent)

IEEJAS MAKSA: 1. vietā $2.00, 2. vietā $1.50 un 3. v. $1.00 skolniekiem un bērniem puscenas.

Pēc teātŗa izrādes līdz plkst. 1.00 naktī DEJA

BUFETE ALKOHOLISKIEM DZĒRIENIEM

Biļešu iepriekš pārdošana pie Montreālas Latviešu Teātŗa kasiera A. Krieķa kga

4175 Rigdevale Ave, Apt. 10, tel. EX 9996.

Apmeklēt lūdz Montreālas Latviešu Teātris

MĀJU PĒRKOT

V. PALMA

Tel. RI 3670

Jums latviešu valodā sniedz savus pakalpojumus, piedāvājot bagātīgā izvēlē nekustamus īpašumus visdažādākos Toronto rajonos

M. J. CAMPBELL & Co

REAL ESTATE BROKER

219 Danforth Ave, Toronto.

PĀRDODAMA KRĀSNS

elektr., restorānam vai mazākai ceptuvei (tilpums 18 „paigas" vai 36 kukuļi) kopā ar elektr. miklas mīcītāju labā stāvoklī. Zvanīt — WA 4133, Toronto.

ŠUVĒJA NO EIROPAS

pieņem katru šūšanas darbu. Runā krieviski. Pieņem no 6 vak.

160 Castlefield Ave, ar Yonge tramvaju

Tel. HY 4764, Toronto (15)

AIZ DZELZS AIZKARA

KRIEVI LATVIEŠU ZEMĒ

Rīgas padomju radio 1. oktobrī ziņoja, ka „Ventspils ostnieki pirms termiņa izpildījuši gada plānu. Darba paraugu rādīja Voroncova, Medvedjeva, Zaiceva un Isujeva brigādes un arī krāninieki Berdjukovs, Lebedevs un Vasiljevs."

Runātājs nosauca tikai šos absolūti „tomboviski" krieviskos vārdus. Vai latviešu nemaz vairs Ventspilī nebūtu?

Vietējās ziņas krieviski. — Rīgas cementa fabrikā kupli apmeklētā sapulcē runāja („par mieru") virpotājs Osipovs, solot dot 150% normas, un no jauniešiem komjauniete Zaržickaja aicinot dot 150%. — Kurzemes manufaktūras delegāte Miezis, Krasnaja Tekstiļščica audēja Kirjanova, audēja Kovaļova, Bolševičkas vec. meistare Grizneva, Gidrometeoprības, virp. Volkovs — visi aicināja parakstīt aicinājumu un ar savu stachanovisku darbu stiprināt savu dzimteni...

Fabrikā „Spēks" ar karstu runu uzstājās stach. Guliševa: „...mēs zinām, ka Pad. Sav. ir noteikta miera aizstāve... es aicinu pastiprināt savus parakstus ar jaunām soc. sacensībām. Uzņemos saistību normu izpildīt par 170 proc..."

Liepājā ar katru dienu pieaug parakstu skaits un jau ar pirmajām parakstīšanās dienām pieauga darba ražība; Korķu un linoleja fabrikā urbjmašīnas apkalpotājas Guseva, Klimova un brigādiere Zemcova, kas pag. nedēļā normas izpildīja par 150%, šonedēļ dienas uzdevumu veic par 180-200%. Šķirotāja Ivaņenkova, kas veica 2 normas dienā, tagad pilda 2 1/2 normas dienā. (21. IX. 1951., plkst. 20:00).

JAUNAS SLIEDES

Rīgas komūnistu laikraksti ziņo, ka Rīgā, Pētersalas ielā patlaban liek 2,5 klm dubultsliedes tramvaja līnijai.

KO IZRĀDA RĪGAS KINO?

1. oktobrī kino Aina un Splendid Palace sāka izrādīt filmas Ķīnas kino festivālam. Izrādīs 5 ķīniešu filmas. Pirms filmām notiek referāti. Pirmajā dienā filmu apmeklējušas 2000 personas. Ķīniešu filmu izrādes turpinājās līdz 10. oktobrim.

IGAUŅU MĀKSLINIEKU KONCERTS

Svētdien, 14. oktobrī, plkst. 3 pēc pusdienas, Ungāru Namā, 245 College Street, Toronto, igauņu mākslinieku — soprāna Maegi un tenora Aimri koncerts. Visi laipni ielūgti.

OMEGA RAŽOS 25.000 VELOSIPEDU

Rīgas padomju radio 2. oktobrī ziņoja:

„Vakar velosipedu un metallapstrādāšanas fabrikā „Omega" solijās turpmāk ražot 25.000 velosipedu mēnesī un visus pirmās šķiras."

Viegli saprast, ko šāds solījums nozīmē: vairāk darba jau tā darba pārslogotiem un nepietiekami atalgotiem strādniekiem.

GRANĪTS MASKAVAI

Rīgas rūpnīca „Granīts" nosūtījusi sarkanā granīta plāksnes Maskavas augstbūvei Smoļenskas laukumā. Tas jau ir otrs šāda veida pasūtinājums. Tāda paša granīta plāksnes jau reiz nosūtīja Satikšmes ministrijas namam pie Sarkanajiem vārtiem. (2. okt. 1951.)

LIEPĀJĀ

patlaban darbojas 94 polītskolas un 115 pulciņi, kur mācās 4, 550 komūnisti, komjaunieši un „bezpartejiskie aktīvisti." Radio ziņo, ka „Labi bija sagatavojušies korķu rūpnīcā Kulikovska un lokomotīvju depo inženieris Krilins. Arī šeit neviena latvieša vārda.

TAUTIEŠI

Nodrošiniet savu materiālo labklājību un ceļu uz dzimteni

Iegādājoties nekustamu īp ašumu.

Draudzīgus pakalpojumus un piedāvājumus, mājas pērkot un pārdodot, sniedz **EGONS NORDSTRANDS** Tel. RO 4141 mājā: RI 7277

Dzīvojiet lēti – dzīvojiet savā mājā

Mājas par dažādām cenām un dažādos Toronto rajonos.

S. R. TAYLOR REAL ESTATE

2248 BLOOR STR., TORONTO

LATVIJAS KONSULATS
R. N. BRYSON
Ģenerālkonsuls
320 BAY St., ROOM 1304
Tel. WA 1688
Toronto, Ontario
Latvijas ārzemju pasu izņemšana un pagarināšana

S. VASARĀJA
transporta uzņēmums
„STANLEY CARTAGE"
pārvadā mēbeles un izdara citus transporta pakalpojumus. **Zvanīt pēc pl. 6 vak. OL 1403 Toronto**

S. LOCĀNS
Izpilda dažādus transporta darbus
vakaros un sestdienās
Tel. LL 9053
TORONTO

INDEPENDENT FORESTERS
dzīvības,
negadījumu,
slimību
APDROŠINĀŠANA
Kanadas pārstāvis
V. BEBRIS, 79 Birchview Cresc., Toronto. Tel. RO 4820
(68)

V. PALMA
Tel. RI 3670
piedāvā trīs atsevišķas mājas:
1. dubultķieģeļu būve, 9 istabas, eļļas krāsns. ūdens apsildīšana. Iemaksa $1.500, pilna cena $10.000.
2. dubultķieģeļu būve, 6 istabas. Iemaksa $2.000, pilna cena $9.000
3. 6 istabas, eļļas apkure, ķieģeļu garaža. Iemaksa $2.500, pilna cena $11.000.

Jūs labāk izskatīsities, ja mēteļus, uzvalkus un kostīmus pasūtināsit pie igauņu dāmu un kungu
drēbniekmeistara A. P U S S,
81 Pleasant Blvd (St. Clair un Yonge ielu stūrī), Toronto.
TEL. RA 1457
Jauni angļu drēbju paraugi

LUNA
FOTO STUDIJA
934 Dundas St., West, Toronto
Tel. ME 8967
(13)

A. FLAUMS
PULKSTEŅU VEIKALS
— DARBNĪCA
Toronto, 331 Bay ielā, istaba 117, II. stāvā, tel. — veik. WA 5790
Dzīv. — OX 4815

Dr. A. VALADKA
Lietuviešu ārsts un ķirurgs. pieņem pacientus ar iepriekšējo pieteikšanos pa tel. MU 9959, 506 Annette St., Toronto

Automobiļu remonta darbnīca
meklē līdzdalībniekus akc. sab. dibināšanai, nekust. īpašuma pirkšanai. Interesentus lūdz pieteikties
AL. KANBERGA
rakstu darbu birojā,
596 Sherbourne St., tel. RA 7149
(3)

Ja kāds ko zinātu par **ALBERTU-VALENTINU AUZERU** (bij. Zviedrijā), lūdzu paziņot Jānim Pūliņam, 532 W 4th St., Dayton, Ohio, USA. (2)

VIENAI personai izdodama viena istaba ar vai bez mēbelēm un virtuves lietošanu. Zvanīt JU 1046, Toronto. (4)

MĒBELĒTA istaba ar virtuves lietošanu izdodama 2 personu ģimenei. Zvanīt RI 4586, Toronto. (5)

2 MĒB. istabas ar vārīšaans iespējām. 92 Gerrard St., E, Toronto, tel. TR 1826. (11)

IZDODAMA nemēb. istaba ar virtuves lietošanu. Zvanīt GL 6851. (12)

BAZNĪCAS ZIŅAS

ASV

Bostonā (Mass.) Jamaica Plain Latviešu luterāņu draudzē, 100 Rickview St., dievkalpojums svētdien, 14. okt., plkst. 11,00 rītā. Pēc dievkalpojuma ikmēneša draudzes sapulce.

Latviešu svētdienas skola plkst. 10,00 rītā.

Vašingtonā (D.C.) Latviešu lut. draudzes Plaujas svētku dievkalpojums 14. okt., pl. 4 p.p., Augustana lut. b-cā. Svētdienas skola turpat apakšējās telpās, plkst 3 p.p. Pēc dievkalpojuma draudzes sapulce.

Kristīti Vašingtonā: Ruta, Velta Svilpis; Maija Gunta Ciguzis. Virdžinijā: Georgs Rūdolfs Vestfāls. Salaulāti Virdžinijā: Leo Ullajs un Vera Mekšs, dzim. Reintals.

Čikagas latviešu Jāņa draudzē nākošais dievkalpojums svētdien, 21. oktobrī, plkst. 5 p.p. Ticības atjaunošanas sv. dievk. 4. novembrī, plkst. 3 p.p.

Ievērībai: sākot ar novembra mēnesi dievkalpojumi notiks ne vairs pl. 5 p.p., bet trijos pēc pusd.

Jāņa draudzes otrais bērnu rīts notiks svētdien, 14. okt., plkst. 3 p.p. Programmā: mūzika, deklamācijas, pasakas. Bērnu rītu vadīs bērnu draugs — Oto Krolls. Draudzes dāmu komiteja Leipciga kundzes vadībā rūpēsies par atspirdzinājumu galdu bērniem sarīkojuma starpbrīdī.

Uzsaukti: Evalds Dunkels ar Inaru, Birutu Garbens.

Elizabetē, Nūdžersijā, St. Markus b-cā, 920 East Jersey St. Plaujas svētku dievk., 14. okt., pl. 3 p.p. Māc. A. Zūzāns. Dziedās Izolde Pulciņa—Salnāja.

Linkoinā (Nebr.) Latviešu Ev.-Lut. draudzes dievkalpojums 14. oktobrī, pl. 3 p.p. The First Luth. b-cā, A un 17. ielas stūrī, 28. oktobrī, pl. 3 p.p. Grace b-cā, Washington un 22. ielas stūrī. Turpat pl. 2 svētdienas skola bērniem.

Ditroitas sv. Pāvila latviešu draudzes Plaujas svētku dievkalpojums ar dievgaldu 14. oktobrī, pl. 2 p.p. Salem b-cā (4775 Iroquois pie Forest). Pēc dievkalpojuma bazniccas zālē latviešu skaņu plašu demonstrējumi ar paskaidrojumiem.

Charlotje (N. C.) Sv. Markus baznīcā, 14. oktobrī, plkst. 3 p. p. dievkalpojums ar dievgaldu Māc. Valt. Liventāls. Piedalās Haralds Lindemanis.

Nujorkas Latviešu Ev.-Lut. draudzes dievkalpojums 14. oktobrī, pl. 3 p.p. Betlemes b-cā, 3 Ave un Pacifik St. Brooklinā. Māc. R. Zariņš. Paredzams, ka piedalīsies arī arhibīskapa vietnieks prāvests J. Kullītis.

Bronksā, Sv. Jāņa b-cā, 1343 Fulton Ave, dievkalpojums 14. okt., pl. 6 p.p. Māc. A. Ozols.

KANADĀ

(LATVIEŠU EV.-LUT DRAUDZĒS)

Archibiskapa Pārstāvis A. Skrodelis (14 1/2 Wentworth Str. So, Hamilton, Ont. T. 70136) **Welandā**, 13. okt., ar svētvakarēdienu Plaujas sv. Kristīts Portarturā, 30. sept. Kārlis Leitrants.

Prāv. A. Mitulis (367 Maryland St. Winnipeg, Man.) **Vinipegā**, 14. okt., pl. 4 p.p. (Sv. Pētera b. Sherbrook—Ellies St.) Plaujas sv. Pēc dievkalp. tējas v., atl. trūcīgiem Vācijā. **Dauphinē** veclatviešu kolonija) 21. okt., pl. 11 no r. (Skolas namā).

Māc. V. Šefers (659 Piccadilly St., London, Ont.) **St. Katrinā** 14. okt., pl. 3 p.p. (Kristus b.) Plaujas sv.; **Londonā** 21. okt., pl. 4 p.p. (Trīsv. b.). Sarnijā kristīts Reinis—Andris Steinbergs, Reiņa un Arijas dēls.

Māc. E. Pavasars (1139 Cannon St., E., Hamilton, Ont.) **Virdžinitaunā** 14. okt., pl. 2 p.p.; **Norandā** 21. okt., pl. 4 p.p. bērnu dievk.

Māc. E. Cauņe (11010—109 Ave, Bl. B. S-13, Edmonton, Alta) **Edmontonā** 14. okt., pl. 7 v.

Māc. A. Gaudiņš (4500 Grand Blvd. Montreal, Que.) **Montreālā** 21. okt., pl. 4 p.p. (Redeemer b., 285 Clark Ave).

Niagara Falls, š. g. 28. okt., plkst. 3 p.p. Ev.-Lut. Pāvila baznīcā Ticības atj. svētku dievkalpojums, māc. V. Šēfers.

Archibiskapa pārstāvis A. Skrodelis

Toronto Sv. Jāņa Ev.-Lut. Latviešu draudze, baznīca: 274 Concord AVe, māc. Arnolds Lūsis. 50 Dewson Str. Tel.: LO 2510.

Svētdien. 14. okt., pl. 4 p.p., Bībeles svētku dievkalpojums. Dziedās Vera Volchova Svētdienas skolā aicinām bērnus ierasties pusstundu pirms dievkalpojuma.

Toronto Pirmā Luterāņu b-ca, (116 Bond St. Latviešu draudzes māc. A. Čops (118 Isabella St., Ttel.: MI 1873). Pēdējais — atvadīšanās dievkalpojums Pirmā Lutrāņu b-cā notiks svētdien, 21. okt., pl. 4 p.p. Dievkalpojumā piedalās arī šīs baznīcas mācītājs Dr. A. Grunvalds. Dziedās brvmāksliniece Ksenija Brante un baritons Pēteris Geištauts.

Pēc dievkalpojuma turpat bazniccas zālē notiks draudzes locekļu pilnsapulce. Darba kārtībā: Patstāvīgas draudzes dibināšana, draudzes satversmes pieņemšana un draudzes amata personu vēlēšanas.

KATOĻU DIEVKALPOJUMS

Toronto notiks svētdien, 14. oktobrī, pl. 11,15, Newman kluba baznīcā. 89 George Str.

Toronto baptistu dievkalpojums svētdien, 14. oktobrī. plkst. 17; Walmer Road baptistu bazniccas telpās, ieeja no Lowther Ave. Māc. R. Eksteins.

MONTREĀLAS DAUGAVAS VANAGU NOD.

RĪKO

KONCERTU

27. oktobrī, plkst. 7,30 vakarā

kurā piedalās: soprāns KSENIJA BRANTE

baritons PĒTERIS GEISTAUTS un pianiste MARTA TUTERE

Koncerts notiek Mc.GEE HIGHSCHOOL koncertzālē, 220 Pine Ave, W., pie Park St.

Ieeja $1.25 un $1.00, studentiem, skolniekiem un invalidiem puscenas. Biļetes iepriekšējā pārdošanā pie R. Virkavas GL 2158 un R. Vītiņa EX 7417 (9)

LATVIEŠU BŪVUZŅĒMUMAM NJUORKĀ
B.S.V.G. CONSTRUCTION CO., INC.

STEIDZAMI VAJADZĪGI NAMDARI
lielākam serijas darbam Longailendā

Darbs paredzams ilgākam laikam. Jābūt arodbiedrībā
Zvanīt vakaros INgersoll 2-2326, Nujorka (8)

UZAICINU REĢISTRĒTIES

Linkolnas apkārtnē dzīvojošos bij. Daugavas Vanagu organizācijas locekļus, kā arī latviešu ģimenes, kuŗu apgādnieki II. Pasaules karā gājuši bojā vai pazuduši.

VOLDEMĀRS VECOZOLS
Daugavas Vanagu pilnvarotais, 1702 K. St., Lincoln, Nebr. USA

587 Queen St., W. Toronto **WA — 6812**

KRIEVU **MĒBEĻU VEIKALS**

QUEEN WEST FURNITURE Co

Bagātīgs jaunu un lietotu dzīvokļa un kantora mēbeļu krājums (390)

Iegriezieties un pārliecinieties paši!

LATVISKIE JOSTU AUDUMI

sienas, grīdas un galda segas, celiņi un spilveni,

pasūtināmi pie A. DZĒRVĪTES

Personīgi turpat pēc plkst. 6 vak. Darbnīca pagrabā, ieeja caur sētu

Rakstveida pasūt. adr.: 274 Delavare St., Toronto, Ontario.

Lūdzu atsaukties, ja kāds ko zinātu par **MARIJU MARTIN-MARTINSKI, dzim. Dzedzejko.** Iebraucot no Vācijas, bija apmetusies Montreālā. Meklē draudzene no Rīgas. Rakst.: G. Diknevs, 63 Fremont St., Winthrop, Mass. USA. (6)

ZOBĀRSTS

Dr. L. CROWLEY
130 CARLTON ST
Tel. RA 3307
Pieņem arī vakaros, iepriekš pieteicoteis
Runā latviski, igauniski, vāciski
(7)

Zobārsts
Dr. J. ABRAHAMSEN
Dipl. Oslo Norvēģijā un Vireburgā Vācijā,
pieņem vakaros
372 A Queen St. W. virs
Horseshoe Tavern pie Spadina Ave
Tel. WA 9354 Toronto

„LATVIJAS" pārstāvji Amerikā

1. Daugavas Vanagu pārstāvība ASV un visas DV apvienības, nodaļas un kopas ASV un Kanadā.

2. ASV:

A. Augstums, 1634 N. Str., Lincoln, Nebr.

Arnolds Bērziņš, 1109 Hancock, Brooklyn 21 N. Y. un Betlemes baznīcā, Brooklyn'ā pēc dievkalpojuma saiešanas zālē.

A. Bilmanis, 207 Channing St., N. E. Washington, D. C.

M. Blukis, c/o Mr. Knopfle, 624 R. čaks, 226 So, 76 St., Milwaukee 14, Wisc.

Boehlke St., Saginaw, Mich.,

Ed. Dobelis 503 2nd Street, N. W. Waverly, Iowa.

P. Jurbovics, Quaker Lane, Hyde Park, New York.

Arvids Eglītis, 223 — 24th Ave S., Minneapolis, Minn.

J. Kājiņš, 600 Tremont St., Boston, Mass.

Rūd. Krafts, Zion Lutheran Church Dalton, Minn.

R. Krūkļītis, Latviešu grāmatnīca, 1201 E. Grand River Ave, East-Lansing, Mich.

Jānis Lazdiņš, 3823 1/2 Central Ave, Indianapolis, Ind.

Jānis Mikelsons, 67, Mercella St. Boston — Roxbury 19, Mass.

A. Ozolins, 1635 N. Orchard St., Chicago, Ill.

A. Punka, 1417, Park Road N.W. Apt. 4, Washington 10, D.C.

V. Puriņš. 1043 Baldwin S. E., Grand Rapids, Mich.

J. Runķis, 6226 20th Ave N. E., Seattle 5, Wash.

Julijs Sakne, grāmatu un laikrakstu apgāds, 300, Second St. Liverpool, N. Y.

J. Sobolevskis, 2711 „W." St. Lincoln., Nebraska.

J. Upesleja, 5322 W. Wisconsin Ave, Milwaukee 13, Wis.

Miss Biruta Ziemiņa, 920 W. Lovell St. Klamazoo, Mich.

G. Šmits, 19 Prospect St., Paugh. keepsi N. Y.

T. Tērauds, c/o Mr. H. Hamilton, 7151 Euclid Rd. Cincinati 27, Ohio.

Rev. J. Turks, 1251, W. Lowell St. Kalamazoo, Mich.

3. KANADA:

I. Batraks, P. O. Box 1008 Sta. C. Toronto 3, On.

„Daugavas Vanagu" grāmatnīcā, 4 Sylvan Ave, Toronto.

H. Drupals, 10155 Waverly St., Montreal, P. Q.

E. Jurševskis, 608 York St., Hamilton, Ont.

A. Kalniņš, 71 Indian Grove, Toronto, Ont.

M. Kalniņš, Muskoka Sanatorium P/O Muskoka, Ont.

V. Kopels, 609 Yong Str., Art Handicraft, Toronto, Tel. PR 4596

Marta Kuncāns, 47, Beulah Ave, Hamilton. Ont.

Arturs Kivītis, Hurdman's Bridge, Box 164, Ottawa, Ont.

L. Līdums 27 Wiley St., St. Catharines, Ont.

Puķu veikals „Lotus", 854 Bathurst St. Toronto, Tel. KE 3884

K. Skuja, 20 William St., W, Waterloo, Ont.

Mrs L. Skujenieks, 406, E., 6th Ave, Vancouver, B. C.

V. Ziedīņš, Latviešu grāmatnīca, 92 Morse Et., Toronto, Ont.

Otto Zilkalns, 6745 Coie St., Luc Rd., Apt. 3. Montreal.

Laikrakstam LATVIJA

1534 KING ST, W, TOFONTO, ONT., CANADA

ASV: DV Pārstāvība ASV, 126 Jefferson Ave, Mineola, N. Y.

Lūdzu izsūtiet man laikrakstu Latvija no .....

līdz..... uz.....mēnešiem uz sekojošu adresi:

Mr, Mrs, Miss .....

.....

Pievienoju money orderi, čeku vai skaidrā naudā $.....

..... abonementa uzsākšanai vai pagarināšanai

Paraksts .....

Pārstāvji ASV lūgti savus maksājumus avīzei kārtot DV Pārstāvībai ASV.

NOTIKUMU DEGPUNKTĀ

NELAIME NENĀK VIENA

Nelaime nenāk brēkdama. Nelaime nenāk viena. Pēdējie notikumi Tuvajos Austrumos cietsirdīgi illustrē abas šīs parunas.

Vēl nav norimušas nepatikšanas ap Irānas naftas uzņēmumiem, kur angļi piedzīvoja savu otro Dinkerku, kad no tiem pašiem Tuviem Austrumiem nāk jauna Ijaba vēsts, šoreiz no Nila zemes — Ēģiptes kas pieteikusi savu nodomu izraidīt angļu karaspēku no Suecas kanāla joslas un pārņemt vienīgi savā varā Sudānu, kuŗas pārvaldē Ēģipte patlaban vēl dalās ar Apvienoto Karalisti.

Ņahas Pašā, vafdistu (nacionālistu) vadonis un ministru prezidents, jūsmīga parlamenta sveikts, izsniedzis Anglijai liktenīgos likumu metus.

Bet šeit nu stāvoklis ir pavisam cits, nekā tas bija Irānas gadījumā. Vispirms, angļu karaspēks no Anglijas vairs īpaši nav jāsūta. Angļu karaspēks jau atrodas uz vietas, tikpat labi Suecas kanāla joslā kā Sudānā. Otrkārt, angļu karaspēks tur atrodas uz līguma pamata ar pašu Ēģiptes valdību.

Ēģiptes varenības laiki ir aizbērti ar tuksneša smiltīm un Augšun Lejas Ēģiptes apvienotājs Normers un piramidu un templu cēlēji Šefrū, Cheops, Šefrens un Mikerions vairs dzīvo tikai akmenī un skaistās krāsainās Rietumu illustrācijās. Gar visu to mūsdienu felahām visai maz daļas. Daudz vairāk viņš interesējas par to, ko šodien ēdīs un ko strādās. Un ja viņš ko nīst, tad ārzemnieku, jo ārzemnieks gadu simtus un tūkstošus viņam tēlojas kā varmāka un velns: Pieminēsim šeit kaut tikai dažus vārdus: hiksi, persieši, makedonieši, ptolomejieši, romieši, arabi, turki, franči, beigās — angļi.

Kas attiecas uz pēdējiem, tad tie Ēģipti un Sudānu militāri okupēja pulkveža Arabi sacelšanās laikā 1881. g., lai „sargātu" sultāna iecelta pavaldoņa kediva dzīvību.

Kas attiecas uz 2.611.000 kv. km un 6.500.000 iedzīvotāju lielo Sudānu, tad jāsaka, ka tā ir visu modernās Ēģiptes nelaimju cēlonis. Sudānas iekaŗošana ēģiptiešiem izmaksāja tik daudz, ka ēģiptieši kļuva par Eiropas lielvalstu — īpaši franču un angļu parādniekiem, Beigās, pie bankrota nonākuši, viņi bija spiesti atdot nodokļu iekasēšanu svešiniekiem, un, beigās „no diega adatā" — jāpakļaujas svešinieku okupācijai.

Šī militārā okupācija ilga līdz 1936. gada 22. augustam, kad angļi un ēģiptieši nolīga sabiedrību un angļi izvāca savu karaspēku no Ēģiptes, atstājot to vairs tikai Suecas kanāla joslā, un arī tad tikai tik ilgi, līdz ēģiptieši noorganizēs savu moderno armiju.

Sudāna paliek Ēģiptes un Anglijas kopējā virskundzībā. Tur darbojās ir angļu, ir ēģiptiešu ierēdņi un to sarga ir angļu, ir ēģiptiešu karavīri.

Ēģiptieši vēlas izraidīt „okupijus" ir no Sudānas, ir no Suecas. Vai angļi tam piekritīs? Neaizmirsīsim, ka franču inženiera Ferdinanda Lesepsa raktais kanālis, ko atklāja 1869. gadā, ir ne vien milzu ienākumu avots, bet arī bezgala svarīgs satiksmes saīsinātājs starp Atlantijas un Kluso okeanu.

Nevar būt runas par angļu karaspēka atsaukšanu no Suecas kanāla joslas, un tā atstāšanu ar pilnīgi neadekvātiem ēģiptiešu spēkiem, kas, ja vispār ko pierādījuši, tad tikai to, ka tie nespēja uzspiest savu gribu pat mazajai Izraēlai, kur nu vēl cerēt atvairīt Padomju Savienību!

Atkārtojam, nevar būt runas par angļu karaspēka atsaukšanu. Tieši otrādi. Angļu spēki pastiprināmi, ar franču, amerikāņu, turku un arī ēģiptiešu spēkiem, jo tikai tad Suecas kanālis būs drošs.

Ēģiptiešu valdības galvam kaut kas nelabs sakāpis smadzenēs, kas kaitēs vairāk viņam pašam nekā Anglijai, kuŗai viņš patlaban „spītē." Bet uztraukumam nav vietas. Faruks nav Ramzess, Suecas kanālis nav rotaļu lieta un Ņahas Pašā nav neaizstājams. V.

MŪSU DRAUGU RINDAS AUG

Skaistajā Kanadas dārzu pilsētā Londonā, kas pašreiz tērpusies savā krāšņākā rudens rotā, pagājušā svētdienā kopā ar turienes latviešiem Pļaujas svētkus svinēja mūsu ģenerālkonsuls R. Braisons. Latviešu drauga sagaidīšanu kopēji bija rīkojušas vietējās latviešu organizācijas — Ev.-Lut. draudze un nelielā katoļu kopa. Svētkos tamdēļ piedalījās ne vien pilsētā, bet arī tās apkārtnē dzīvojošie tautieši.

Pēc Paujas svētku dievkalpojuma, kuŗā piedalījās vietējās Ev.-Lut. Latviešu draudzes mācītājs Viesturs Šēfers un māc. Arnolds Lūsis no Toronto, jauncelтās luteraņu baznīcas laukumā — zaļo kalnos, ielejās!" — skanēja sirmā audzinātāja vārdi — ticībā Latvijas brīvībai.

Pēc tam, kad Pļaujas svētku viesi bija pulcējušies pie gaumīgi klātā azaidu galda, tos uzrunāja ģenerālkonsuls. Savas runas sākumā ģenerālkonsuls nolasīja 1940. gadā saņemto vēstuli, kuŗā Padomju Savienības Ārlietu komisariāts to uzaicina nodot visus Latvijas konsulāta dokumentus un „nekavējoties atgriezties dzimtenē."

„Kad šīs skumjās dienas vakarā es ar vēstules saturu iepazīstināju savu ģimeni" — atcerējās runātājs — „mans jaunākais dēls, kam toreiz bija tikai desmit gadu, teica: tēt, ja gribi, brauc uz Latviju, bet es gan palikšu tepat Kanadā." Protams, ka aicinājums palicis bez ievērības un „tas ir iemesls, kamdēļ es esmu šeit..."

Veltījis atzinīgus vārdus Londonas latviešiem, kas vienmēr atraduši ceļu uz sadarbību un saticību, Braisons teica: „Jums, latviešiem, Kanadā uzticēts liels uzdevums. Jūsu pienākums ir parādīt Kanadas tautām komūnisma patieso seju, atdarīt acis akliem un modināt snaudošos. Jūsu pienākums ir atgādināt, ka brīvība nav iegūstama un nosargājama bez upuriem, ka komūnisms apdraud mūs visus — un tamdēļ mums visiem ir kopēja nākotne un kopējs liktenis. Tikko saņemtā grāmata „Šie vārdi apsūdz" (Aizvesto saraksts) ir labākais dokuments tam, kādas briesmas mūs sagaida, ja mēs, kanadieši, domāsim tikai par personīgām ērtībām un aizmirsīsim mūsu lielos mērķus un uzdevumus..."

Kopā ar ģenerālkonsulu Londonā bija ieradies arī Apvienoto Nāciju Līgas Toronto pārstāvis Mr. Māvots (Mowat), kas dedzīgā un atjautīgā runā aizstāvēja AN eksistences tiesības un šādas organizācijas nepieciešamību. —

„Zinu" — teica runātājs, „ka stāj un latviešu tautai. Jau nākamā nedēļā es došos uz Ņujorku, un AN birojā sastapšos ar viņiem, kas gribēs un varēs jūsu, latviešu lietu aizstāvēt."

Vēl brīdi pakavējušies draudzīgās pārrunās, Londonas latvieši izklīda, nesdami sev līdzi pārliecību, ka mūsu draugu rindas aug arvien lielākas un — mūsu cerību apvāršņi noskaidrojas.

S. T.

Grand Rapidos Fultona parkā pirmdien, 1 oktobrī, īpašu pretkomūnisma sapulci bija rīkojusi amerikāņu „Crusade for Freedom." Bez amerikāņu runātājiem uzstājās ar aiz dzelzs aizkara atrodošos tautu pārstāvji. — Uņēmumā dažādu nāciju tautu meitas, kas pārstāv tautas aiz dzelzs aizkara. Starp tām arī divi latvietes (trešā un ceturtā no kreisās). K. PURIŅA UZŅĒMUMS

LATVIEŠU INŽENIERIS GAVIĻNIEKS

Indiānopolē, ASV, uz savu 70to gadskārtu nule atskatījās būvinženieris Jānis Alfrtds Dzelzītis (dz. 1881. g. 13. oktobrī, Vidzemē), kas par spīti cienījamo gadu skaitam vēl joprojām diendienā strādā par būvdarbu vadītāju vietn. amerikāņu firmā. Gaviļnieks studējis Berlīnē un Pēterpilī. Jau 1909. g. Dz. bijis Rīgas pils. būvvaldes inženieris. 1. Pasaules karā un Latvijas atbrīvošanas cīņās Dz. ir sapieru virsnieks. Kā būvuzņēmējs pirms 1. Pasaules kara būvējis Rīgas sistēmātisko kanalizāciju un ūdensvadus, kā arī Rīgas ostas krastmalas. Latvijas laikā taisījis Rīgas—Kārsavas dzelzceļu, cēlis Rojas Skultes un Ainažu ostas, Amatas spēkstaciju, Gaujienes aizsprostu, daudzas šosejas, tiltus un civilceltnes. Bijis biedrs-dibinātājs akc. sab. „Būvpalīgs" un P/S „Ad. Bajārs un Bdri," kā arī valdes loceklis Lauksaimnieku Centrālā Kreditbiedrībā un Latvijas uzņēmēju biedrībā. Latvijas Amatniecības Kamerā bijis Meistarpārbaudes komisijas priekšsēdis un meistaru kursu vadītājs. DP laikos vadījis arodkursus Bavārijā. ASV Dz. atbrauca uz Misisipi, kur, darba līgumu veicot, uzcēla virkni māju. Dz. ir Fratenitas Academica filistrs un šodien aktīvi darbojas Korporāciju Kopā Indiānā. Kas gaviļnieku pazīst, tas apbrīno viņa jauneklīgo sparu, latvisko mošumu un spēcina savu ticību latvju tautas atceļam uz mājām gaviļnieka pajāvībā, ka vēl viņš krietni dabūs pastrādāt

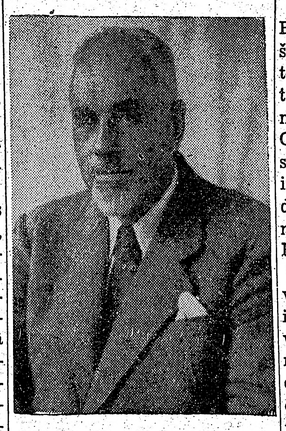

Latvijas jaunuzbūves darbos. Lai Dievs, Laima un Māra pārpilnam un jo drīzi piepilda šo viņa kvēlo vēlēšanos! K. Vgs.

VĀCBALTIEM VAIRS NAV BALTIJAS PROBLĒMAS

Vācbaltu laikraksts Baltische Briefe, kas cita starpā atreferējušas arī mūsu laikrakstā publicēto A. Dravnieka rakstu — „Baltijas vācieši un mēs", savā 8./9. numurā ievietojušas diskusijai Gustava Lindtkes rakstu „Baltischer Kluengelgeist", kuŗā, šķiet, izteikts baltvācu jaunatnes viedoklis, zīmējoties uz pagātni un nākotni.

Rakstā lasām:

„Nav nemaz jābrīnās, ka cilvēku pievelk ierastās lietas, un it īpaši mums, „padzītajiem", ikviens tautas brālis (Landsmann) mums nozīmē gabaliņu zaudētās dzimtenes. It īpaši vecākai paaudzei nevarētu ņemt ļaunā, ja tā nespēj iesakņoties par jaunu un dzīvo tālāk ar atpakaļ pagrieztu galvu. Bet šāda nostāja var kļūt par noziegumu, ja to pārnes uz mūsu jaunatni, ja augošo paaudzi iespiež par jaunu tai pašā noškirtībā.

Austrumprūšu un silēziešu tautiskas īpatības uzturēšanai varbūt vēl ir savs attaisnojums — mūsu tautiskai grupai tas nav piemērojams! Tie dzīvo izredzēs pārredzamā laikā atgūt savu dzimteni — viņi, tātad, sagatavojas nākotnei — mums šādu cerību nav. Jeb, vai patiesi mūsu vidū vēl būtu sapņotāji un fantasti, kas vēl ticētu, ka atgriezīsies Baltijā? Un domā, pat ja neticamais notiktu, ka viņi tad tur varētu piekabināties pie kādreizējām tradicijām?

Atteiksimies taču reiz par visām reizēm bāzt galvu smiltīs, lai neredzētu „finis Baltoniae" faktu. Mums patiesi, pēc septiņiem slaveniem gadsimtiem, nav jākaunas savas pagātnes! Un neatteiksimies taču reiz aizkrustot mūsu jaunatnei ceļu uz nākotni.

„Baltietis" taču šodien var būt tikai tas, kas apzināti piedzīvojis veco dzimteni. Dzimtenes mīlestību nevar izaudzināt ar fotografijām un svešu ļaužu atmiņām. Mūsu Vācijā izaugušai jaunatnei atliek tikai viens ceļš: ieaugt tajā vidē, kuŗā to nostādījis likteņis, ne citādi kā savā laikā Baltikumā pārsviestie reinzemieši, vestfālieši un sakši ieauga Baltijā. Un šo tēvu mantojumu mēs tiem varam dot līdz: Uzticību un mīlestību pret jauno dzimteni. Atklātību un gatavību ziedoties — bet ne šo šaurpieraino provinciālismu (Kluengelgeist), kas uzceļ mūri starp „mums" un tiem „pārējiem"."

DĪvaina iecietība pret nodevību

Zviedrijas strādnieku arodbiedrības, atbalstot komūnistus, palīdz savas tautas un valsts nodevējiem, kā tas izriet no šeit minētām ziņām.

Motalas centrālās torpedu rūpnīcā kopš 1946. gada strādāja par virpotāju Stigs Dahlquists. 1948. g. izrādījās, ka viņš ievēlēts pilsētas domē un ir vietējo komūnistu vadonis. Viņa darba biedri sūdzējušies par komūnistisko aģitāciju. — Tā kā D. bija zināmas torpedu konstrukcijas un izgatavoto torpedu skaits, viņš likās nevēlams kara rūpniecībā. Uz aizsardzības ministra pavēli š. g. jūnijā D. atlaida. Viņš ir „vicekonstapels" pretgaisa aizsardzībā — tas viņš tomēr palika.

Arodbiedrība nebija apmierināta un nesen augstākā darba tiesa nolēma, ka D. pieņemams atpakaļ tanī pašā darbā. Ir daži citi līdzīgi gadījumi, bet ne daudzi. Noliktavas strādnieks Gjerwolds Bodenas cietoksnī 8. artilerijas pulkā arī bija atlaists komūnisma dēļ. Tagad arī viņš pieņemts atpakaļ.

Komūnistu centrālorgans „Ny Dag" atzīmē šos viņam tik patīkamos faktus kā ārkārtīgi svarīgus (krieviem... Ref.). Tai pašā 28. septembŗa numurā tas gan ziņo (līdzīgi citiem laikrakstiem): „Flotes flagmašinists Ernests Hildings Andersons atzinies 27. septembrī, ka nodevis PSRS vēstniecības darbiniekam Orlovam ziņas par zviedru karа flotes apbruņojumu un gatavības stāvokli. Andersons arī bijis komūnists.

Pilsoniskie laikraksti ziņo, ka A. atklāšanai bijis patērēts milzums darba — viņam sekots ilgāku laiku, mainot sekotājus, lai neradītu aizdomas. Daļa svarīgu materiālu nav nodota krieviem veiklas kriminālpolicijas rīcības dēļ — bet policijai. Par saviem pakalpojumiem komūnists Andersons saņēmis 3000 kronas. Arlietu ministrija likusi Orlovam atstāt Zviedriju, bet Orlovs slēpjas PSRS vēstniecībā...

Aicinājums latviešu organizācijām Toronto

Daugavas Vanagu Toronto nodaļa lūdz visu organizāciju un biedrību pārstāvjus uz sanāksmi, lai kopēji noorganizētu 18. nov. svinības. Sanāksme notiks š. g. 13. oktobrī, plkst. 18.00 centrālās YWCAs telpās, 21 McGill Str., 34. istabā.

Daugavas Vanagu Toronto nodaļas valde.

Detektīvi...

(Pārnesums no 5. lpp.)

stules no „majora Byrona" nopirka Mērija Šellija un viņas dēls, bet Amerikas literātūras vēsturnieks prof. Smits savā grāmatā „The Shelley Legend" (1945. g.) cenšas pierādīt, ka viss, kas šais vēstulēs rakstīts par Harjetas un Šellija attiecībām, ir melī. Šis apgalvojums sacēlis lielu sašutuma vētru daudzos Šellija entuziastos, kas cenšas šos apgalvojumus atspēkot. Pēdējais vārds šai cīņā vēl nav teikts.

Gadās arī veci literātūras vēsturnieki, kas savu studiju laikā tā iemīlas kādā autorā, ka savos apcerējumos un pētījumos tīšām sagroza dažus faktus, lai tādā kārtā noklusētu ļaunās, izceltu labās rakstnieka īpašības. Tā skaidri ir zināms, ka angļu literātūras vidus posma lielākais darbs, sera Thomas Malory'a lieliskā versija par Artura teiku — „La Mort d'Arthur" — sacerēts cietumā, kur nepieciešamības dēļ diezgan bieži nācās ievietot slaveno autoru... Tas tiesāts, starp citu, par zagšanu, laupīšanu, slepkavības mēģinājumu un vairākkārtējām izvarošanām. Kāds Malory'a apbrīnotājs tomēr mēģinājis pierādīt, ka vārds „raptus" nebūt neesot tulkojams tik ļaunā nozīmē, — tas varot apzīmēt arī nelielu varas pielietošanu zogot...

Daži rokrakstu viltotāji tomēr neizceļas tik daudz ar savu veiklību un zināšanām, kā dibina savu labo veikalu uz kāro kollekcionāru muļķību, un tā 1800-tos gados kāds veikls francūzis Vrain Lucas pārtika no tā, ka pārdeva pazīstamam matēmatikas profesoram un dokumentu vācējam pašsacerētas vēstules, kuŗas bija „parakstījuši" tādi vīri kā Aischils, Aleksandrs Lielais, Poncius Pilāts, Dante un Bokačio, Luters un Paskāls, Šekspirs un Servantess, Kleopatra, Ovidijs un līdzīgas slavenības. Acīmredzot, slavenais matēmatikis citās nozarēs ir bijis pilnīgs idiots, bet gadās arī, ka it viegli izdodas pievilt īstus speciālistus, kā pagājušā gadsimta beigās 17-gadīgais angļu zēns Williams Irelands ar groteskiem Šekspira darbu viltojumiem vazāja aiz deguna ilgāku laiku visu mācīto Angliju.

Visi šeit pieminēti gadījumi, kas pa lielākai dalai nemanīti aizslīd garām ikdienas cilvēkam, tomēr sacēluši lielas vētras zinātnieku kabinetos un kollekcionāru dārgumu klētīs, kur viens veikls viltojums bieži nozīmē materiālu zaudējumu simtos un tūkstošos.

-gr.

DAŽOS VĀRDOS

PSRS sūtnis Panuškins, kas atvaļinājumu pavadīja Padomju S-bā, atgriezies Vašingtonā.

°

Čankaišeks deklarējis, ka „Padomju agresors Ķīnā iznīcina ķiniešu vēsturi un kultūru."

°

Indoķīnā Saigonā pienākuši amerikāņu pirmie ieroču sūtījumi, kas frančiem dod iespēju apbruņot 4 divizijas.

°

ASV aviācijas bazes kuģī Forestols ierīkoti televizijas aparāti, kas atvieglos lidmašīnu pacelšanās un nolaišanās iespējas.

°

ASV Senāts pieņēmis likumu par palīdzību Eiropai un citām zemēm 7.843.5 milj. dolaru apmērā. Likums nosūtīts prez. Trūmenam parakstīšanai.

°

Čechu brīvības vilciena 25 pasažieri Ludvigsburgā uzsākuši sēdēšanas streiku tāpēc, ka Kanadas immigrācijas iestādes 8 bēgļiem liegušas iecelošanas vīzas.

°

Pravda ziņo, ka Padomju S-bā pagatavota zemes rokamā mašina, kas aizstājot 35.000 strādnieku, 5 lokomotīves un 200 dzelzceļa vagonu.

°

Minchenē sākusi darboties ļoti spēcīga radiostacija Brīvā Eiropa, kas galv. kārtā raidīs ungāru valodā. Otra tāda kalpo raidījumiem Čechoslovākijai. ...

°

Likumu par Apakšnama atlašanu Anglijas karalis Georgs 6. parakstījis personīgi. Parakstīšana notikusi pils istabā, kuŗā karalis atveseļojas pēc plaušu operācijas. Dokumentu kopijas 625 eksempl. izsūtīs visiem Anglijas vēlēšanu iecirkņiem.

°

Peipingas raidītājs ziņo, ka starp Austrumvāciju un komūnistu Ķīnu parakstīts kulturālās sadarbības līgums. No vācu puses vienošanos parakstījusi kult. delegācijas vadītāja Rentmeistere un no ķīniešu — vicepremjers Kuo Mo Jo.

°

Bristolē 25 g. v. angļu barons Džons Eliots Kokberns beidzis kolledžu, bet nav varējis atrast sev piemērotu uodarbošanos, kāpēc nolēmis „iet smago ciešanu ceļu" — iestājies par pudeļu mazgātāju kādā vīna veikalā.

°

Novembŗa mēnesī Ņujorkā paredzēta iepriekš neizziņota pretgaisa aizsardzības mēģinājuma trauksme, kas ilgs 10 minūtes. Pēkšņi atskanot trauksmes signāliem, nekavējoties būs jāapstājas visiem satiksmes līdzekļiem un gājējiem jānoslēpjas patvertnēs.

°

Ģen. Bredlijs, ASV apvienoto štābu priekšnieks, atgriezies no Korejas Vašingtonā un sniedzis prezidentam Trūmenam ziņojumu, pēc tam viņš izlidojis uz Eiropu, kur apspriedīsies ar ģen. Eizenhaueru. Bredlijs paskaidrojis, ka AN spēki Korejā ne tikai spēj atvairīt komūnistu uzbrukumus, bet arī uzvarēt ienaidnieku.

°

No Stokholmas ziņo, ka Karlskronā no poļu trālera aizbēdzis kāds inženieris un trīs citi jūrnieki, kas lūguši patvēruma tiesības. Bēgļi paskaidrojuši, ka nav varējuši ilgāk izturēt komūnistu verdzībā.

°

ASV valdība nodevusi dienvidkorejiešu rīcībā 2 fregates ar tilpumu 2200 to katra.

*

Ķīnas komūnistu karaspēks nobeidzis Tibetas okupāciju: ieņemtas visas stratēģiski svarīgākās vietas un ceļi.

°

Brēmenes Senata vēlēšanās par sociāldemokrātiem nodots 39.1 proc. balsu. Vācu partija dabūjusi 14.7, liberāļi — 11.8, kristīgie demokrati (valdības partija) — 9.1 un neonacisti — 7.7. Vēlēšanās piedalījās 400,000 balstiesīgo vēlētāju.

°

ASV Aviācijas min. Finleters paziņojis, ka jaunu bāzu ierīkošanai ministrija drīzumā pieprasīs vēl 1 miljardu dolaru. Pašlaik amerikāņiem esot 232 bazes, bet nākošā gada jūlijā būšot 309, no tām 131 ārzemēs.

°

Lai pastiprinātu radio raidījumus pāri dzelzs aizkaram, Amerikas Balss ceļ 2 ļoti spēcīgas raidstacijas Sīlā un Ziemeļkarolīnā. Jaunajām raidstacijām, kas drīzumā sāks darboties, būs 755 pēdu augstas antennas. Tās būs tik spēcīgas, ka nekādi komūnistu traucējumi raidījumus nespēs ietekmēt.

FOTOTECHNIKAS SIMTS GADU JUBILEJA

Šai vasarā pagāja 100 gadu no kāda vīra nāves, kas kā reti kāds prata iejaukties citu cilvēku dzīvē. Viņš atņēma tiem vienas illūzijas un deva citas. Viņš lika pamatus „sapņu fabrikām", kas tagad izvērtušās par pilsētām. Un ja Rīgā, kanāla malā, kāds vīrs mūs desmit minūtēs iebūra rožu apvītu kolonnu vidū, vai Meža parkā cits brīnumdaris sēdināja mūs ziemeļbriežu vilktās kamanās vai modernākajās lidmašīnās (par to pašu naudu!), tad tas notika tālab, ka Luijs Žaks Mandē Dagērs (Daguerre) atrada veidu, kā bez zīmuļa un otas attēlot esošo. Viņš izgudroja mašīnu, kas atmiņas padarīja redzamas. Viņš rādīja, kā pogu nospiežot, mainīgo, pārejošo un zūdošo piesaistīt papīram. Šķirstot uzņēmumiem pieblīvētos žurnālus, aplūkojot tāltālu zvaigžņu attēlus vai neapbruņotai acij slēpto mikroorganismu atveidus biezās grāmatās, vērojot, kā Rita Haivorte vai Erols Flins uz ekrāna mīl un cieš, redzot sevi ģimenes fotoalbumā divu gadu vecumā, lai atceramies, ka fotografija jeb, kā toreiz sacīja, dagerotipija, ir šī asprātīgā franču izgudrotāja nopelns.

Ko žīdu DP saka par savas reliģijas un sinagogu stāvokli Padomju Savienībā.

Amerikāņu žīdu komiteja (American Jewish Committee) publicējusi ziņojumu par žīdu sinagogu stāvokli Padomju Savienībā. Šis ziņojums sastādīts no žīdu bēgļu liecībām, kas kā DP iecelojuši ASV. Liecības devuši žīdi no Polijas un Krievijas. Saskaņā ar šīm liecībām žīdi apgalvo, ka visas nedaudz atlikušās sinagogas, kuŗās vēl notiek dievkalpojumi, uzraugot slepenpolicija. Tāpat pastāvot pārliecība, ka oficiāli pielaistie rabīni, ķesteri un pārējais sinagogas personāls esot NKVD aģenti vai ziņotāji. Visi šie apstākļi padarot garīgo dzīvi Padomju Savienībā pilnīgi neiespējamu. Tādēļ mazai daļai žīdu tautības piederīgo esot iespēja saskaņot savu dzīvi ar ticības priekšrakstiem. Un tas izdodoties tikai tiem, kas riskējot slepus satikties. Dievkalpojumus apmeklējot mazās grupiņās privātos dzīvokļos. Bērnus ticības mācībā arī apmācot slepus, un bērniem jāmācās viss no galvas, jo grāmatu neesot. Visgrūtāki klājoties ar sestdienas svinēšanu (sabatu). Daudzi tādēļ apvienoti dažādos amatnieku un strādnieku arteļos. Šajos arteļos atlauts darba laiku iedalīt pēc pašu vēlēšanās, un, atrunājoties, ka sestdienas darbi izdarāmi mājās, tādējādi tiekot brīvi un varot svinēt sabatu. -šis-

KOREJIEŠI LIETUVĀ

Pēc ziņām, kas saņemtas no Lietuvas, tur nometināti Ziemeļkorejas iedzīvotāji. Cik plašos apmēros šādu iedzīvotāju apmaiņu paredzēts izvest, nav zināms, bet vienā pašā Kedaiņu apriņķī nometinātas 40 korejiešu ģimenes un 200 bāreņi, kas sadalīti pa vietējiem kolchoziem.

PLATĪNA SAKTA PRINCESEI

Ontario province, kā lielākā platīnas ražotāja pasaulē, pasniegs princesei Elizabetei viņas apciemojuma laikā Toronto skaistu platīnas un zelta saktu, kas veidota provinces ģērboņa veidā.

Sakta darināta no metalla, kas iegūts Ontario.

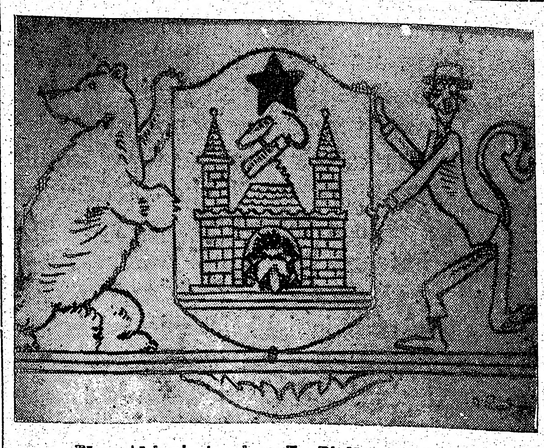

Rīgas ģērbonis tagad — E. Rirdāna skatījumā.

„NEUZTICĪGS" ČECHS

Čechoslovakijas tirdzniecieskais pārstāvis Otavā Dr. Mariss atteicies atgriezties dzimtenē.

Kā politisks emigrants viņš paliek Kanadā.

Gatavojieties Daugavas Vanagu
TORONTO NODAĻAS GADASVĒTKIEM
š. g. 25. oktobrī! (16)